

”Ilmastonmuutos pakottaa katsomaan peiliin”

Ilmastonmuutoskokemukset yhteiskunnalliskulttuuristen ilmiöiden heijastuspintana
Helsingin Sanomien yleisönosastossa 2007–2009

Mervi Teerikangas-Järvi

Pro gradu -tutkielma

Kulttuurihistoria

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2021

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Kulttuurihistoria

Mervi Teerikangas-Järvi

”Ilmastonmuutos pakottaa katsomaan peiliin”. Ilmastonmuutoskokemukset yhteiskunnalliskulttuuristen ilmiöiden heijastuspintana Helsingin Sanomien yleisönosastossa 2007–2009.

Sivumäärät: tutkielma 87 sivua, liitteitä 4 sivua

Pro gradu -tutkielmani käsittelee ilmastonmuutoskokemuksia Suomessa vuosina 2007–2009. Tutkielmassani lähestyn ilmastonmuutosilmiötä kulttuurisena kysymyksenä, jossa ilmastonmuutoskokemuksia käytetään yhteiskuntaa selittävänä käsitteenä. Tutkimusongelmaa ratkon seuraavien tutkimuskysymysten avulla: Miten ilmastonmuutos on koettu Suomessa vuosina 2007–2009, ja mitä nämä kokemukset kertovat laajemmin tutkimusajankohdan yhteiskunnasta. Minkälaisia kokemuksia – esimerkiksi tunteita, tulkintoja ja ajatuksia – ilmastonmuutosilmiöön on liitetty ja miten niistä on keskusteltu? Mitä kokemukset paljastavat sekä tutkimusajankohtana vallinneista yhteiskunnallisista rakenteista että kulttuurista ja miten kokijat pyrkivät vaikuttamaan näihin rakenteisiin? Millaisia kokemuksia ympäröivä yhteiskunta osaltaan tuottaa ja millaisista kokemuksista yhteiskunta puolestaan rakentuu? Tutkimukseni tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa ja lisätä ymmärrystä ilmastonmuutoskokemuksista ja niiden suhteesta yhteiskuntaan.

Tutkielman primäärialkuperäisaineisto koostuu Helsingin Sanomien yleisönosastossa vuosina 2007–2009 julkaistuista mielipidekirjoituksista, joissa esiintyy jokin seuraavista hakusanoista: ilmastonmuutos, kasvihuoneilmiö, ilmastokriisi ja ilmaston lämpeneminen. Sekundäärilähdeaineistona käytän kahta tutkimusajanjaksolla julkaistua kvantitatiivista kyselytutkimusta, joissa on tutkittu suomalaisten ja eurooppalaisten ilmastonmuutosasenteita. Työni edustaa empiiristä ja laadullista tutkimusta ja sen metodina toimii aineistolähtöinen temaattinen analyysi.

Tutkielman keskeisinä tuloksina voin esittää, että Suomessa tutkimusajankohdan ilmastonmuutoskokemukset olivat merkittävässä määrin mediavälitteisiä ja ilmastonmuutosilmiö oli yhteiskunnan tavoin medioitunut. Ilmastonmuutos koettiin pääosin ihmiskunnan olemassaoloa uhkaavana ilmiönä, johon liitettiin runsaasti monivivahteisia tunteita. Ilmastonmuutoskokemuksissa nousi esiin esimerkiksi vallinneen talousjärjestelmän, hyvinvointiyhteiskunnan ja yksilöllisen kuluttajuuden välisiä ristiriitoja sekä ilmastonmuutosdenialismia. Lisäksi tutkimusajanjaksolla oli havaittavissa ilmastonmuutoskokemuksia, jotka sisälsivät utopistisia ja dystooppisia elementtejä. Näiden kokemusten avulla oli mahdollista tehdä näkyväksi tutkimusajankohdan modernistisen yhteiskunnan kipupisteitä.

Jatkotutkimuksessa olisi hedelmällistä keskittyä syventämään ymmärrystä ilmastonmuutoskokemuksista esimerkiksi tutkimuksen aikarajausta laajentamalla tai tekemällä vertailevaa tutkimusta eri maiden välillä. Lisäksi olisi tärkeää tutkia ilmastonmuutosdenialismin sukupuolittuneisuutta, sillä tästä on löydettävissä viitteitä kansainvälisessä tutkimuksessa.

Avainsanat: ilmastonmuutokset, kokemukset, kulttuurihistoria, yleisönosasto, Helsingin Sanomat, medioituminen.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimusaihe ja -kysymykset	5
1.2	Alkuperäisaineisto ja metodi	6
1.3	Näkökulma ja avainkäsitteet	11
1.4	Aiempi tutkimus, tutkimusetiikka ja tutkielman rakenne	17
2	Ilmastonmuutoskokemukset yhteiskunnallisena ilmiönä	20
2.1	Media ilmastonmuutoskokemusten rakentajana	20
2.2	Ilmastonmuutoskokemusten tärkeimmät yhteiskunnalliset teemat	23
2.2.1	Yhteiskunta, politiikka ja vaikuttaminen	25
2.2.2	Ympäristö ja kestävä kehitys	29
2.2.3	Energia	31
2.2.4	Talous	38
2.2.5	Tiede, tutkimus ja koulutus	40
3	Ilmastonmuutoskokemukset kulttuurisena ilmiönä	43
3.1	Ilmastonmuutos yksilötason kokemuksena	43
3.1.1	Yksilön tunteet	43
3.1.2	Kuluttaminen ja kuluttajuuden identiteetti	48
3.2	Yksilön ja yhteiskunnan välinen dynamiikka	51
3.2.1	Utopia ilmastonmuutoskokemuksissa	51
3.2.2	Dystopia ilmastonmuutoskokemuksissa	57
3.2.3	Ilmastonmuutosdenialismi ja media	58
4	Johtopäätökset	67
	Lähteet	72
	Liitteet	88
	Liite 1. Media Audit Finland, levikkitrendihaku 2005-2010	88
	Liite 2. Kallio 2020: Statistiikkapyyntö pro gradu -tutkimusta varten	89
	Liite 3. Teemoittelutaulukko	90
	Liite 4. Teemattisen analyysin ajatuskartta	91

1 Johdanto

1.1 Tutkimusaihe ja -kysymykset

Ilmasto ei ole stabiili järjestelmä, vaan se on muuttunut koko maapallon olemassaolon ajan.¹ Näin ollen myös ihminen on ollut läpi läpikkehityshistoriansa alttiina ilmastossa tapahtuneille muutoksille. 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä yleiseen tietoisuuteen noussut viimeisin ilmastonmuutos² on yksi suurimmista modernin ihmiskunnan kohtaamista haasteista, joka on vaikuttanut ihmisten kokemuksiin sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti.

Pro gradu -tutkimukseni keskittyy ilmastonmuutoskokemuksiin Suomessa vuosina 2007–2009. Päättökysymykseni on kaksiosainen: *Miten ilmastonmuutos on koettu Suomessa vuosina 2007–2009, ja mitä nämä kokemukset kertovat laajemmin tutkimusajankohdan yhteiskunnasta?* Tukena käytän seuraavia apukysymyksiä: *Minkälaisia kokemuksia – esimerkiksi tunteita, tulkintoja ja ajatuksia – ilmastonmuutosilmiöön on liitetty ja miten niistä on keskusteltu Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksissa vuosina 2007–2009? Mitä kokemukset paljastavat sekä tutkimusajankohtana vallinneista yhteiskunnallisista rakenteista että kulttuurista ja miten kokijat pyrkivät vaikuttamaan näihin rakenteisiin? Millaisia kokemuksia ympäröivä yhteiskunta osaltaan tuottaa ja millaisista kokemuksista yhteiskunta puolestaan rakentuu?*

Tutkimuksellani pyrin tuottamaan uutta tietoa ja lisäämään ymmärrystä ilmastonmuutoskokemuksista ja niiden suhteesta yhteiskuntaan. Toisin sanoen pyrin kuvaamaan ilmastonmuutosta yhteiskunnalliskulttuurisena kysymyksenä, jossa ilmastonmuutoskokemuksia käytetään yhteiskuntaa selittävänä käsitteenä. Tarvitsemme pikaisesti keinoja haitallisten kasvihuonekaasujen vähentämiseen, mikäli haluamme turvata kestävän kehityksen periaatteiden mukaiset elinolosuhteet myös tuleville sukupolville.³ Kestävän kehityksen periaatteiden voidaan nähdä jakaantuneen ja

---

¹ Lunkka 2008, 11.

² Tässä työssä viitataan ilmastonmuutostermillä viimeisimpään ilmastonmuutokseen, jonka katsotaan olevan seurausta ihmisen aiheuttamista kasvihuonepäästöistä, jotka ovat syntyneet teollisen vallankumouksen jälkeisenä aikana, ks. esim. Lunkka 2008, 12; IPCC 2018, 4.

³ Vuonna 1987 julkaistiin yksi tunnetuimmista kestävän kehityksen määritelmistä: ”Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.” Report of the World Commission on Environment and Development 1987, 41.

vakiintuneen *ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyys*den ulottuvuuksiin, joiden edistämiseksi on tehty lukuisia alueellisia, kansallisia ja valtioiden välisiä toimintasuunnitelmia ja linjauksia.⁴ Näin kulttuurihistorian opiskelijana luonnollisesti uskon, että ratkaistaksemme ilmastonmuutoksen mukanaan tuomia haasteita, tulisi meidän lisätä ymmärrystämme ilmastokriisiin johtaneista kulttuurisista syistä. Tutkimukseni tavoitteena on tuoda ilmastonmuutoskeskusteluun ihmistieteisiin perustuvaa kulttuurihistoriallista näkökulmaa, jonka avulla on mahdollista syventää ymmärrystä mekanismeista, jotka heijastuvat ihmisten ilmastonmuutoskokemuksissa. Tämän vuoksi lähestyn tutkimuksessani ilmastonmuutosta heijastuspintana, josta on mahdollista samanaikaisesti sekä tulkita yhteiskunnassa vaikuttaneita kulttuurisia ilmiöitä että yksilöiden suhdetta näihin ilmiöihin.

1.2 Alkuperäisaineisto ja metodi

Tutkimukseni primäärialkuperäisaineistona käytän Helsingin Sanomissa julkaistuja mielipidekirjoituksia vuosilta 2007–2009, joita olen lukenut Helsingin Sanomien digiarkiston⁵ välityksellä. Valitsin Helsingin Sanomien mielipidekirjoitukset tutkimuskohteekseni kolmesta syystä: Ensinnä kyseessä oli tutkimusajankohtana levikiltään Suomen laajin sanomalehti⁶, joten uskon mielipidekirjoitusten tarjoavan riittävän ”kurkistusikkunan” ilmastonmuutoksesta Suomessa käytyyn julkiseen keskusteluun, jonka pohjalta on mahdollista analysoida syvällisemmin suomalaisten ilmastonmuutokseen liittyviä kokemuksia. Toiseksi, lehdessä julkaistujen mielipidekirjoitusten voidaan katsoa heijastelleen laajemmin suomalaista mielipideilmastoa, sillä mielipidekirjoituksia julkaistiin runsaasti myös henkilöiltä, jotka asuivat pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Kolmanneksi, Helsingin Sanomien journalistista linjaa voidaan pitää monipuolisena, sillä toimituksellista näkökulmaa ei ole rajattu yhden aihepiirin ympärille. Helsingin Sanomien voidaan katsoa edustavan sitoutumatonta päivälehteä, ”joka pyrkii edistämään ja vahvistamaan kansanvaltaisuutta, yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja mielipiteen vapautta”.⁷

---

⁴ Siirilä 2016, 5.

⁵ [hs.fi/arkisto](https://www.hs.fi/arkisto).

⁶ Liite 1: Media Audit Finland, Levikkitrendihaku 2005–2010.

⁷ Helsingin Sanomien periaatelinja, Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002604272.html>

Ymmärrän, että päätökseni rajata alkuperäisaineistoni pääasiallisesti painettuun sanomalehteen saattaa herättää kritiikkiä. Jotkut voivat väittää, ettei primäärialkuperäisaineistoni avulla ole mahdollista saavuttaa riittävän tarkkaa kuvaa tutkimusajankohdan ilmastonmuutoskokemuksista, sillä mahdollisesti vain osa suomalaisista koki tarvetta jakaa ilmastonmuutoskokemuksensa julkisesti yleisönosaston välityksellä. Tähän haasteeseen olen pyrkinyt vastaamaan sekundäärilähdeaineistoni avulla, jonka esittelen myöhemmin johdannossa. On myös hyvä tiedostaa, että tutkimusajankohtana julkaistiin vain noin neljäsosa toimitukseen saapuneista mielipidekirjoituksista.⁸ Näin ollen suurin osa lehteen tarkoitetuista kokemuksista jää piiloon. Lisäksi toimitus pidättää oikeuden editoida julkaisemiaan mielipidekirjoituksia, joka voi vaikuttaa aineistosta välittyviin kokemuksiin. Aineistovalintaani voidaan myös kritisoida internetin käytön yleistymisellä tutkimusajankohtana. Esimerkiksi vuonna 2009 neljä viidestä suomalaisesta oli käyttänyt internetiä edeltävän kolmen kuukauden aikana. Ja valtaosa heistä, 82 prosenttia, ilmoitti käyttävänsä internetiä päivittäin tai lähes päivittäin.⁹ Lisäksi 77 prosenttia käyttäjistä ilmoitti lukevansa internetissä verkkolehtiä.¹⁰ Huomioitavaa on, että osa mielipidekirjoituksista on voitu julkaista myös sanomalehtien verkkoversioissa. Tarkkaa tietoa siitä, kuinka suuri osa mielipidekirjoituksista on julkaistu lehtien verkkoversioissa ei ole saatavilla, mutten pidä tämän tiedon puuttumista merkittävänä puutteena tutkimukseni näkökulmasta. Aineistovalintaani puolustaakseni voin todeta, että printtimedia on perinteisesti dominoinut suomalaista mediakenttää ja vielä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä sillä nähtiin olleen vahva positio kilpaileviin medioihin verrattuna.¹¹ Edellä mainituista syistä minun täytyy kuitenkin olla varovainen tehdessäni aineistooni perustuvia yleistyksiä, sillä ymmärrän, ettei valitsemastani alkuperäisaineisto yksinään ole välttämättä riittävän kattava tai edustava tätä tarkoitusta varten.

Tutkimukseni aikarajauksen toteutin aineistolähtöisesti. Kävin läpi Helsingin Sanomien arkistosta löytyvät yleisöosastokirjoitukset neljällä eri hakusanalla, jotka olivat *ilmastonmuutos*, *kasvihuoneilmiö*, *ilmastokriisi* ja *ilmaston lämpeneminen* (kuva 1). Ilmastonmuutos hakusana keräsi ylivoimaisesti eniten osumia. Samalla huomioni

---

⁸ Liite 2: Kallio 2020, yksityinen sähköpostikeskustelu.

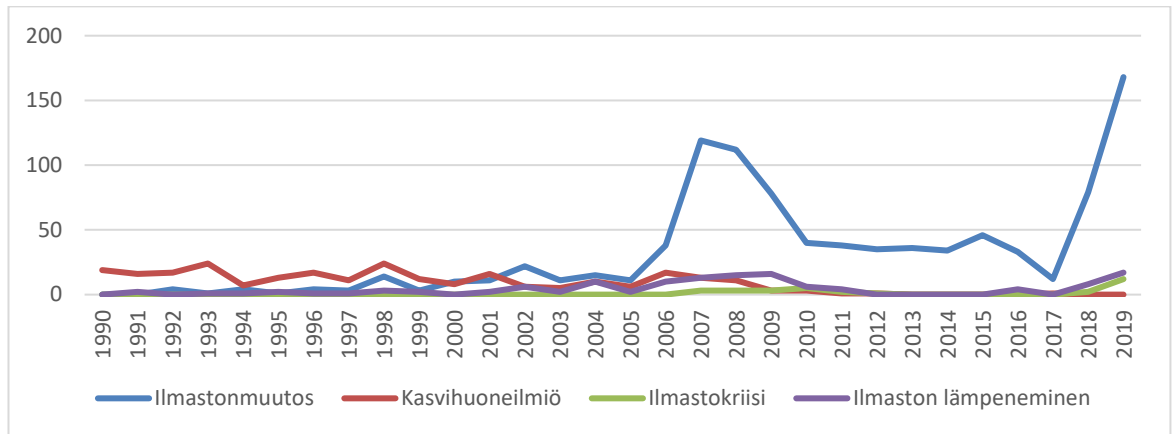
⁹ Internetin käytön yleistymisen pysähtyminen, Tilastokeskus.

http://tilastokeskus.fi/til/sutivi/2009/sutivi_2009_2009-09-08_tau_001.html

¹⁰ Internetin käyttötarkoitukset, Tilastokeskus. http://tilastokeskus.fi/til/sutivi/2009/sutivi_2009_2009-09-08_tau_001.html

¹¹ Lyytimäki 2011, 652.

kiinnittyi vuosiin 2007–2009, jolloin kirjoituksia oli poikkeuksellisen runsaasti. Vaikuttaisi siltä, että kyseisinä vuosina ilmastonmuutos on noussut ensimmäistä kertaa laajemman yleisön tietoisuuteen Suomessa ja saavuttanut tukevamman jalansijan julkisessa keskustelussa, johon katson mielipidekirjoitusten kasvun liittyvän.

Kuva 1. Hs.fi-arkiston mielipidekirjoitukset (kpl) hakusanoittain 1990–2019. Lähde: Hs.fi/arkisto.
Kuva: Mervi Teerikangas-Järvi.

Jaan käyttämäni mielipidekirjoitukset karkeasti kahteen tasoon: Asiantuntijatason kokemuksissa kirjoittajat lähestyvät ilmastonmuutosta asiantuntijapositiona, josta käsin he ottavat kantaa ilmastonmuutoksen kannalta tärkeiksi kokemiinsa teemoihin. Toisen tason muodostavat yksilötason mielipidekirjoitukset, joissa kuvataan asiantuntijatason kirjoituksia avoimemmin ilmastonmuutokseen liitettyjä henkilökohtaisia kokemuksia, tunteita ja ajatuksia. Eri tasojen ymmärtäminen vaatii hieman erilaista aineiston luentaa. Lisäksi on hyvä olla tietoinen mielipidekirjoituksen historiasta, konventioista ja niiden tulkintaan liittyvästä problematiikasta.¹²

Mielipidekirjoitusten tulkinnan tueksi olen myös tutustunut ilmastonmuutokseen liittyvän mediakirjoittelun historiaan. Mielestäni on tärkeää pohtia median roolia tutkimusajankohtana, sillä ihmisten tieto ja tietoisuus ilmastonmuutosilmiöstä rakentui tutkimusajankohtana paljolti median välityksellä ja median avulla on pyritty myös vaikuttamaan yhteiskunnan rakenteisiin.¹³ Käyttämästäni aineistosta johtuen koen myös tärkeäksi pohtia Helsingin Sanomien ja printtimediaan roolia suomalaisessa mediakentässä tutkimusajankohtana. Näen alkuperäislähteinä käyttämäni

¹² Ks. esim. Kortti 2016, 61; Kurvinen 2018; Sorvali 2019.

¹³ Ks. esim. Lyytimäki 2011, 658; Schäfer 2015, 853.

mielipidekirjoitukset osana laajempaa mediassa käytyä ilmastonmuutosdiskurssia, jolloin myös mielipidekirjoitusten rooli ilmastonmuutoksen informaattikkona on syytä ottaa huomioon.

Primäärialkuperäisaineistoni täydentämiseksi käytän sekundäärilähdeaineistona kahta tutkimusajanjaksolla julkaistua kvantitatiivista kyselytutkimusta, joissa molemmissa kartoitettiin ilmastonmuutokseen liittyviä käsityksiä ja asenteita. Näiden julkaisujen avulla on mahdollista rakentaa laajempaa ymmärrystä tutkimusajankohdan kontekstissa vallinneesta ilmastonmuutosilmiön tietotasosta ja mielipideilmastosta. Ensimmäinen tutkimuksista on e2-ajatuspajan vuonna 2007 julkaisema Onpa ilmoja pidellyt – Ilmastonmuutos ja kansalainen -tutkimusraportti, joka oli ensimmäinen laaja suomalaisten ilmastonmuutosta käsittelevä kvantitatiivinen asennetutkimus.¹⁴ Lähdekritiikin näkökulmasta on tärkeää mainita, että e2-ajatuspajan taustalla vaikuttaa Edistysmielisen tutkimuksen yhdistys ry., jota on pidetty taustaltaan keskustalaisena.¹⁵ Vaikka kyseessä on arvopohjaisen yhdistyksen ylläpitämän ajatuspajan laatima tutkimus, en koe arvopohjaisuutta oman tutkimukseni kannalta ongelmalliseksi, sillä ajatuspaja luokittelee itsensä yhteiskuntapoliittiseksi toimijaksi, mutta irtisanoutuu puoluepolitiikasta.¹⁶ Toisin sanoen tutkimuksella ei tavoitella suoraan puoluepoliittisia toimintoja tai oteta kantaa puoluepolitiikkaan. Lisäksi tutkimuksen kohdejoukkoa voidaan mielestäni pitää edustavana ja hyvin laajana (n = 2500).¹⁷ Toisena teoksena käytän Euroopan komission vuonna 2009 julkaisemaa Europeans' attitudes towards climate change -raporttia.¹⁸ Houkuttelevan tästä aineistosta tekee sen eurooppalainen konteksti, joka mahdollistaa suomalaisten ilmastoasenteiden ymmärtämisen suhteessa muihin eurooppalaisiin. Pro gradu -työni kannalta oli tärkeää, että tutkimuksessa oli eritelty Suomen tulokset omana kokonaisuutenaan, joka mahdollisti primäärialkuperäisaineistoni peilaamisen julkaisuun.

Tutkimukseni edustaa laadullista tutkimusta ja metodina toimii aineistolähtöinen temaattinen analyysi. Sen avulla pystyin hahmottelemaan ja nostamaan aineistosta esiin erilaisia teemoja, joita analysoimalla hain vastauksia tutkimuskysymyksiini. Metodien hyödyntämisen edellytyksenä oli, että kykenin löytämään ja erottelemaan tekstimassasta

---

¹⁴ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, julkaisun takakansi.

¹⁵ Uosukainen Riikka, 2019.

¹⁶ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 2.

¹⁷ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 10.

¹⁸ European Commission 2009.

vaikuttaneista kulttuurisista ilmiöistä ja pohdin syvällisemmin yksilön suhdetta näihin kulttuuriin ilmiöihin.

Temaattisen analyysin onnistuneessa käytössä teoria ja empiria, työni tapauksessa aiempi tutkimuskirjallisuus ja lähdeaineisto, ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja esiintyvät tekstissä toisiinsa limittyneenä.²² Olen päätenyt käyttämään tutkimuksessani jonkin verran lainauksia lähdeaineistosta kahdesta syystä: Ensiksi, kokijoiden ääni pääse paremmin esiin syventäen lukijan ymmärrystä käsiteltävän teeman kokemuksellisista ulottuvuuksista. Toiseksi, runsas lainausten käyttö parantaa lukijan mahdollisuutta arvioida tutkimusaineistosta tehtyjen johtopäätösten laatua.²³ Pyrkimyksenäni on ollut läpi tutkimuksen sitaattien kytkeminen osaksi teoreettisempaa kulttuurihistoriallista viitekehystä, jottei tutkimukseni jää pelkän empiirisen vaikutelmanvaraisen selvityksen tasolle. Lainausten runsas käyttö tekee näkyväksi myös ilmastonmuutoskokemusten temaattisen analyysin haasteet; kokemuksia on melkein mahdotonta asettaa ainoastaan yhteen temaattiseen lokeroon, sillä kirjoitusten kokemukselliset teemat ovat usein limittäisiä, päällekkäisiä ja toisiaan läpileikkaavia – aivan kuten ilmastonmuutosilmiökin. Tästä huolimatta, ja kenties juuri tämän vuoksi, ilmastonmuutoskokemukset toimivat erinomaisena heijastuspintana tutkimusajankohdan yhteiskunnalliskulttuuriin ilmiöihin, niissä vaikuttaneisiin yksilöihin sekä ilmiöiden ja yksilöiden väliseen dynamiikkaan.

1.3 Näkökulma ja avainkäsitteet

Tutkimukseni näkökulmana ja avainkäsitteenä toimii kokemus, jota voidaan hyödyntää useilla tieteenaloilla. Kokemuksen käsite mahdollistaa tieteenalojen välistä vuoropuhelua ja poikkitieteellistä tutkimustoimintaa, jota pidän erittäin tärkeänä ilmastonmuutoskriisin ratkaisemisessa. Pohdittaessa kokemuskäsitteen käyttöä tieteellisessä tutkimustyössä, voidaan tehdä karkea kahtiajako, jossa kognitiotieteiden ajatellaan olevan keskittyneempiä kokijan mentaalisia kykyjä tarkasteleviin kysymyksiin, kun taas kulttuuritieteissä korostuu kokemuksen historiallinen kontekstuaalisuus. Esimerkiksi historian tutkimuksen avulla pyritään muodostamaan parempaa kuvaa kokemuksia

---

²² Eskola & Suoranta 1998, 126, 129.

²³ Mikäli mielipidekirjoituksessa oli mainittu kirjoittajan titteli ja paikkakunta, olen lisännyt ne kunkin lainauksen alaviitteeseen kahdesta syystä: Ensiksi, tittelin kirjaaminen parantaa lukijan mahdollisuuksia arvioida lähdekriittisesti valittujen lainauksien kirjoittajan taustoja suhteessa aihepiiriin. Toiseksi, uskon paikkakunnan tekevän näkyväksi sen seikan, että mielipidekirjoituksia lähetettiin Helsingin Sanomiin kattavasti lukuisilta paikkakunnilta Suomesta.

tuottavista ja mahdollistavista reunaehdoista.²⁴ Kokemuskäsitteen moniulotteisuus voi myös aiheuttaa haasteita keskustelulle, sillä useilla tieteenaloilla kokemuksen käsitteen konventiot eivät ole vakiintuneita ja joillakin tieteenaloilla käsitteen ympärillä käyty debatti on vähäisempää.²⁵ Myös tutkimuksessa käytetty kieli voi tuoda omat haasteensa näkökulman sekä käsitteiden määrittelylle, koska sanojen sisältö ja merkitykset vaihtelevat kielestä riippuen.²⁶ Tämän vuoksi työni keskeisimmän käsitteen huolellinen määrittely on erittäin tärkeää, jotta sen pystyn käyttämään termiä tutkimuksessani selkeästi ja johdonmukaisesti.

Kokemusta on mahdollista tarkastella eri tasoilla; niin subjektiivisena ja ainutlaatuisena kuin jaettuna ja ihmisiä yhdistävänä ilmiönä.²⁷ Sitä on mahdollista tarkastella myös eri vaiheissa; kokemus voi olla ”elävä” eli sanoittamaton, kehollinen ja sisäinen tai ”kuvattu” eli käsitteellistetty ja mahdollisesti muille jaettu.²⁸ Saksassa kokemushistoriaperinteen parissa on käytetty jaottelua ”esikielellisiin, sanoittamattomiin elämyksiin (*Erlebnis*) ja kielellis-sosiaalisesti prosessoituihin kokemuksiin (*Erfahrung*).” Tätä jaottelua on kuitenkin harvoin hyödynnetty historiantutkimuksessa.²⁹ Uskon tämän johtuvan osittain sanoittamattomien elämysten katoavaisuudesta. Miten historiantutkijana tavoittaa sanoittamatonta elämystä lähdemateriaalista, joka usein on kielellisyyteen perustuvaa?³⁰ Lisäksi, jos tutkija tulkitsee sanoittamattomia elämyksiä (*Erlebnis*) ja kielellistää ne tulkintaprosessissaan, eivätkö ne tällöin muuta olomuotoaan? Eikö elämyksestä tule tällöin kielellis-sosiaalisesti prosessoitu kokemus? Edellä kuvaamieni sanoittamattomien elämysten haasteellisuudesta johtuen olen tehnyt päätöksen keskittyä tutkielmassani kielellis-sosiaalisesti prosessoituihin kokemuksiin.

Mielestäni on tärkeää tiedostaa, ettei historiantutkijan ole mahdollista tavoittaa menneisyyden ihmisten kokemusta täydellisesti. Tästä huolimatta lähteistä voidaan tehdä tulkintoja merkityksistä, joita aikalaiset ovat kokemuksilleen antaneet. Tämä tapahtuu hakemalla lähteistä kuvauksia niistä tavoista, jotka heijastavat yksilön tai yhteisön

---

²⁴ Kukkola 2018, 49, 55.

²⁵ Ks. esim. Toikkanen & Virtanen 2018, 9.

²⁶ Ks. esim. Johnson & Salmi 2013, 89.

²⁷ Toikkanen ja Virtanen 2018, 9.

²⁸ Tökkäri 2018, 67.

²⁹ Kivimäki 2019, 17.

³⁰ Osittain samaa tematiikkaa ovat pohtineet myös Johnson ja Salmi artikkelissaan Aistien historia: Kohteet ja menetelmät. Johnson & Salmi 2013, 89.

toimintaa suhteessa kokemuspöihin ilmiöihin.³¹ Toisaalta voidaan ajatella, ettei yksilöillä ole varsinaisia kokemuksia, vaan yksilöt rakentuvat kokemuksista. Tämä ajatuskulku mahdollistaa kokemuksen historiallistamisen eli kirjoittamisen historian näkökulmasta, jolloin voimme tutkia niitä kokemuksia rakentavia kategorioita, jotka määrittävät esimerkiksi identiteettien tuottamisen tapoja. Tällöin kokemus näyttöytyy kriittisenä näkökulmana, jonka avulla haastetaan tulkinnan ja erityisesti poststruktuurialisen historianteorian käyttöä ja rajoja.³² On hyvä pitää mielessä, ettei kokemuksen tutkiminen takaa objektiivista historiankirjoitusta, sillä tutkija tekee jo poliittisen valinnan päättäessään mitä kategorioita hän aikoo tutkimuksensa avulla historiallistaa. Näin ollen kokemusta ei tulisi lähestyä historiallisen selityksemme alkulähteenä, vaan jonakin, jota haluamme selittää.³³ Lisäksi on tärkeää tehdä ero *kokemisen* ja *kokemuksen* välillä. Kokemisella viitataan kyseisellä hetkellä tapahtuvaan toimintaan, kun taas kokemuksen käsitteellä kuvataan sitä toiminnan tulosta, joka muodostuu aiemmista kokemuksista.³⁴

Nojaan työtöni osittain Tübingenin yliopistossa 2000-luvun alkupuolella kehitettyyn kokemushistorian teoreettiseen ja metodologisen viitekehykseen, jossa kokemus nähdään sosiaalisesti rakentuneena, kielellisesti merkityksellistyvänä ilmiönä, joka on yksilötason lisäksi paikannettavissa yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Kokemus voidaan ymmärtää ”jatkovana kommunikatiivisena prosessina”, jolla ei pelkäästään viitata kieleen, kulttuuriin tai yksilön autenttiseen todellisuuteen, vaan sitä voidaan lähestyä myös yhteiskuntaa selittävänä käsitteenä. Näin kokemukset voivat toimia välittäjäkategorioina historian toimijoiden ja niitä ympäröivien rakenteiden välillä. Rakenteet muokkaavat toimijuutta, mutta toisaalta toimijoiden kokemukset saattavat aiheuttaa muutosvoimaa suhteessa rakenteisiin.³⁵ Pyrin tutkimuksessani tekemään näkyväksi näitä kommunikatiivisia prosesseja, jotka liittyvät ilmastonmuutoskokemuksiin.

Kokemusta voi myös lähestyä sateenvarjokäsitteenä, jonka alle esimerkiksi tunteet, kehollisuus ja muisti solahtavat. Nämä kaikki käsitteet kietoutuvat yhteen ja rajanveto käsitteiden välillä on haastavaa tai jopa tarpeetonta. Kokemushistorian vahvuus piileekin sen kyyvyssä toimia integroivana näkökulmana, jonka avulla on mahdollista yhdistää

---

³¹ Kuha 2019, 54.

³² Scott 1991, 776–780.

³³ Scott 1991, 797.

³⁴ Ks. esim. Kokko 2019, 118; Kukkola 2019, 44.

³⁵ Kivimäki 2019, 17–19.

kulttuuri- ja sosiaalhistoriallisia lähestymistapoja menneisyyteen.³⁶ Tunteiden tulkinta ja määrittely on vaihdellut merkittävästi aikojen kuluessa.³⁷ Tässä tutkimuksessa lähestyn tunteita yksilökokemuksen osana, johon vaikuttavat sekä yksilön oma biologinen tausta että yksilöä ympäröivä kulttuuri, joka sekä rakentaa sosiaalisesti tunteita että vaikuttaa niiden ilmaisuun.³⁸ Toisin sanoen lähestyn tunteita sosiaalisesti konstruoituneina rakenteina, jotka vaikuttavat yksilön kokemuksiin. Tunteiden luenta tutkimusaineistosta nojaa kirjoitettuun ilmaisuun, jossa kirjoitettujen tunteiden ilmaisun voidaan olettaa edustavan osaa yksilön kielellis-sosiaalisesti prosessoidusta kokemuksesta (*Erfahrung*). Näen, että kirjoittamalla ilmaistujen tunteiden avulla on mahdollista päästä osittain käsiksi yksilön sisäiseen tunnekokemukseen, sillä historiallisten toimijoiden jälkeensä jättämiä tunteiden ilmauksia ei voida erottaa heidän tunteistaan. Lisäksi tunteita sanallistettaessa, nimettäessä ja ilmaistaessa, yksilöt tulevat antaneeksi tunteille niiden muodon ja määrityksen.³⁹

Tulkittessani lähdeaineistoani tunteiden näkökulmasta, kiinnitin huomioni kolmeen asiaan: Ensiksi, tunteiden historiallisen tulkinnan huolellisuuteen, sillä tunteille annatut merkitykset ja niitä kuvaamaan käytetyt sanat ovat aina kontekstistaan riippuvaisia.⁴⁰ Tämä aiheutti jonkin verran haasteita lähihistoriaan sijoittuvassa tutkimuksessani, sillä riskinä oli, että tutkimusajankohdan historiallisuuden hämärtyminen. Toiseksi koin tärkeäksi huomioida, että mielipidekirjoitukset julkaistiin aina kirjoittajan omalla nimellä, eikä tutkimusajankohtana käytetty nimimerkkejä. Tämän vuoksi aineistosta saattaa puuttua tunteiden ilmauksia, jotka kirjoittaja on kokenut esimerkiksi kulttuurisesti häpeälliseksi tai muuten arkaluontoiseksi. Aineistossa voidaan näin ollen ajatella olla ylliedustettuna ne tunteet, jotka olivat tutkimusajankohtana sosiaalisesti hyväksytyjä, kun taas sosiaalisesti hyljeksityt tunteet saattoivat jäädä pinnan alle piiloon. Kolmanneksi huomioitavaa on, että tunteiden ilmaisuun sisältyy vääjäämättä sosiaalisia viestejä, joiden merkitys määrittyy siinä kulttuurisessa kontekstissa, jossa ne välittyvät.⁴¹

---

³⁶ Kivimäki 2019, 22–30.

³⁷ Plamper 2015, johdanto, kappale 4.

³⁸ Ks. esim. Plamper 2015, luku neljä, kappale 1; Matt & Stearns 2014, 2; Barclay, Crozier-De Rosa & Streamns 2021, 5.

³⁹ Plamper 2015, luku 4, kappale 1; Matt 2014, 42.

⁴⁰ Matt 2014, 42–44; Barclay, Crozier-De Rosa & Streamns 2021, 4.

⁴¹ Eustace, 2014, 170.

Lähteitä lukiessa on syytä erottaa tunteet ja tunneilmaisut toisistaan, sillä tunneilmaisu ei välttämättä kerro kokijan sisäisistä tunteista, vaan se saattaa kuulua myös kokijan ”rooliin”.⁴² Esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyvien asiantuntijakokemuksien kohdalla voidaan ajatella, etteivät asiantuntijat olleet vapaita paljastamaan sisäisiä tuntemuksiaan, vaan heidän oli reagoitava ja ilmaistava itseään heille kuuluvan roolin ja siihen liittyvien tavoitteiden mukaisesti. Tämän vuoksi tunnekokemuksia käsitellessäni keskityin pääasiallisesti yksilötason tunnekokemuksiin, sillä asiantuntijatasoisen tunnekokemusten tulkinta olisi vaatinut hyvin erilaista luentaa henkilökohtaisiin kokemuksiin verrattuna, eikä niiden käsittely ollut mahdollista pro gradu -työn laajuuden puitteissa.

Toinen avainkäsite tutkimuksessani on ilmastonmuutos. Viitataan tässä tutkimuksessa ilmastonmuutos-käsitteellä ilmiöön, jonka katsotaan olevan seurausta ihmiskunnan teollistumisen jälkeen aiheutuneista kasvihuonepäästöistä, joiden määrä on kasvanut ilmakehässä dramaattisesti aiheuttaen noin yhden asteen globaalin keskilämpötilan nousun esiteolliseen aikaan verrattuna.⁴³ Luonnontieteellisin termein voidaan puhua lyhyen aikavälin ilmastonmuutoksesta.⁴⁴ Ilmastonmuutos on ilmiönä erittäin moniulotteinen ja -tasoinen: Sen ilmenemistä ja vaikutuksia on mahdollista samanaikaisesti havaita sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti, sen seuraukset ulottuvat laajasti yhteiskunnan eri alueille ja sen juuret ulottuvat pitkälle taaksepäin historiassa.⁴⁵

Kaksi muuta tutkimukseni kannalta merkityksellistä käsitettä ovat dystopia ja utopia, jotka liittyvät läheisesti kokemuksen käsitteeseen. Ne osoittautuivat hedelmällisiksi ilmastonmuutoksesta kokemusten kulttuurihistoriallisen tulkinnan kannalta, sillä tutkimusaineistosta on löydettävissä runsaasti sekä dystooppisia että utopistisia elementtejä. Näitä käsitteitä voidaan hyödyntää todellisuuden raja-aitojen näkyväksi tekemisessä; utopia pyrkii kohti ideaalia harvoin sitä saavuttaen, dystopia taas nostaa

---

⁴² Sorvali 2019, 4.

⁴³ Vuonna 2015 Pariisin maailmanlaajuisessa ilmastopöytäkirjassa sovittiin pyrkimyksestä pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle 2 asteessa esiteolliseen aikaan verrattuna, tavoitteena lämpenemisen jääminen alle 1,5 asteeseen. Tämä raja ylittyy kuitenkin vuosien 2030–2052 välillä, ja maapallon keskilämpötila nousee yli 3 astetta esiteolliseen aikaan verrattuna vielä tällä vuosisadalla, jos päästöjen kehitys jatkuu nykyisellä tasolla. Mitä enemmän maapallon keskilämpötila nousee, sitä todennäköisemmäksi ja vakavammaksi ilmastonmuutoksen erilaiset seuraukset käyvät. IPCC 2018, 4; IPCC Glossary; United Nations Environment Programme 2020, XIII; Pariisin ilmastopöytäkirja, Ympäristöministeriö 2021c. <https://ym.fi/pariisin-ilmastopöytäkirja>.

⁴⁴ Lunkka 2008, lukijalle-osio.

⁴⁵ Lunkka 2008, 11; IPCC 2018, 20.

esiin erilaisia yhteiskunnallisia haavoittuvaisuuksia ja kriisien huipentumia. Utopiaa ja dystopiaa on mahdollista ajatella mielikuvituksen tyytilajeina, jotka heräävät radikaalin muutoksen kohdatessaan.⁴⁶ Tässä tutkimuksessa tuota radikaalia muutosta näyttölee ilmastonmuutos.

Nojaan työssäni Gordin, Tilley ja Prakashin esittelemään kolmioon, jonka mukaan dystopiaa ja utopiaa ei tule ymmärtää vain termeinä, vaan laajemmin akateemisina kategorioina, joiden avulla on mahdollista käsitteellistää menneen, nykyisyyden ja tulevan välisiä suhteita (kuva 3). Käsitteellistäminen tapahtuu tutkimalla kolmion päätyjen väliin jäävää tilaa, jossa paljastuu utopian ja dystopian historiallinen sijainti ja olosuhteet. Dystopialle ja utopialle voidaan pitää tyypillisenä pyrkimystä sosiaalisen järjestyksen syvälliseen ja systemaattiseen muutokseen sekä juurisyiden käsittelyyn ja jopa vallankumouksellisten ratkaisujen esittämiseen.⁴⁷

Kuva 3. Utopian ja dystopian käsitteiden hyödyntäminen historiallisessa tutkimuksessa, mukailen Gordin, Tilley ja Prakash 2010, 2.

Kolmiosta on havaittavissa, että utopian ja dystopian käsitteet voidaan hahmottaa myös toisiinsa linkittyneinä vastinpareina, mutta niitä ei tule yksiselitteisesti ymmärtää toistensa vastakohtina. Dystopiaa on mahdollista pitää utopian vastakohtana, mutta utopia

⁴⁶ Gordin, Tilley & Prakash 2010, 1–2, 6.

⁴⁷ Gordin, Tilley & Prakash 2010, 1–2.

ei ole dystopian vastakohta. Sen sijaan utopian käsite sisältää aina viittauksen dystopian käsitteeseen, joka saattaa näyttäytyä utopian ylläpitämän status quon haastajana tai niinä käytännön tapoina, joilla utopia tuhoaa itsensä.⁴⁸

Kaksi muuta keskeistä käsitettä aineistoni ymmärtämiseksi ovat ilmastonmuutosdenialismi ja -skeptismi, jotka molemmat liittyvät ilmastonmuutosilmiön kieltämiseen tai sen kriittiseen tarkasteluun, mutta joiden syvemmät merkitykset eroavat toisistaan. Tässä tutkimuksessa viitataan ilmastonmuutosdenialismi käsitteellä käyttäytymiseen, jolla pyritään kieltämään ilmastonmuutosilmiön todenperäisyys tai sen vakavuus. Lisäksi ilmanstonmuutosdenialisti ei muuta mielipidettään ilmastonmuutosilmiöstä, vaikka tieteelliset todisteet osoittaisivat denialistin näkemyksen vääräksi. Ilmastonmuutosskeptismin käsitettä käytän kuvaamaan ilmastonmuutoskokemuksia, joissa kokijat epäilivät ilmastonmuutokseen liittyviä todisteita. He suhtautuivat silti denialistia avoimemmin uusiin todisteisiin, ja tämän vuoksi heidän mielipiteeseensä, ja sen myötä ilmastonmuutoskokemuksiinsa, oli mahdollista vaikuttaa tieteellisen argumentaation keinoin.⁴⁹

1.4 Aiempi tutkimus, tutkimusetiikka ja tutkielman rakenne

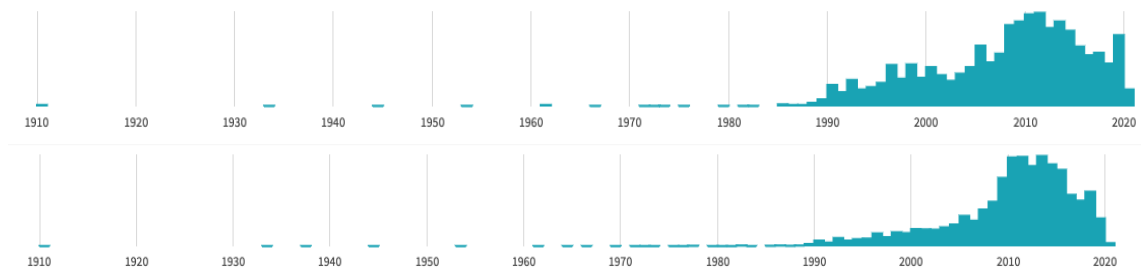
Ensimmäisiä tieteellisiä havaintoja ilmastonmuutokseen liittyen tehtiin jo 1850-luvulla, jolloin irlantilainen fyysikko John Tyndall (1820–1893) teki havainnon ilmakehän kaasujen muutoksesta, joka saattaisi johtaa ilmastonmuutokseen. Vuonna 1896 ruotsalainen fyysikko Svante Arrhenius (1859–1927) julkaisi tiedetysti ensimmäiset laskelmat, joissa oli huomioitu ihmisten aiheuttamat hiilidioksidipäästöt ja niiden vaikutus ilmaston lämpenemiseen. Voidaan siis sanoa, että ilmastonmuutosilmiön tutkimisen historia ulottuu ajassa pitkälle taaksepäin. Yksittäistä ”ilmastonmuutoksen löytäjää” on kuitenkin vaikea nimetä. Kyseessä on ennemminkin ilmiö, joka on todennettu lukuisien tieteellisten tutkimusten pohjalta, jotka ulottuvat jo useammalle vuosisadalle.⁵⁰

---

⁴⁸ Gordin, Tilley & Prakash 2010, 2.

⁴⁹ Erkamo 2019, 1, 7.

⁵⁰ Weart 2008, 198–201, 205–212.

Kuva 4. Ylempi kaavio esittää ilmastonmuutos-hakusanalla ja alempi kaavio climate change -hakusanalla Helsingin yliopiston kirjaston kokoelmista löytyvät teokset julkaisuvuosittain. Kuvalähde: Helsingin yliopiston kirjaston hakupalvelu. Kuva: Mervi Teerikangas-Järvi.

Kuvassa 4 esitetyt kaaviot paljastavat, että ilmastonmuutokseen liittyvien tutkimusten määrä on alkanut kasvaa merkittävästi vasta 1990-luvulta alkaen. Luonnontieteellisten tutkimusten lisäksi myös historioitsijat ovat jäsentäneet ilmastonmuutosilmiön historiaa.⁵¹ Ymmärtääkseni ilmastonmuutokseen liittyviä kulttuurisia ilmiöitä ei ole laajemmin tutkittu kulttuurihistorian parissa, ainakaan Suomessa. Tämän vuoksi olen työni kontekstia rakentaessani hyödyntänyt esimerkiksi mediatutkimuksessa ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen parissa tuotettua tutkimuskirjallisuutta. Lisäksi olen käyttänyt tulkintani apuna tunteiden historiaan keskittyneitä tutkimuksia. Nojaan tutkimuksessani esimerkiksi Spencer Weartin, Jari Lyytimäen ja Petri Tapion, Susan Mattin ja Peter Stearnsin sekä Aaron M. McCrightin ja Riley Dunlapin tutkimuksiin.

Sijoitan oman tutkimukseni osaksi kulttuurihistoriallista kokemushistorian tutkimuskenttää. Kulttuurihistoriallinen tutkimusote näkyy kokonaisvaltaisessa lähestymisessä suhteessa tutkittavaan ilmiöön ja ihmisen paikkaan tutkittavassa ilmiössä. Tutkimusotteeseeni muodostumiseen on vaikuttanut kulttuurihistorian dosentti Kari Kallioniemen näkemys kulttuurihistoriasta, joka ”tavoittelee kokonaisvaltaisuutta pyrkiessään sijoittamaan ilmiön, asian tai tuotteen laajaan ajalliseen ja kulttuurilliseen yhteyteen. Tässä se hyödyntää tarpeen tullen myös muiden tieteenalojen metodeja, teorioita ja näkökulmia.”⁵²

Pidän tärkeänä oman tutkijapositioni pohtimista, sillä se vaikuttaa lähteistäni muodostamiini tulkintoihin. Erityisen merkittävänä pidän omien tunteideni ja moraalini tiedostamista ja ymmärtämistä sekä niiden hyödyntämistä tutkimusprosessin työkaluina,

⁵¹ Ks. esim. Fleming 1998; Weart 2008; Levene, Johnson & Roberts 2009, Guldi & Armitage 2014; McNeill & Engelke Peter, 2014.

⁵² Kallioniemi 1993, 64.

joiden avulla voin rakentaa moniäänistä dialogia menneisyyden kanssa.⁵³ Koska tutkimukseni tavoitteena on lisätä ymmärrystä ihmisten ilmastonmuutoskokemuksista, tulee minun hyväksyä historian moniäänisyys, rosoisuus ja mahdollinen ristiriitaisuus, jotta kykenen tutkimaan avoimin mielin myös niitä lähdeaineistoja, joista omat mielipiteeni ja näkemykseni eroavat. Tällaisina aineistoina pidän esimerkiksi ilmastonmuutosskeptikkojen tai -denialistien kirjoituksia.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) mukaan humanistiseen ja yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen liittyy erityisiä eettisiä kysymyksiä, joista tutkijan on syytä olla tietoinen. Näitä ovat esimerkiksi ihmisryhmien identiteetti- ja tietosuoja, jotka yleensä edellyttävät tarkkailtavan tai haastateltavan henkilön tietoisuutta tutkimuskohteena olosta ja suostumusta tähän.⁵⁴ En kuitenkaan näe, että tutkimuksessani käyttämäni alkuperäisaineisto olisi TENK:in ohjeistuksen vastainen, vaikken olekaan saanut tutkimuksen kohteilta suostumusta aineiston käyttöön, eivätkä he ole tietoisia tutkimuksen kohteena olemisestaan. Mielestäni voin käyttää tutkimukseni alkuperäisaineistoa ilman kohteiden erityistä suostumusta, koska lähdeaineistonani toimii sanomalehdessä julkaistu julkinen materiaali, jonka kirjoittajan voidaan olettaa tiedostaneen kirjoituksensa julkisen luonteen, vaikkei olisi kenties kirjoitushetkellä tullut ajatelleeksi kirjoitusten päätyvän tutkimuksen kohteeksi. Tiedostan myös tutkijanpositiooniin liittyvän valta-asemani ja tästä johtuen lähestyn lähdeaineistoani sensitiivisesti.

Tutkielman rakenne on kaksitasoinen: Luvussa kaksi kuvaan tarkemmin tutkimusajankohdalle tyypillisiä yhteiskunnallisia ilmastonmuutoskokemusten teemoja. Lisäksi pohdin median roolia ilmastonmuutoskokemusten luojana sekä näiden kahden suhdetta suomalaiseen yhteiskuntaan. Luvussa kolme lähestyn ilmastonmuutoskokemuksia kulttuurisena ilmiönä ja tarkastelen kokemuksia sekä yksilön näkökulmasta että yksilön ja yhteiskunnan välisen dynamiikan kuvastajina. Yksilön näkökulmassa analyysini keskittyy yksilön tunteisiin ja kuluttamiseen sekä kuluttajuuden identiteettiin. Yksilön ja yhteiskunnan välistä dynamiikkaa avaavien dystopian, utopian ja ilmastonmuutosdenialismin käsitteiden avulla. Lopuksi esitän tutkimukseni johtopäätökset ja ideoita jatkotutkimusta varten.

---

⁵³ Kaartinen & Korhonen 2005; Kinnunen 2001, 62; Leskelä-Kärki 2004, 313–314; Haaparanta & Niiniluoto 2016, 103.

⁵⁴ Haaparanta & Niiniluoto 2016, 103.

2 Ilmastonmuutoskokemukset yhteiskunnallisena ilmiönä

2.1 Media ilmastonmuutoskokemusten rakentajana

Maailmanlaajuisen ympäristöliikkeen katsotaan saaneen alkunsa Yhdysvalloista 1960-luvulla, jolloin useat suuntaukset feminismistä kansalaisoikeusliikkeisiin haastoivat perinteisinä pidettyä yhdysvaltalaisista elämäntapaa, joka ympäristöliikkeen alullepanijoiden mielestä perustui ympäristön holtittomalle hyväksikäytölle.⁵⁵ Ensimmäisinä ympäristötietoisuuden herättelijöinä voidaan pitää ekologisti ja ornitologisti William Vogtia ja paleontologisti Fairfield Osbornia, jotka pohtivat jo 1940- ja 1950-luvuilla maapallon kantokykyä, ihmisen ja luonnon välisiä vuorovaikutussuhteita ja ihmisen riippuvuutta luonnosta.⁵⁶ Heidän jälkeensä seurasivat 1960- ja 1970-luvuilla meribiologi Rachel Carson ja professori Paul R. Ehrlich, jotka käsitelivät teoksissaan ympäristön kemikalisoitumisen vaikutuksia sekä väestönkasvua ja siitä johtuvia ongelmia.⁵⁷ Näiden uraauurtavien tieteentekijöiden vaikutus ulottui vähitellen Yhdysvaltojen ulkopuolelle. Ympäristöajattelun kehittyminen alkoi haastaa vallalla olleita modernistisia mielikuvia, joissa ihminen oli kykenevä ylläpitämään jatkuvaa kehitystä ja taloudellista kasvua sekä vapautumaan maapallon kantokyvyn rajoista tieteen ja teknologian avulla.⁵⁸ Vaikutus näkyi myös Suomessa 1960-luvulla ympäristöliikkeen protestiaaltoina, jotka eivät kuitenkaan vielä johtaneet instituutionaalisiin muutoksiin.⁵⁹ Suurempia rakenteellisia muutoksia nähtiin Suomessa vasta 1970-luvun lopussa, kun niin sanottu toinen ympäristönsuojelun protestiaalto käynnistyi. Tämän aallon symboliksi on jälkikäteen nostettu Kojjärven-kamppailu, jonka vaikutukset heijastuivat valtakunnan politiikkaan vihreän liikkeen perustamisen ja ympäristöministeriön aloittamisen myötä 1980-luvulla.⁶⁰

Medialla oli maailmanlaajuisesti merkittävä rooli ilmastonmuutosilmiön kokemuksellisuuden rakentajana 2000-luvun alkupuolella. Ilmastonmuutosuutisointi kasvoi ympäri maailman uusiin ennätyksiinsä ja siitä muodostui yksi merkittävimmistä ja kiistellyimmistä ympäristöaiheista teollistuneiden valtioiden

---

⁵⁵ Kline 2011, 80.

⁵⁶ Vogt 1948; Osborn 1952.

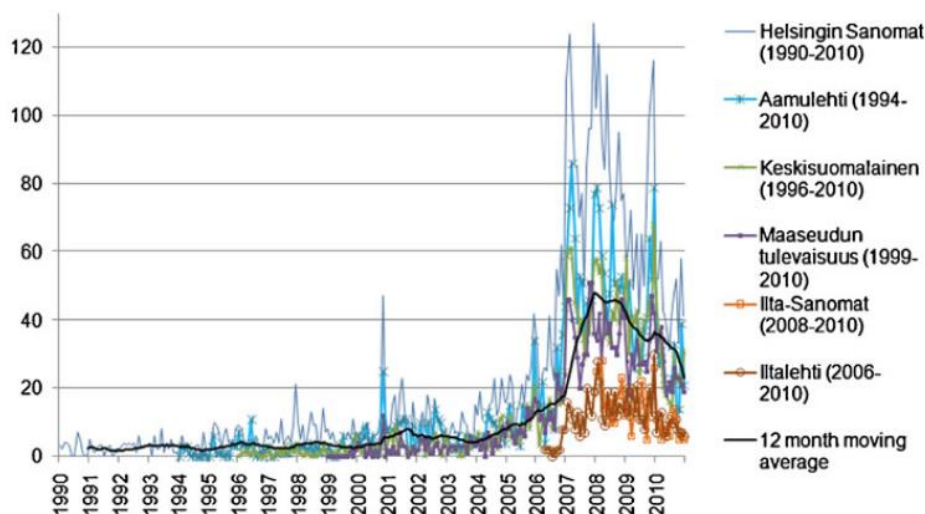
⁵⁷ Carson 1962; Ehrlich 1969.

⁵⁸ Levene, Johnson & Roberts 2009, 94–95; Sim 2010, 5.

⁵⁹ Lehtinen & Rannikko 12, 1994.

⁶⁰ Stranius 2006, 26.

joukkotiedotusvälineissä.⁶¹ Suomi ei poikennut tästä kehityksestä. Tutkija Jari Lyytimäki on nimennyt vuodet 2006–2008 ilmastohypen ja -innostuksen ajanjaksoksi, jolloin suomalaisen median välittämä tieto ilmastomuutoksesta kasvoi merkittävästi (kuva 5).⁶² Ilmastomuutoksen voidaankin nähdä hyökynneen mediavälitteisenä ilmiönä suomalaisten tajuntaan 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä.⁶³

Kuva 5. Ilmastomuutosta käsittelevien artikkeleiden lukumäärä suomalaisissa tiedotusvälineissä 1990–2011. Kuva: Lyytimäki 2011, 654.

Huomioitavaa on, että akateemisen tutkimuksen muodostama kokonaiskuva maailmanlaajuisesta ilmastomuutosuutisoinnista saattaa olla vinoutunut, sillä tutkimus on ollut vahvasti keskittynyttä yhdysvaltalaisiin ja eurooppalaisiin medioihin aasialaisten, afrikkalaisten ja latina-amerikkalaisten medioiden jäädessä paitsioon. Lisäksi useat tutkimukset ovat keskittyneet printtimediaan muiden mediamuotojen kustannuksella.⁶⁴ 2000-luvun alussa kotitalouksien tietokoneiden määrän lisääntyminen ja internetin käytön kasvu ei voinut olla vaikuttamatta median rooliin ja mediakentässä toimivien perinteisten tiedotusvälineiden valta-asemiin. Internetin käyttö oli tutkimusajankohtana jo hyvin arkipäiväistäytynyttä ja esimerkiksi valtaosalle käyttäjistä verkkolehtien lukeminen ja uutispalveluiden käyttäminen verkon kautta oli tuttua.⁶⁵

⁶¹ Carvalho 2010, 486; Lyytimäki & Tapio 2009, 723–724.

⁶² Lyytimäki 2011, 649.

⁶³ Carvalho 2010, 486; Lyytimäki & Tapio 2009, 723–724.

⁶⁴ Schäfer 2015, 854.

⁶⁵ Internetyhteydet ja internetin käyttö, Tilastokeskus.

https://www.stat.fi/til/sutivi/2011/sutivi_2011_2011-11-02_kat_001_fi.html.

Median ilmastonmuutosuutisoinnin kasvuun 2000-luvun alussa vaikutti useita tekijöitä. Yksi merkittävä seikka oli tieteellisen tiedon lisääntyminen; erityistä painoarvoa uutisoinnissa saivat vaikutusvaltaiset IPCC:n⁶⁶ ilmastonmuutosta käsittelevät raportit ja ilmastonmuutosta ehkäisevien ja sopeutumiseen vaadittavien keinojen taloudellisten vaikutusten puntarointi, jonka keskiössä oli Nicholas Sternin johtaman asiantuntijaryhmän vuonna 2007 julkaisema raportti.⁶⁷

Toisena merkittävänä ilmastonmuutosuutisoinnin lisääntymisen syynä voidaan pitää suuria kansainvälisiä ilmastokokouksia, joista osa sai merkittävästi palstatilaa median uutisoinnissa vuosina 1990–2010.⁶⁸ Tähän ajanjaksoon sijoittuu useita merkittäviä Yhdistyneiden kansakuntien järjestämää COP-konferensseja⁶⁹, jotka ovat tähänneet erityisesti teollistuneiden valtioiden ja talouksien kasvihuonekaasujen vähentämiseen ja rajoittamiseen. Erityistä huomiota suomalaisessa mediassa herätti vuonna 1997 pidetty Kioton konferenssi (COP 3), vuonna 2000 pidetty Haagin ympäristökokous (COP6) ja vuonna 2009 pidetty Kööpenhaminan ilmastokokous (COP15). Näistä kaksi ensimmäistä näkyi myös selkeinä piikkeinä Lyytimäen esittämässä kaaviossa (kuva 5). Epäilen, että Lyytimäen keräämästä aineistosta oletettavasti puuttuu ilmastonmuutosuutisointia erityisesti 1990-luvulta, sillä Lyytimäki on kerännyt datan ainoastaan käyttämällä ilmastonmuutos-hakusanaa. Perustan epäilykseni huomiooni, että 1990-luvulla ilmastonmuutosilmiöön liittyvissä mielipidekirjoituksissa käytettiin kasvihuoneilmiökäsitettä useammin kuin ilmastonmuutos-termiä.⁷⁰ Uskon, että mielipidekirjoitusten terminologia vastasi paljolti median käyttämää käsitteistöä.

Kolmantena mediavälitteisenä ilmastonmuutostietoisuuden kasvattajana voidaan pitää julkisuuden henkilöiden ilmastotyötä ja populaarikulttuurin ilmentymiä, joiden uskon

---

⁶⁶ IPCC = Intergovernmental Panel on Climate Change, suomeksi hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli, jonka ”tavoitteena on analysoida tieteellisesti tuotettua tietoa ilmastonmuutoksesta kansallista ja kansainvälistä päätöksentekoa varten”. IPCC tukee ilmastopoliittista päätöksentekoa, Ilmatieteen laitos. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/ipcc-ilmastopaneeli>.

⁶⁷ Stern 2007; Lyytimäki & Tapio 2009, 723–724; Lyytimäki 2011, 650.

⁶⁸ Carvalho 2010, 486; Lyytimäki 2011, 650; Lyytimäki & Tapio 2009, 727.

⁶⁹ COP = Conference of the Parties on vuosittain pidettävä konferenssi, joka on YK:n ilmastopuotesopimuksen osapuolten ylin päättävä elin. Lähtölaukauksen COP-konferensseille antoi vuonna 1992 järjestetty Rio Earth Summit - ympäristö- ja kehityskonferenssi. Ensimmäinen COP 1 - istunto pidettiin Berliinissä vuonna 1995, ja siitä lähtien COP-kokouksia on pidetty vuosittain. Kansainväliset ilmastoneuvottelut, ympäristöministeriö. <https://ym.fi/kansainvaliset-ilmastoneuvottelut>; Sopimukset ohjaavat kansainvälistä ilmastopoliittikkaa, Ilmasto-opas. <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/f65a78bb-dc8e-41a5-b09a-6fa36661880b/sopimukset-ohjaavat-kansainvalista-ilmastopoliittikkaa.html>.

⁷⁰ Ks. kuva 1.

vaikuttaneen sekä ilmastonmuutosuutisointiin että yksilöiden ilmastonmuutoskokemuksiin. Esimerkkeinä näistä ilmiöistä voidaan mainita Yhdysvaltojen entisen varapresidentin Al Goren Epämiellyttävä totuus (*An Inconvenient Truth*) -dokumentti, joka toi hänelle IPCC:n kanssa jaetun Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 2007. Suomalaisessa mediassa nostettiin esille Jorma Ollila, silloinen Nokian ja Shell Group hallituksen puheenjohtaja, joka ilmaisi huolensa ilmastonmuutokseen liittyen.⁷¹ Nämä kaksi henkilöä mainittiin useissa tutkimusajankohdan mielipidekirjoituksissa.⁷² Ilmastonmuutosilmiö vaikutti myös amerikkalaiseen populaarikulttuuriin, jonka vaikutuspiirin Suomen voidaan katsoa kuuluneen tutkimusajankohtana. Esimerkkeinä populaarikulttuurin ilmastonmuutosilmiön hyödyntämisestä toimivat elokuvat *The Day After Tomorrow* (2004) ja *Ice Age 2* (2006).⁷³ Huomioitavaa on, että jälkimmäinen elokuvista perustuu kirjaan, joka on julkaistu jo vuonna 1999.⁷⁴

Neljäs seikka, joka lisäsi tutkimusajanjaksolla ilmastonmuutosuutisointia, oli Suomen leuto talvi 2006–2007. Huomioitavaa on, että helmikuussa 2007 julkaistiin myös IPCC:n neljäs ilmastonmuutosta käsittelevä raportti.⁷⁵ Raportti ja leuto talvi yhdessä saattoivat lisätä journalistien mielenkiintoa ilmastonmuutosilmiötä kohtaan, joka saattoi selittää mielipidekirjoitusten määrän kasvua tutkimusajanjaksolla.

2.2 Ilmastonmuutoskokemusten tärkeimmät yhteiskunnalliset teemat

Tutkimusajanjaksolla noin 90 prosenttia suomalaisista piti ilmastonmuutosta todellisena ilmiönä, joka näyttäytyi vilkkaana keskusteluna Helsingin Sanomien yleisöosastolla.⁷⁶ Kaiken kaikkiaan tutkimuksessa käytetyillä hakusanoilla⁷⁷ löytyi vuosilta 2007–2009

⁷¹ Lyytimäki & Tapio 2009, 723–724; Carvalho 2010, 486.

⁷² Tiusanen, kansanedustaja, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 8.2.2007](https://arkisto.hs.fi/arkisto/8.2.2007); Allo, valtiotieteen lisensiaatti, ekonomisti, perheenäiti, Helsinki. [hs.fi/arkisto 6.5.2007](https://arkisto.hs.fi/arkisto/6.5.2007); Nykänen, Ilmastonmuutoksen liiketoimintamahdollisuudet ohjelman johtoryhmän puheenjohtaja. [hs.fi/arkisto 20.3.2008](https://arkisto.hs.fi/arkisto/20.3.2008); Haavisto, Korpela & Melkas, Euroopan unionin erityisedustaja, vihreiden ympäristöryhmän sihteeri & kansainvälisen ilmastopolitiikan tutkija, Helsinki. [hs.fi/arkisto 16.2.2007](https://arkisto.hs.fi/arkisto/16.2.2007); Kokko, Eläinekologian professori, diplomi-insinööri, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 24.2.2007](https://arkisto.hs.fi/arkisto/24.2.2007); Huhtala, ympäristötaloustieteen professori, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 29.6.2008](https://arkisto.hs.fi/arkisto/29.6.2008); Melanen & Mickwitz, tutkimusprofessori & erikoistutkija, ei paikkakuntaa, [hs.fi/arkisto 11.2.2009](https://arkisto.hs.fi/arkisto/11.2.2009); Huuska, ei titteliä, Helsinki. [hs.fi/arkisto 16.3.2009](https://arkisto.hs.fi/arkisto/16.3.2009); Pynnönen, Maanystävät, Tampere. [hs.fi/arkisto 1.6.2009](https://arkisto.hs.fi/arkisto/1.6.2009).

⁷³ Schäfer 2015, 856.

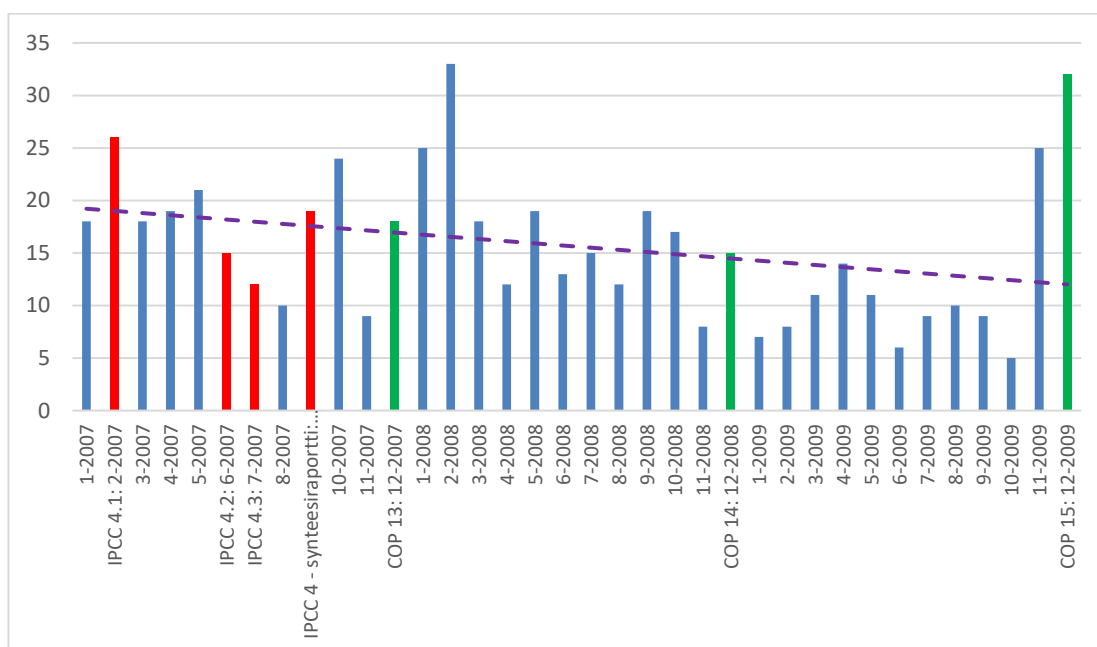
⁷⁴ Rapoza, 2012.

⁷⁵ Lyytimäki & Tapio 2009, 728, 730.

⁷⁶ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 11–12.

⁷⁷ Hakusanat ovat ilmastonmuutos, kasvihuoneilmiö, ilmastokriisi ja ilmaston lämpeneminen sekä näiden lyhennelmät. Näistä lisätietoa johdannossa.

yhteensä 563 mielipidekirjoitusta. Kuukausittaisten mielipidekirjoitusten lukumäärässä oli hajontaa (kuva 6). Syitä voidaan hakea kappaleessa 2.1. käsitellyistä tekijöistä: Tutkimusajanjaksolla julkaistiin kolme IPCC:n osaraporttia sekä yksi synteesiraportti.⁷⁸ Tämän lisäksi järjestettiin kolme COP-kokousta Indonesiassa, Puolassa ja Tanskassa. Nämä kuukaudet on merkitty punaisella ja vihreällä kuvaan 6. Huomioitavaa on, että raporttien julkaisujen ja COP-konferenssien yhteydessä kuukausittaisten ilmastonmuutosaiheisten mielipidekirjoitusten määrä kasvoi aina edelliseen kuukauteen verrattuna. On mahdollista, että kokousten ja raporttien ympärille rakentunut ilmastonmuutosuutisointi houkutteli myös mielipidekirjoittajia ottamaan osaa keskusteluun.

Kuva 6. Helsingin Sanomissa ilmastonmuutokseen liittyvillä hakusanoilla tutkimusajanjaksolla julkaistujen kuukausittaisten mielipidekirjoitusten määrä. Lisäksi kuvioon on merkitty punaisella IPCC:n raporttien julkaisukuukaudet ja vihreällä tärkeimmät YK:n COP-ympäristökokoukset. Kuva: Mervi Teerikangas-Järvi.

Toinen mielenkiintoinen seikka, joka nousee esiin kuvasta 6, on mielipidekirjoitusten lukumäärää kuvaavan violetin trendiviivan laskusuuntaisuus. Ilmastonmuutokseen liittyviä mielipidekirjoituksia julkaistiin vuonna 2007 yhteensä 174 kappaletta, vuonna 2008 190 kappaletta, mutta vuonna 2009 enää 124 kappaletta. Eräs merkittävä selittäjä tälle saattaa löytyä 2008 vuoden lopussa alkaneesta finanssikriisistä, joka esimerkiksi Lyytimäen ja Tapion tulkinnan mukaan saattoi vähentää myös

⁷⁸ Reports, IPCC. <https://www.ipcc.ch/reports/>.

ilmastonmuutosuutisoinnin määrää Helsingin Sanomissa. Toisaalta Lyytimäki ja Tapio hakivat ilmiölle selitystä mediatutkimuksessa käytetystä issue-attention-cycle-teoriasta, jonka mukaan olisi mahdollista, että ilmastonmuutosilmiö olisi lävistänyt eri sektoreilla käytyä keskustelua ja ajattelua siten, ettei ilmastonmuutoksesta enää uutisoitaisi erillisenä ilmiönä, vaan eri sektoreiden yhteydessä jokapäiväisenä rutiinina. Kolmantena vaihtoehtona Lyytimäki ja Tapio näkivät ilmastohuolien vähittäisen häviämisen, jolloin huolet eivät olisi enää onnistuneet vaikuttamaan politiikkaan ja päätöksentekoon.⁷⁹ Itse pidän mielipidekirjoitusaineiston valossa todennäköisimpänä selityksenä finanssikriisiä. Samaisen havainnon tekivät tutkimusprofessori ja erikoistutkija vuoden 2009 helmikuussa julkaistussa mielipidekirjoituksessa, jossa he ilmaisivat huolensa ilmastopolitiikan hautautumisesta taantumalle.⁸⁰ Todellisuudessa keskustelu ei kuitenkaan kadonnut, vaan sitä jatkettiin läpi finanssikriisin Helsingin Sanomien yleisönosastolla. Taantumalla oli kuitenkin vaikutuksensa ilmastonmuutokokemusten sisältöön ja niihin liittyviin yhteiskunnallisiin teemoihin, jotka kehystivät ilmastonmuutokokemuksista käytyä keskustelua.

2.2.1 Yhteiskunta, politiikka ja vaikuttaminen

2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä ilmastonmuutos oli jo politisoitunut, eikä sitä ollut mahdollista enää mieltää ainoastaan luonnontieteelliseksi ilmiöksi. Kansainvälisesti merkittävänä ilmastonmuutoksen politisoitumisen ja valtioiden välisen yhteistyön virstanpylväinä voidaan pitää 1988 perustettua hallitusten välistä ilmastopaneelia (IPCC) sekä 1997 solmittua Kioton pöytäkirjaa, joka on osa Yhdistyneiden kansakuntien ilmastopuitesopimusta. Kioton pöytäkirja on ensimmäinen maailmanlaajuinen, oikeudellisesti sitova sopimus, jolla teollistuneet valtiot ovat pyrkineet vähentämään kasvihuonepäästöjään. Mukana pöytäkirjassa oli 38 teollisuusvaltiota, joista Suomi ratifioi Kioton pöytäkirjan yhdessä muiden EU:n jäsenmaiden kanssa vuonna 2002. Pöytäkirja astui voimaan vuonna 2005.⁸¹

Yhteiskunta, politiikka ja vaikuttaminen -teeman alle nivoutuvissa ilmastonmuutokokemuksissa korostuivat asiantuntijoiden ja poliittisten vaikuttajien mielipidekirjoitukset, joissa käsiteltiin ilmastonmuutokseen liittyviä poliittisia

⁷⁹ Lyytimäki & Tapio 2009, 731.

⁸⁰ Melanen & Mickwitz, tutkimusprofessori & erikoistutkija, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 11.2.2009.

⁸¹ Kioton pöytäkirja, Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/kioton-poytakirja>; Victor 2008, 33; Helm 2008, 212.

instituutioita, lainsäädäntöä ja politiikan eri lajeja. Asiantuntijoiden mielipidekirjoituksissa viitattiin usein eri instituutioihin, kuten YK:hon, IPCC:hen, EU:hun, WTO:hon, YTV:n, Natoon, Suomen ympäristökeskukseen ja ilmatieteenlaitokseen.⁸² Asiantuntijataso kokemuksissa välittyi myös vahvasti näkemys maailman kahtiajaosta kehittyneisiin ja kehittyviin valtioihin – rikkaisiin ja köyhiin, joka vääjäämättä vaikutti myös poliittisen tason ilmastonmuutoskokemuksiin. Esimerkiksi YK:n inhimillisen kehityksen johtaja totesi, että rikkaat valtiot olivat alkaneet harjoittaa protektionistista politiikkaa, jossa kunkin tahon katsottiin suojelleen omaa valtiotaan jättäen samalla miljoonat köyhien valtioiden asukkaat ilmastonmuutoksen seurauksien kärsijöiksi.⁸³ Sekä asiantuntija- että yksilötason kokemuksissa nousi esiin näkemyksiä, joissa rikkaiden valtioiden koettiin pakenevan vastuutaan sovitusta kehitysyhteistyön tavoitteista ja ilmastonmuutoksen seurauksista. Tämän puolestaan koettiin vesittävän kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyön parissa saavutettuja edistysaskeleita ja pitkän aikavälin tavoitteita.⁸⁴ Näille kokemuksille lisää kaukupohjaa antoivat Suomen hallituksen vuonna 2009 kehitysyhteistyörahoihin tekemät leikkaukset, joiden tarkoituksena oli käyttää aiemmin kehitysyhteistyöhön varattuja rahoja finanssikriisin kurittaman kotimaisen työmarkkinan elvytykseen.⁸⁵ Tulee myös huomioida, että budjettileikkaukset heikensivät kehitysyhteistyöjärjestöjen toimintaedellytyksiä, sillä järjestöjen toiminta nojasi vahvasti valtionavustuksiin.⁸⁶

Edellä kuvatut tapahtumat tekivät näkyviksi ilmastonmuutoksen aiheuttamat monitasoiset haasteet; toimijoiden kokema uhkaava ilmastonmuutos vaikutti samanaikaisesti sekä paikallisella tasolla että globaalisti. Ilmastonmuutos ei näyttäytynyt kokemuksissa vain luonnontieteellisenä ilmiönä, jota tuli ratkoa luonnontieteen ja tekniikan keinoin, vaan sen vaikutuksia koettiin laajasti eri yhteiskunnan eri osa-alueilla ja kulttuurisilla tasoilla. Kiista kehitysyhteistyörahoista ja niiden leikkaukset nostivat esiin oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon vaatimukset. Valtaosa kirjoittajista koki, että rikkaissa maissa asuvat olivat velvollisia auttamaan globaalisti heikommassa asemassa

---

⁸² Haavisto, Korpela & Melkas, Euroopan unionin erityisedustaja, vihreiden ympäristöryhmän sihteeri & kansainvälisen ilmastopolitiikan tutkija. hs.fi/arkisto 16.2.2007.

⁸³ Watkins, YK:n kehitysohjelman UNDP:n inhimillisen kehityksen raporteista vastaava johtaja, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 5.4.2007.

⁸⁴ Watkins, YK:n kehitysohjelman UNDP:n inhimillisen kehityksen raporteista vastaava johtaja, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 5.4.2007, Thors, maahanmuutto ja eurooppaministeri, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 13.2.2008; Kronman, Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen johtaja puheenjohtaja, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 7.3.2008; Korkala, Master of Arts, Helsinki. hs.fi/arkisto 8.5.2008.

⁸⁵ Niemi, ei titteliä, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 21.8.2009; Elonen, Pohjanpalo & Vuoristo, 2009.

⁸⁶ Aro, 2009.

olevia. Kirjoituksissa esiintyi kuitenkin myös kritiikkiä kehitysapua kohtaan. Eräässä yksilötason kokemuksessa kehitysapu koettiin esimerkiksi veronmaksajien kustantamana varainsiirtona ulkomaille, jonka mielekkyydestä ei kirjoittajan mukaan käyty ”yhden totuuden” Suomessa riittävästi keskustelua.⁸⁷

Asiantuntijataso ilmastonmuutoskokemuksissa nousi esille suurvaltapoliittikan jännitteitä, niihin liitettyjä huolia ja toiveita. Ilmastonmuutos koettiin ilmiönä, jonka uskottiin vaikuttavan aiemmin solmittuihin kansainvälisiin sopimuksiin ja tämän vuoksi koettiin tärkeäksi, että sopimuksia uudistamalla pyrittäisiin taistelemaan ilmastonmuutosta vastaan. Merkittäviä paikkoja sopimusten uusimiselle olivat COP-ilmastokokoukset, joista esimerkiksi Kööpenhaminan ilmastokokous koettiin erittäin kriittiseksi.

Seuraava suuri ilmastokokous järjestetään Kööpenhaminassa noin vuoden päästä. Kattavan ilmastosopimuksen eli Kioton paperin seuraajan saavuttaminen olisi tärkeimpiä päätöksiä vuosikymmeniin [...] Tilanne on tukala. Kiina, Intia ja muut kehittyvät maat pyrkivät sysäämään päästövelvoitteita länsimaiden niskoille, vaikka ne muodostavat jo suurimman osan maapallon päästöistä. Kasvavat maat myös vetoavat USA:han. Yhdysvaltojen uudella presidentillä Barack Obamalla onkin suuri rooli. Jos hän saa patistettua Yhdysvallat ilmastosopimukseen, Kiina, Intia ja kumppanit voivat kääntää kelkkansa. Mikäli myönteistä dominoilmiötä ei synny, koko ilmastopaperi uhkaa tosiaankin kärventyä.⁸⁸

Kulttuurisesta näkökulmasta tulkiten tutkimusajankohtana uskottiin, että ilmastonmuutosilmiö ja sen seuraukset olivat ratkaistavissa kansainvälisten sopimusten ja lainsäädännön avulla. Tätä tulkintaa tukee havainto, jossa yhteiskunnallisissa yksilö- ja asiantuntijataso ilmastonmuutoskokemuksissa viitattiin lainsäädäntöön ja politiikan eri alalajeihin ilmastonmuutosilmiön ratkaisijoina.⁸⁹ Lisäksi voidaan mainita, etteivät poliittiset ilmastonmuutoskokemukset rajoittuneet pelkästään ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaan, vaan ne ulottuivat laajasti politiikan eri osa-alueille. Aiempien

---

⁸⁷ Hynninen, ei titteliä, Espoo. hs.fi/arkisto 19.10.2007.

⁸⁸ Tarvas, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 8.12.2008.

⁸⁹ Ks. esim. Amaechi, ei titteliä, Tampere. hs.fi/arkisto 13.12.2007; Söderblom, kapellimestari, Helsinki. hs.fi/arkisto 9.3.2008; Nikkinen, biologi, filosofian maisteri, Helsinki. hs.fi/arkisto 18.5.2008; Pynnönen, Maanystävät, Tampere. hs.fi/arkisto 1.6.2009; Nuutinen, Orivuori & Suomi, Ilmastovastaava, -asiantuntija ja ilmastonmuutosasiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto, WWF, Kirkon Ulkomaanapu. hs.fi/arkisto 20.11.2009.

aiheiden lisäksi yleisönosastolla käytiin ilmastonmuutokseen liittyvää keskustelua esimerkiksi alue- ja maakuntapolitiikasta, turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta sekä väestöpolitiikasta. Myös yhteiskuntajärjestys ja edustuksellisen demokratian tila sekä pohjoismaiset hyvinvointivaltiot liittyivät kiinteästi yhteiskunnallisten ilmastonmuutoskokemusten tematiikkaan.⁹⁰

Yhteiskunnallisista yksilötason mielipidekirjoituksista nousi esiin hädän kokemus, joka ilmeni esimerkiksi voimattomuutena ja tunteena siitä, ettei kukaan tee ilmastonmuutokselle mitään. Tieto ilmastonmuutoksesta ja sen mahdollisesti katastrofaalisista seurauksista oli saavuttanut ihmiset, mutta mielipidekirjoituksissa koettiin, että erityisesti valtiovallan keinot sen hillitsemiseksi ja estämiseksi olivat vielä vähäisiä tai ristiriidassa talousintressien kanssa. Yksilöitä huolesti erityisesti luonnon ja ympäristön tuhoutuminen, johon päättäjien talouskasvuun tähtäävän politiikan nähtiin olevan syyllisiä.⁹¹ Havaintoa tukee Ajatuspaja e2:n tutkimus, jossa lähes kuusikymmentä prosenttia vastaajista koki ilmastonmuutoksen jääneen liian vähälle huomiolle maamme poliittisessa päätöksenteossa.⁹² Suomalaisten kokemus heijasteli yleisesti eurooppalaisten tunteja, sillä keskimäärin vastaava suhteellinen osuus eurooppalaisista koki sekä hallitustensa että EU:n ilmastonmuutoksen vastaiset toimenpiteet riittämättömäksi.⁹³

Aineiston kaikkein henkilökohtaisimmissa, yksilötasolle paikannettavissa kokemuksissa viitattiin harvemmin instituutioihin tai kansainvälisiin sopimuksiin. Tulkitsen tämän kertovan siitä, etteivät yhteiskunnalliset instituutiot tai kansainväliset sopimukset näytelleet merkittävää roolia tutkimusajankohdan yksilöiden elämässä. Miksi näin on, voimme vain arvella. Aineisto ei tarjonnut suoraa vastausta tähän kysymykseen, enkä onnistunut sitä löytämään tutkimuskirjallisuudestakaan. Kenties yksilöillä ei edes ollut riittävää tai tarvittavaa tietoa kyseisten instituutioiden ja sopimusten olemassaolosta? Kenties ilmastonmuutokseen liittyneet poliittiset instituutiot tuntuivat liian kaukaisilta yksilön näkökulmasta?

---

⁹⁰ Ylikahri, Etelä-Helsingin Vihreiden puheenjohtaja, Helsinki. [hs.fi/arkisto 14.4.2007](https://www.hs.fi/arkisto/14.4.2007/); Jätteenmäki, Euroopan parlamentin jäsen, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 20.6.2008](https://www.hs.fi/arkisto/20.6.2008/); Kekkonen, ei tittelä, ei paikkakuntaa, [hs.fi/arkisto 19.2.2008](https://www.hs.fi/arkisto/19.2.2008/); Koski, ei tittelä, Espoo. [hs.fi/arkisto 8.10.2008](https://www.hs.fi/arkisto/8.10.2008/). Koponen, ei tittelä, Espoo. [hs.fi/arkisto 26.10.2008](https://www.hs.fi/arkisto/26.10.2008/).

⁹¹ Ollila, ei tittelä, Espoo. [hs.fi/arkisto 8.6.2007](https://www.hs.fi/arkisto/8.6.2007/); Tuloisela, oikeust. kand., mus. maist., Helsinki [hs.fi/arkisto 30.5.2008](https://www.hs.fi/arkisto/30.5.2008/).

⁹² Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 84–88, 24.

⁹³ European Commission 2009, 21–23.

2.2.2 Ympäristö ja kestävä kehitys

Ympäristö ja kestävä kehitys -teeman alle solahtavat mielipidekirjoitukset olivat sisällöltään runsaita, ja niistä oli löydettävissä paljon erilaisia kokemuksellisia elementtejä. Teemat painoutuivat suurilta osin väestönkasvuun, jätteesen ekologisuuteen, ympäristön ja luonnonsuojeluun sekä adaptaatioon ja mitigaatioon⁹⁴. Niissä käsiteltiin esimerkiksi ympäristökuormitukseen ja saastumiseen, vesistöihin ja metsiin sekä luonnon merkitykseen ja sen monimuotoisuuteen liittyvää tematiikkaa. Luonnon ja ihmisen välinen vuorovaikutussuhde oli keskiössä useassa kirjoituksessa.

Ihmisen olothan ovat ainoat, jotka merkitsevät, joten mukavuuttamme on kasvatettava loputtomiin luontoa ja eläimiä yhä enemmän materialisoimalla, teknologisoitumista lisäämällä, yksilöiden elintilaa kasvattamalla, automäärää paisuttamalla, ja niin edelleen. Ilmaston lämpenemisen ainoa positiivinen merkitys on siinä, että se on pakottanut meidät katsomaan itseämme peiliin. Mutta kaikki eivät ilmeisesti näy siinä.⁹⁵

Yllä oleva lainaus paljastaa kuinka ilmastonmuutos haastoi modernistisen, ihmisen mukavuutta korostavan länsimaisen elämäntavan. Tähän sidoksissa oli väestön kasvun alateema, joka esiintyi useissa mielipidekirjoituksissa. Väestönkasvun hallinta koettiin tärkeäksi, mutta samanaikaisesti siinä onnistumista pidettiin epätodennäköisenä. Valtiovallan koettiin enemmän kannustavan tekemään lisää lapsia, kuin rajoittamaan niiden tekemistä, jonka vuoksi väestönkasvun rajoittamista pidettiin tabuna.⁹⁶ Väestönkasvun problematiikka havainnollistaa mielestäni erinomaisesti ilmastonmuutoksen esille nostaman ja modernisaation synnyttämän kasvuparadigman haasteet. Ilmastonmuutos teki näkyväksi planeetan kantokyvyn rajat ja lisäsi ihmisten ymmärrystä, ettei maapallo kykene elättämään nykyisellä elintasolla jatkuvasti kasvavaa väestömäärää. Kaikki eivät kuitenkaan uskoneet, että ihmisten luonnollinen lisääntymisen tarve olisi säädeltävissä politiikan keinoin.

Ihmisen geneeissä on liaksi lisääntyminen ja oman reviirin laajentaminen. Valitettavasti en usko ihmiskunnan kykenevän muuttamaan suuntaa siten, että katastrofi olisi

⁹⁴ Adaptaatiolla viitataan odotettavissa oleviin tai toteutuneisiin ilmasto-olosuhteisiin sopeutumista, jossa pyritään vähentämään ilmastonmuutoksesta syntyviä haittavaikutuksia tai hyödyntämään siitä syntyneitä mahdollisuuksia. Mitigaatiolla taas viitataan ihmiskunnan päästövähennyspyrkimyksiin tai kasvihuonekaasuja varastoivien päästönielujen kasvattamiseen. IPCC: Glossary. <https://www.ipcc.ch/sr15/chapter/glossary/>.

⁹⁵ Furman, kuvataiteilija, vegaani, Kauniainen. hs.fi/arkisto 23.1.2008.

⁹⁶ Pylkkönen, ei titteliä, Espoo. hs.fi/arkisto 15.2.2009.

vältettävissä. Toivoisin kuitenkin, että ne jotka asian ymmärtävät, lähtisivät ajamaan uutta linjaa väestöpolitiikkaan ja muuhun väestön määrää vähentävään toimintaan.⁹⁷

Tarkasteltaessa väestönkasvun problematiikkaan liitettyjä kokemuksia eurooppalaisessa viitekehyksessä, suomalaiset olivat enemmän huolissaan väestönkasvusta kuin eurooppalaiset keskimäärin.⁹⁸ Mielenkiintoista oli kuitenkin huomata, ettei väestönkasvua käsitelty millään tavalla Ajatuspaja e2:n toteuttamassa tutkimuksessa, jossa kartoitettiin ensimmäistä kertaa laajasti suomalaisten ilmastonmuutokseen liittyviä asenteita.⁹⁹ Olivatko mielipidekirjoittajat siis oikeassa kokiessaan, että väestönkasvu oli tutkimusajankohtana vaiettu aihe suomalaisessa ilmastokeskustelussa?

Kolmas tärkeä alateema liittyi ympäristön ja luonnonsuojeluun. Kokemuksista välittyivät voimakkaasti huolen ja hädän tunteet sekä turhautuminen.

Meidän täytyy tehdä asialle jotain yhdessä. Ei auta, jos viisi prosenttia meistä tekee jotain pelastaakseen kaiken, kun muut jatkavat tuhoa! Joissakin maissa ei ole vettä eikä ruokaa, esimerkiksi Burkina Fasossa. Haluammeko samaan tilaan? Kun meille pikkuhiljaa alkaa tapahtua samaa, heille tulee vielä kamalampaa, heillä ei ole kohta mitään! Ihmiset alkavat tehdä muutoksia vasta sitten, kun jotain kauheaa on jo tapahtunut. Se tapa pitäisi muuttaa meissä ihmisissä. Meidän on herättävä ennen kuin on liian myöhäistä!¹⁰⁰

Lainauksen kirjoittajat olivat 11- ja 12-vuotiaita lapsia. Aineistosta löytyi muitakin mielipidekirjoituksia, joiden luojat olivat melko nuoria lapsia tai nuorisoa.¹⁰¹ Näitä kirjoituksia lähetettiin Helsingin Sanomiin myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelta, jonka perusteella uskallan väittää, että ilmastonmuutos kosketti laajasti suomessa asuvia iästä ja paikkakunnasta riippumatta. Huomioitavaa kuitenkin on, ettei aineistosta ollut havaittavissa esimerkiksi ulkomaalaistaustaisten yksilöiden ilmastonmuutokokemuksia.

⁹⁷ Auvinen, ei titteliä, Kerava hs.fi/arkisto 20.2.2008.

⁹⁸ Noin 24 prosenttia eurooppalaisista koki väestönkasvun kuuluvan neljän kaikkein huolestuttavimman maailmaa kohtaavan ongelman joukkoon, kun suomalaisista näin koki 38 prosenttia. European Commission 2009, 9.

⁹⁹ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 84–88.

¹⁰⁰ Jensen & Sandel, 12 vuotta & 11 vuotta, Helsinki & Porvoo. hs.fi/arkisto 29.5.2007.

¹⁰¹ Seppänen, Nuorten Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtaja, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 15.2.2007; Tapprest, ei titteliä, Helsinki. Hs.fi/arkisto 31.3.2007; Nurmi, 8-luokkalainen, Parainen. hs.fi/arkisto 11.5.2007; Rautiainen, lukiolainen, Kuusankoski. hs.fi/arkisto 12.10.2007; Tiittanen, 15 vuotta, Vantaa. hs.fi/arkisto 19.8.2008; Lauslahti, lukiolainen, Kauniainen. hs.fi/arkisto 5.9.2008; Päivärinta, koululainen, Helsinki. hs.fi/arkisto 27.9.2008; Savolainen, lukiolainen, Helsinki. hs.fi/arkisto 27.7.2009; Heikkilä & Cederberg, yläasteen oppilaita, Siuntio. hs.fi/arkisto 3.12.2007; Romanov, kahdeksaluokkalainen, Helsinki. hs.fi/arkisto 11.7.2007.

Heidän osuutensa Suomen väestöstä vuonna 2007 oli kuitenkin jo 3,5 prosenttia, eli heitä oli lukumäärällisesti noin 185 000.¹⁰² Tämä on mielestäni iso joukko ihmisiä, joiden kokemukset eivät tule kuulluksi tässä tutkimuksessa.

2.2.3 Energia

Energia näytteli merkittävää roolia 2000-luvun alun ilmastonmuutoskokemuksissa. Tämä tuntuu luonnolliselta, sillä Suomessa muun Euroopan tavoin valtaosa kasvihuonekaasuista oli peräisin energiasektorilta.¹⁰³ Selitystä voidaan hakea länsimaista modernia elämäntapaa paljolti määrittävästä lineaarisesta talousmallista ja talouskasvun ideologiasta, jotka perustuvat helposti saatavilla olevalle ja kohtuuhintaiselle energialle. Tämä kehitys puolestaan on mahdollistanut ihmiskunnan kulutuksen irtikytkentää biologisen uudistumisen rajoista.¹⁰⁴ On myös esitetty, että energiankulutuksen ja keskimääräisen ansiotulon välillä olisi kytkös: mitä pienempi asukaskohtainen valtion energian kulutus on, sitä pienemmät ovat myös asukaskohtaiset käytettävissä olevat tulot.¹⁰⁵

Energiaan liittyvät ilmastonmuutoskokemukset käsitelivät energiankulutusta ja -säästöä, energiamuotoja ja -tehokkuutta sekä energiapolitiikkaa. Kirjoituksissa korostui kansalaisten rooli energiatalouksissa, joissa päättäjät kehottivat kansalaisia esimerkiksi vaihtamaan hehkulamput energiansäästölamppuihin.¹⁰⁶ Toimenpiteiden riittävyyteen suhtauduttiin osassa kirjoituksissa skeptisesti ja valtiovallan ohjeistukset herättivät kansalaisissa ahdistusta ja riittämättömyyden tunteita. Koettiin, että kansalaisia painostettiin säästämään energiaa ”taukoamatta” ja ”kaikin mahdollisin keinoin”.¹⁰⁷ Lisäksi joissakin kirjoituksissa koettiin, että päättäjät velvoittivat kansalaisia säästämään energiaa arjessaan, mutta saman aikaisesti he itse välttelivät osallistumista ilmastotalouksiin.¹⁰⁸

---

¹⁰² Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain 1990–2019, Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat. [https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/maakoto_pxt_11vu.px/](https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen__Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/maakoto_pxt_11vu.px/)

¹⁰³ Energiasektorin osuus Suomen kasvihuonekaasupäästöistä on pysynyt melko vakiona vuosina 1990–2019 ollen noin 70–80 % kokonaisenergiapäästöistä. Tilastokeskus 2020, 10, 15.

¹⁰⁴ Bradshaw, Ehrlich, Beattie, Ceballos, Crist, Diamond, Dirzo, Ehrlich, Harte, Harte, Pyke, Raven, Ripple, Saltré, Turnbull, Wackernagel & Blumstein 2021, 4.

¹⁰⁵ Richter 2010, 50.

¹⁰⁶ Heikkilä & Cederberg, yläasteen oppilaita, Siuntio. [hs.fi/arkisto 3.12.2007](https://arkisto.helsinki.fi/arkisto/3.12.2007).

¹⁰⁷ Kairamo, ei titteliä, Helsinki. [hs.fi/arkisto 22.5.2008](https://arkisto.helsinki.fi/arkisto/22.5.2008).

¹⁰⁸ Virtanen, ei titteliä, Kouvola. [hs.fi/arkisto 24.2.2008](https://arkisto.helsinki.fi/arkisto/24.2.2008); Söderblom, kapellimestari, Helsinki. [hs.fi/arkisto 9.3.2007](https://arkisto.helsinki.fi/arkisto/9.3.2007).

Ahdistavista tuntemuksista huolimatta, yksilötasolla uskottiin laajasti, että esimerkiksi vähäkulutuksisten laitteiden valitseminen tai jalan tai pyörällä liikkuminen mahdollisuuksien mukaan olivat hyödyllisiä keinoja hillitä energiankulutusta ja siten ilmastonmuutosta.¹⁰⁹ Myös eurooppalaisessa kontekstissa noin puolet vastaajista sanoi pyrkivänsä vähentämään energian kulutustaan ja ilmoitti olevansa valmis maksamaan enemmän puhtaasti tuotetusta energiasta. Huomattavaa kuitenkin on, että tutkimusajankohtana ainoastaan joka kymmenes eurooppalaisista kertoi vaihtaneensa kotitaloudessaan käyttämänsä energian uusiutuvilla energiamuodoilla tuotettuun vaihtoehtoon.¹¹⁰ Tämä on hyvä osoitus niin kutsutusta aikomuksen ja käyttäytymisen välisestä kuilusta (intention-behaviour-gap), jota esimerkiksi sosiaalipsykologit ja käyttäytymistieteilijät tutkivat erilaisten kognitiivisten teorioiden avulla.¹¹¹

Energiamuotoja käsittelevät mielipidekirjoitukset liittyivät paljolti uusiutuvaan ja uusiutumattomaan energiaan. Tätä havaintoa voidaan selittää tutkimusajankohdan sijoittumisella ajanjaksoon, jolloin sekä uusiutumattomien energialähteiden rajallisuus että fossiilisten polttoaineiden vaikutus ilmastonmuutokseen oli laajasti yleisessä tiedossa, mutta energiatransitio kohti uusiutuvia energiamuotoja oli vasta aluillaan. Samanaikaisesti merkittävä maailmanlaajuinen energian kulutuksen kasvu jatkui.¹¹²

Keskustelua käytiin vilkkaasti uusiutuvan energian eri vaihtoehdoista kuten tuuli-, vesi- ja aurinkoenergiasta sekä biopolttoaineista ja -energiasta. Kokemuksissa oli havaittavissa yllättävän paljon ristiriitoja uusiutuvien energiamuotojen ja ympäristön välisessä suhteessa. Tutkimusajankohtana osa kirjoittajista ymmärsi, että uusiutuvan energian tuotannolla saattoi olla ympäristön tai ilmaston kannalta ei-toivottuja seurauksia: Vesivoimaa ei voitukaan pitää täysin päästöttömänä energiamuotona, sillä siinä vaadittavien tekoaltaiden rakentamisen seurauksena syntyi ilmastonmuutosta voimistavia metaanikaasuja. Biopolttoaineiden lisäämisen seurauksena ilmastonmuutosta kiihdyttävä metsäkato ja maaperän eroosio lisääntyisivät.¹¹³ Myös tuulivoimaa vastustettiin, sillä sen koettiin tuottavan melusaastetta ja muuttavan arvokasta rannikkomaisemaa ja

---

¹⁰⁹ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 70.

¹¹⁰ European Commission 2009, 79–80.

¹¹¹ Ks. esim. Gollwitzer & Bargh 1996; Fishbein & Ajzen 2009, luku 2.

¹¹² Ks. esim. Tomain 2011, 41–42; Hodgson 2010, 2.

¹¹³ Lehikoinen & Alho, biologeja, Helsinki. hs.fi/arkisto 25.2.2008; Lampinen, kuvataiteilija, arkkitehti, Pirkkala. hs.fi/arkisto 6.6.2009.

luonnonrauhaa.¹¹⁴ Kirjoituksissa koettiin ajoittain, että päättäjien tulisi tehdä viisaita valintoja ja varmistaa, että valitut uusiutuvat energiamuodot olisivat varmasti suotuisia ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun näkökulmasta. Lisäksi korostettiin, että luontoa ei tulisi lähestyä ihmisten omistamana taloushyödykkeenä, vaan elävänä kokonaisuutena ja elinehtonamme.¹¹⁵

Uusiutuvien ja uusiutumattomien energiamuotojen välisessä kamppailussa erityisesti turvekeskustelut kirvoittivat kipakoita kannanottoja ja vastakkainasettelun kokemuksia. Turve on Suomessa verrattain uusi energiamuoto ja sen asema vahvistui suomalaisessa energiapolitiikassa 1970-luvulla öljykriisin myötä ja liiketoiminnaksi se kehittyi vasta 1990-luvulla. Valtiot ja kunnat ovat olleet merkittäviä turvetoimijoita, sillä valtaosa turpeesta on tuotettu niiden omistamissa yrityksissä.¹¹⁶ Turpeen energiakäyttö vastasi tutkimusajankohtana kuitenkin vain noin 6–7 prosenttia Suomen primäärienergian tuotannosta.¹¹⁷ Tuotantomääriin suhteutettuna se kirvoitti paljon kipakkaa keskustelua mielipidepalstoilla. Toiset pitivät turvetta kansallisaarteena ja kotimaisen hyvinvoinnin takaajana. Toisille turve näyttäytyi ilmastonmuutoksen suurimpana syyllisenä, joka vääjäämättä kasvatti jälkipolville periytyvää ilmastovelkataakkaa.

Olisi idiotismia jättää turpeen käytön kasvumahdollisuudet käyttämättä. Suomme ovat maassamme piilevä rikkaus. On arvioitu, että soiden energiasisältö vastaa tuplasti Pohjanmeren tunnettuja öljyvaroja. Kuka kieltää Norjaa hyödyntämästä luonnonvarojaan? On suoranaista huijausta sanoa, että turpeen nosto tuhoaa mittamattoman arvokasta luontoa [...] Itse tankkaisin autooni mieluummin kotimaisesta turpeesta Fisher-Trops-menetelmällä tislattua dieseliä kuin ulkomailta tuotua öljyä. Valinnallani haluan myös ennemmin työllistää vaikkapa pihtiputaalaisen turpeennostajan kuin saksalaisen kivihiilen louhijan tai venäläisen ydinteknikon.¹¹⁸

Ilmastonmuutos aiheuttaa huolta ympäri maailmaa. Pahin ilmastonmuutoksen aiheuttaja, turve, on Suomessa erityissuosiossa. Vapo kaivaa turvetta yhä enemmän myös Virossa ja

---

¹¹⁴ Korhola, fil.lis. Europarlamentin ympäristövaliokunnan ja ilmastovaliokunnan jäsen, Euroopan kansanpuolueiden energia ja ilmastovastaava. hs.fi/arkisto 22.4.2008.

¹¹⁵ Lehtikoinen & Alho, biologeja, Helsinki. hs.fi/arkisto 25.2.2008; Lampinen, kuvataiteilija, arkkitehti, Pirkkala. hs.fi/arkisto 6.6.2009.

¹¹⁶ Hanhilahti 2016, 4–5.

¹¹⁷ VTT 2010, 4.

¹¹⁸ Hämäläinen, ei titteliä, Kotka. hs.fi/arkisto 22.3.2007.

muissa naapurimaissamme - ilmastovelka lapsillemme kasvaa kiihtyvää tahtia erityisesti kotimaisin päätöksin.¹¹⁹

Turve näyttäytyi ilmastonmuutoksen ja kasvihuonepäästöjen näkökulmasta haastavana energiamuotona. Sen määrittelystä käytiin poliittista kädenvääntöä siitä, kuuluuko turve uusiutuviin vai uusiutumattomiin energiamuotoihin. Aineistossa korostuivat turpeen energiakäyttöä vastustavien tahojen äänenpainot ja turpeen käytön puolustajat olivat vähemmistössä. Osa kirjoittajista koki, että turpeen määrittelyssä vääristeltiin totuutta, eivätkä toimintaa ohjanneet luonnontieteelliset faktat, vaan määrittelyä tehtiin teollisuuden intressien perusteella.¹²⁰ Suomen hallituskin pyrki turpeen vastustajien mukaan aktiivisesti edistämään turpeen määrittelemistä hitaasti uusiutuvaksi energiaraaka-aineeksi IPCC:n esitysten vastaisesti. Myös lainsäädännön koettiin laahaavan pahasti jäljessä suhteessa tarvittaviin toimenpiteisiin, sillä esimerkiksi erään kirjoittajan mukaan ympäristönsuojelulaki ei tuntenut koko ilmastonmuutoskäsitettä 2000-luvun alussa.¹²¹

Turpeeseen liittyvissä ilmastonmuutoksekokemuksissa tulee näkyväksi erilaisia yhteiskunnallisia tasoja; turpeen käytön historiallinen ja elinkeinoarvollinen merkitys suomalaiselle yhteiskunnalle ja turpeen nostajille sekä ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat postmodernin yhteiskunnan energiahaasteet ja ympäristönsuojelulliset arvot. Turve herätti kirjoittajissa voimakkaita tunnereaktioita puolesta ja vastaan. Tämän vuoksi pidän turvekokemuksia eräänlaisena yhteiskunnallisena kipupisteenä, jossa mennyt ja tuleva kehitys törmäävät toisiinsa synnyttäen tunnereaktioina ilmenevää kipinöintiä.

Ydinvoima oli turpeen rinnalla toinen mielipiteiden kirjoittaja ilmastonmuutokseen liittyvissä energiakeskustelussa. Ydinvoiman historia ulottuu Suomessa hivenen turvetta pidemmälle, sillä ydinvoiman käyttöönottoa ryhdyttiin selvittämään Suomessa 1950-luvulla ja ensimmäinen komiteamietintö aiheesta valmistui vuonna 1956. Maailmalla ydinvoima eteni vauhdikkaasti 1960-luvulla, jolloin perustettiin kansainvälisesti kymmeniä ydinvoimalaitoksia.¹²² Suomeenkin yritettiin tilata ydinvoimala 1960-luvun

---

¹¹⁹ Sulkava, ei titteliä, Keuruu. hs.fi/arkisto 12.6.2007.

¹²⁰ Amnell, meteorologi, Helsinki. hs.fi/arkisto 29.9.2008.

¹²¹ Peltola, ei titteliä, Tuusula. hs.fi/arkisto 9.10.2008.

¹²² Säteilyturvakeskus 2004, 13–18.

loppupuolella, mutta hanke kaatui huonoon valmisteluun.¹²³ Ensimmäinen ydinvoimala kytkettiin suomalaiseen sähköverkkoon 1977. Tämän jälkeen Suomeen oli rakennettu ennen tutkimusajankohtaa neljä ydinvoimalaa ja tammikuussa 2002 eduskunta oli hyväksynyt periaatepäätöshakemuksen viidennestä ydinvoimalasta, jonka rakentaminen Olkiluotoon aloitettiin vuonna 2005.¹²⁴

Ydinvoimaan ja ilmastonmuutokseen liittyvät mielipidekirjoitukset voidaan nähdä tämän kehityskaaren jatkumona. Suomalaisen yhteiskunnan energian kokonaiskulutus kasvoi jatkuvasti pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta aina vuoteen 2003 asti, jonka jälkeen siinä on havaittavissa hienoista laskua.¹²⁵ Koska yhteiskunnan toiminta ja talouskasvu koettiin riippuvaiseksi halvasta energiasta, myös ydinvoimasta ja sen lisärakentamisesta keskusteltiin yleisöosastolla, sillä se nähtiin päästöttömänä ja halpana energiamuotona. Kuudetta ydinvoimalaa jopa pidettiin välttämättömänä yhteiskunnan huoltovarmuuden säilyttämiseksi.¹²⁶ Ydinvoimaan koettiin kuitenkin liittyvän riskejä, joista eniten huolta ja keskustelua aiheutti ydinjätteen loppusijoitus.

Ydinvoima on ratkaisuna kuin hölmöläisten peiton korjaus. Tätä ratkaisua tarjoavilla ei ole mielessä tulevaisuus, vaan se, että saa itselleen hetkellisen hyvänolontunteen siitä, että mukamas on tullut tehtyä jotain. Tässä ratkaisussa ei ajatella maapallon tulevaisuutta, kun ahne sukupolvi jättää perinnöksi maaperään valtaiset määrät ydinjätettä.¹²⁷

Energiatuotannon ja liikenteen hiilidioksidipäästöjen kasvihuonevaikutusta ei ole varaa päästää kolminkertaistumaan, kuten pahimmissa ennusteissa pelätään. Ilmaston lämpeneminen luonnonmuutosten ja ihmistoiminnan yhteisvaikutuksesta on vääjäämätön tosiasia. Ydinjätteiden loppusijoittaminen syvälle kiteiseen peruskallioomme on ainutlaatuinen ja vuorenvarma ratkaisu.¹²⁸

Tulkitsen tämän ydinjätteen loppusijoituksen uhkiin painottuvan keskustelun kertovan siitä, tutkimusajankohtana huomio oli siirtynyt mahdollisesta

¹²³ Hanketta oli valmisteltu pääosin liiketoiminnan näkökulmasta ja valtiovalta otettiin mukaan vasta päätöksentekovaiheessa. Tällöin nousivat esiin hankkeen taloudellinen mittakaava, turvallisuustekijät ja sen poliittiset ulottuvuudet, jolloin hankkeet kariutuivat. Säteilyturvakeskus 2004, 16.

¹²⁴ Säteilyturvakeskus 2004, 17–18, 21.

¹²⁵ Energian kulutus, Findikaattori 2020. <https://findikaattori.fi/fi/25#:~:text=Tilastokeskuksen%20mukaan%20energian%20kokonaiskulutus%20Suomessa,prosenttia%20v%C3%A4hemm%C3%A4n%20kuin%20edellisen%C3%A4%20vuonna.>

¹²⁶ Virsu, professori, Espoo. [hs.fi/arkisto 31.1.2007.](https://www.hs.fi/arkisto/31.1.2007)

¹²⁷ Tuomenvirta, ei titteliä, Vantaa. [hs.fi/arkisto 25.1.2007.](https://www.hs.fi/arkisto/25.1.2007)

¹²⁸ Nenonen, geologian tutkimuskeskuksen tutkimusjohtaja, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 25.5.2009.](https://www.hs.fi/arkisto/25.5.2009)

ydinvoimalaonnettomuuden riskistä ydinjätteen haitallisuuteen ja sen loppusijoituksen haasteellisuuteen. Kenties Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuudesta oli jo kulunut riittävästi aikaa, sillä ydinvoimalaonnettomuuksia ei mielipidekirjoituksissa mainittu uhkana lainkaan.

Ydinvoimakysymyksiin liittyvässä viestinnässä käytettiin välillä myös tehokeinoja, joiden avulla on mahdollista tehdä tulkintoja tutkimusajankohtana vallinneista asenneilmapiireistä. Esimerkkinä tästä Vihreän puolueen Euroopan parlamentin ympäristövaliokunnan varapuheenjohtajan teksti, jossa hän käytti sarkasmia tehokeinona yrittäessään vaikuttaa energiamuotoja koskeviin mielipiteisiin.

EU on energia-asioissa pahasti harhautunut. Onneksi Suomessa tiedetään, että ainoat merkittävät energianlähteet ovat kivihiili ja ydinvoima, joista ilmastonmuutoksen takia jäljelle jää vain ydinvoima. Tiedämme tämän yhtä selkeästi kuin 1980-luvulla sen, että Neuvostoliitto on ikuinen [...] Olkiluodon uusi ydinvoimala on määrä käynnistää noin kolmen vuoden kuluttua. Yhdysvaltojen ydinturvaviranomainen NRC on vasta selvityttämässä, voidaanko tällainen uraanin korkea polttoaste toteuttaa turvallisesti. [...] Meidän ei tarvitse odottaa USA:n turvaselvityksiä, koska geneettiset ominaisuutemme tekevät suomalaisesta ydinvoimasta turvallista.¹²⁹

Kirjoituksesta on tulkittavissa sarkastisen ilmaisun tapaan käänteisesti, että kivihiiiltä ja ydinvoimaa ihannoivat ajatusmallit elivät tutkimusajankohtana vahvoina suomalaisessa poliittisessa päätöksenteossa. Tämän vuoksi kirjoittaja vertaakin niitä 1980-luvulla Suomessa valloilla olleeseen ajatukseen, jossa Neuvostoliittoa pidettiin ikuisena. Lisäksi kirjoituksesta voidaan tulkita, että EU:ssa ydinvoimaan suhtauduttiin huomattavasti suomalaisia näkökulmia kriittisemmin. Tekstin lopussa kirjoittaja valaisi sarkasmin keinoin valloilla ollutta ajattelua, jonka mukaan suomalaista ydinvoimaa pidettiin niin turvallisena, ettei lisäselvityksiä sen turvallisuudesta tarvittaisi. Kirjoituksen perusteella on syytä olettaa, että ydinvoimalla oli vahva oma kannattajakuntansa suomalaisessa energiakeskustelussa. Tätä näkemystä tukee mielipidekirjoitusaineistosta tekemäni havainto, jonka mukaan ydinenergiaan liitettyihin kokemuksiin sisältyi vastakkainasettelua turpeen tavoin. Kirjoituksia lukiessa syntyi vaikutelma yhteiskunnallisesta kinasta, jossa erityisesti muutamat erittäin aktiiviset

---

¹²⁹ Hassi, sähkövoimatekn. Lis. Euroopan parlamentin ympäristövaliokunnan varapuheenjohtaja (vihr), ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 8.5.2008.

mielipidekirjoittajat pyrkivät ratkaisemaan mikä energiamuoto on paras tai haitallisin ilmastonmuutoksen torjumisen kannalta tai kenen pitää tehdä asioita ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja kenen ei.¹³⁰

Vastapainona kinaavalle ilmapiirille, aineistosta löytyi muutama asiantuntijatason mielipidekirjoitus, joissa peräänkuulutettiin monipuolista lähestymistapaa ilmastonmuutoshaasteeseen ja kaikkien kollektiivista vastuuta energia- ja ilmastotalloissa.

Energia- ja ilmastotalloisiin on osallistuttava kaikkien: teollisuuden, maatalouden, kaupan, energiantuotannon, jätehuollon sekä kotejaan lämmittävien ja autoillaan liikkuvien kansalaisten [...] Yhteisissä energia- ja ilmastotalloissa toimenpiteiden pitää olla järkeviä, kustannustehokkaita ja tähdätä aidosti ilmasto-ongelman ratkaisuun.¹³¹

Ydinenergia ja uusiutuva energia eivät ole toisiaan poissulkevia vaihtoehtoja, vaan molempia tarvitaan päästöjen vähentämiseksi [...] Sähkönkulutus ja talouskasvu ovat notkahtaneet samanaikaisesti, mikä ei tietenkään ole sattumaa [...] Alati sähköistyvä yhteiskunta jatkaa samaa kehitystä, mutta aiempaa pienemmin päästöin. Suomi ei voi ottaa sivustakatsojan roolia yhteiskunnan sähköntarpeen kasvaessa. Se olisi vastuuton teko. Nyt on oikea aika varautua tulevaan ja tehdä pitkän aikavälin ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi sekä Suomen kilpailukyvyn ja energiomavaraisuuden turvaamiseksi.¹³²

On tärkeää huomata, että molempien kirjoitusten laatijat olivat teollisuuden alan merkittäviä johtajia. Kirjoittajien intresseissä voidaan luonnollisesti olettaa olleen teollisuuden alojen näkökulmien edistäminen. Tämän vuoksi on mielestäni tärkeää tiedostaa ydinvoiman kansantaloudellinen ulottuvuus, sillä Suomessa on ollut perinteisesti paljon energiaintensiivistä vientiteollisuutta, jolle halpa energia taloudellisen kannattavuuden näkökulmasta erittäin tärkeässä asemassa.¹³³ Oletettavaa on, että

---

¹³⁰ Hassi, sähkövoimatekn. Lis. Euroopan parlamentin ympäristövaliokunnan varapuheenjohtaja (vihr), ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 17.2.2007](https://www.hs.fi/arkisto/17.2.2007/); Amnell, meteorologi, Helsinki. [hs.fi/arkisto 13.2.2008](https://www.hs.fi/arkisto/13.2.2008/). Korhola, Filosofian liensiaatti, Euroopan kansanpuolueiden energia- ja ilmastovastaava, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 11.5.2008](https://www.hs.fi/arkisto/11.5.2008/). Von Troil, Diplomi-insinööri, Kauniainen. [hs.fi/arkisto 4.2.2008](https://www.hs.fi/arkisto/4.2.2008/).

¹³¹ Nupponen, Öljy- ja Kaasualan Keskusliiton toimitusjohtaja. [hs.fi/arkisto 30.5.2007](https://www.hs.fi/arkisto/30.5.2007/).

¹³² Brunila & Sundman, Metsäteollisuus ry:n toimitusjohtaja & energia- ja ympäristöjohtaja, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 27.8.2009](https://www.hs.fi/arkisto/27.8.2009/).

¹³³ Kerkelä, Lahtinen, Esala, Kosunen & Noro 2014, 26.

teollisuuden alojen edustajat ajoivat ratkaisuja, jotka takaisivat halvan energiansaannin myös jatkossa.

2.2.4 Talous

Talouden teema oli keskeisessä asemassa yksilöiden ilmastonmuutoskokemuksissa. Tutkijan näkökulmasta asetelmasta tekee erittäin houkuttelevan tutkimusajanjaksolle sijoittunut finanssikriisi. Se sai alkunsa Yhdysvalloista ja levisi nopeasti lähes kaikkialle maailmaan eivätkä Eurooppa ja Suomi säästyneet myöskään sen vaikutuksilta.¹³⁴

Finanssikriisi yhdistettiin useampaan otteeseen suomalaisessa lehdistössä Yhdysvaltojen 1929 suureen pörssiromahdukseen ja kriisin yhteydessä toimittajat käyttivät uutisoinnissaan hyvinkin dramaattisia sanavalintoja; Yhdysvaltojen asuntopankkien tilaa pidettiin katastrofaalisena, rahastojen kirjoitettiin olevan syöksykierteessä ja murhenäytelmän katsottiin kohdanneen Wall Streetiä. Lisäksi kuvauksissa käytettiin luontokatastrofeihin liittyviä vertauksia, joissa markkinaturbulenssin kuvattiin osuneen Eurooppaan ja Lehman Brothers -pankin konkurssin odottelua verrattiin tuhon odotteluun, joka suisti Yhdysvaltain finanssijärjestelmän perustuksiltaan aiheuttaen finanssimarkkinoiden tsunamin ja mannerlaattojen törmäyksen. Puhuttiin pelon vuodesta, joka jatkuu siihen asti, kunnes luottamus palaa markkinoille.¹³⁵ Finanssikriisiin liitettiin jopa katastrofaalisia sairauden metaforia; eräs tutkija vertasi sitä potentiaalisesti apokalyptiseen tilanteeseen ja bakteerin aiheuttamaan ruttoon, jota markkinamekanismi ei ole itsessään kykeneväinen parantamaan.¹³⁶ Helsingin Sanomat puolestaan vertasi pääkirjoituksessaan finanssikriisiä flunssaan, jota on mahdollista lääkittää keskuspankkien markkinoille työntämällä lainarahalla.¹³⁷ Sanavalinnoilla talousmarkkinat inhimillistettiin niin akateemisessa ympäristössä kuin mediassakin.

Yllä kuvatut lehdistön ja akateemisen maailman maalaamat kriisitunnelmat eivät kuitenkaan välittyneet yksilötason ilmastonmuutoskokemuksissa, joissa käsiteltiin ilmastonmuutoksen ja finanssikriisin välistä suhdetta. Niissä enemmän koettiin hämmennystä ja ristiriitaisia tuntemuksia, koska päättäjät toisaalta kannustivat kansalaisia säästämään energiaa ja vähentämään kulutusta, mutta samanaikaisesti

---

¹³⁴ Tooze 2018, 6–9.

¹³⁵ Simola & Reunanen 2010, 28–29, 39, 47–48, 112.

¹³⁶ Sim 2010, 72; Krugman 2009, 5.

¹³⁷ Simola & Reunanen 2010, 28.

kehottivat heitä kuluttamaan enemmän, jotta kansantalous pysyisi pystyssä.¹³⁸ Tätä pidettiin myös moraalisesti epäilyttävänä.¹³⁹

Osta, osta, osta, älä turhaan eurojasi pihtaa - näin Suomi säästyy lamalta! Tätä mantraa olemme taas joutuneet kuuntelemaan ministerien ja ekonomistien suusta. Moni on syystäkin kokenut olonsa hämmentyneeksi. Eikö meidän pitänyt karsia turhaa kulutusta ja säästää energiaa, jotta ilmastotaakka pienentyisi? [...] Jokin tässä mättää: energiankulutus pitäisi siis kääntää selvään laskuun ostamalla lisää autoja, kotiteatterisettejä, sohvakalustoja ja kertakäyttölaatuista trendivaatteita.¹⁴⁰

Eräessä kirjoituksessa koettiin, että taluskriisi paljasti talouden rakenteet sekä paljasti ”markkinamiesten, poliitikkojen ja talousasiantuntijoiden” pelot kuluttajien hermostumisesta. Lisäksi peräänkuulutettiin päättäjien velvollisuutta muuttaa talusrakenteita kestävämpään suuntaan.¹⁴¹ Kirjoitus päättyy ironiseen lausahdukseen, jonka tulkitsen kertovan pienuuden kokemuksesta, jossa kirjoittaja sanoitti sarkastiseen sävyyn taluskriisin aiheuttaman kulutuspaineen ja omat vähäiset vaikutusmahdollisuutensa valloilla olleeseen tilanteeseen.

Nyt ei minulla yksittäisenä kuluttajana ole paljon muuta mahdollisuutta kuin ottaa kännykällä pikavippi, jotta voisin kuluttaa lisää globaalin talouden pelastamiseksi. Onhan minunkin otettava riski kansantaloutemme puolesta ja ostettava itselleni lisää turhaa tavaraa.¹⁴²

Finanssikriisi nähtiin myös uudistumisen mahdollisuutena. Uskottiin, että tilanteessa olisi mahdollista luoda kestävämpiä ratkaisumalleja, joilla voitaisiin turvata ihmisoikeuksia, hyvinvointivaltion kehittämistä, talouden rakenteiden uudistamista ja siirtymää kohti kestävämmiin rakennettua yhteiskuntaa. Ehdotettiin, että Suomella olisi jopa mahdollisuus toimia edelläkävijänä tällaisessa kehityksessä, jos päättäjät uskaltaisivat tarttua tilaisuuteen.¹⁴³ Samanaikaisesti talouden uskottiin kääntyvän nousuun kriisin jälkeen, mutta toivottiin, ettei palattaisi enää ”kestämättömälle kasvu-uralle”. Sen sijaan

¹³⁸ Reijonaho, ei titteliä, Espoo. hs.fi/arkisto 27.10.2008; Palu, lukiolainen, Espoo. hs.fi/arkisto 29.12.2008; Laukko, Suomen YK-liiton toiminnan johtaja, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 3.11.2008.

¹³⁹ Tarvas, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 21.1.2009.

¹⁴⁰ Tarvas, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 21.1.2009.

¹⁴¹ Reijonaho, ei titteliä, Espoo. hs.fi/arkisto 27.10.2008.

¹⁴² Reijonaho, ei titteliä, Espoo. hs.fi/arkisto 27.10.2008.

¹⁴³ Huuska, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 16.3.2009.

koettiin tärkeänä, että talouden ja yhteiskunnan rakenteet tulisi nojata vahvemmin kestäväen kehityksen periaatteisiin.¹⁴⁴ Sekä yksilö- että asiantuntijakokemuksista oli löydettävissä huolestuneita kannanottoja, joissa pelättiin, että finanssikriisi jyrää alleen ilmastopoliittiset tavoitteet.

Teollisuusmaat ovat viime kuukausina alkaneet käyttää finanssikriisiä keppihevosena sille, että EU-tasolla sovitusta päästötavoitteista voitaisiin livetä. Perustelu on kestäväen: laskusuhdanteita tulee ja menee, mutta ilmastomuutos ei pysähdy. Sitä voi vain jarruttaa. Pitäisikö vuosikymmenten määrätietoinen ilmastotyö työntää roskakoriin muutaman vuoden pituiseksi ennakoitun laskusuhdanteen takia? Kuulostaa sulalta hulluudelta.¹⁴⁵

Edellä kuvattujen teemojen lisäksi aineistosta nousi esiin ilmastomuutoskokemuksia, joissa käsiteltiin verotukseen, rahoitukseen ja talousjärjestelmään liittyviä asioita. Esimerkiksi jatkuvan talouskasvun tavoittelua pidettiin merkittävänä ilmastomuutoksen aiheuttajana. Saman aikaisesti pelättiin, että talouden ylivalta jättäisi alleen kaikki muut arvot yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Koettiin, että talous ja raha asetettiin ihmisen ja inhimillisyyden edelle ja paheksuttiin länsimaisen elämäntavan synnyttämiä päästöjä. Erityisesti moraalisesti epäilyttävänä pidettiin suomalaisessa yhteiskunnassa esiintynyttä kehittyvien maiden päästöjen kasvun kauhistelua, sillä samanaikaisesti suomalaisten päästöt olivat moninkertaiset kehittyvien maiden asukkaiden päästöihin verrattuna.¹⁴⁶

Kuten aiemmissa teemoissa, myös talouden osalta oli havaittavissa, että ilmastomuutoskokemukset toivat näkyväksi yhteiskunnallisia kipupisteitä ja ristiriitoja. Tieteellisen ajattelun ja tutkimustiedon karttuessa kyettiin ymmärtämään laajemmassa mittakaavassa valloilla olleen talousjärjestelmän ympäristövaikutuksia. Yhtäaikainen finanssikriisi ja havahtuminen ilmastomuutoksen vakavuuteen ravistelivat niin yhteiskunnallisia toimintamalleja ja -tapoja kuin yksilöidenkin maailmankuvia.

2.2.5 Tiede, tutkimus ja koulutus

Ilmastomuutoskokemusten viides teema nivoutui tieteen, tutkimuksen ja koulutuksen ympärille. Erityisesti asiantuntijatason kokemuksissa sivuttiin eri tieteenaloihin liittyviä

---

¹⁴⁴ Kasvio, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 13.10.2008.

¹⁴⁵ Tarvas, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 8.12.2008.

¹⁴⁶ Savastola, Diplomi-insinööri, Siilinjärvi. hs.fi/arkisto 26.5.2007.

aiheita, joita olivat esimerkiksi merentutkimus, ilmastotiede, geologia, historia ja tilastotiede. Kirjoituksissa keskusteltiin myös ilmastonmuutokseen liittyvästä tiedepolitiikasta, ilmastonmuutoksen tutkimisessa käytetyistä tieteellisistä menetelmistä, tieteellisestä diskurssista ja sen mahdollisesta puolueellisuudesta. Koulutus koettiin tärkeänä keinona ilmastonmuutoksen torjunnassa: useammissa asiantuntija- ja yksilötason kirjoituksissa pohdittiin ympäristönsuojelun ja ympäristökasvatuksen tärkeyttä niin lasten peruskoulutuksessa kuin koko väestölle tapahtuvan tiedon jakamisen näkökulmasta.¹⁴⁷

Tutkimusjakson alkupuolella akateemikot keskittyivät selittämään ilmastotutkimuksen työskentelytapoja maallikoille ymmärrettävällä tavalla. Lisäksi kirjoituksissa käsiteltiin ilmastotieteelle tyypillistä epävarmuutta, joka johtui pääasiallisesti tutkittavan ilmiön moniulotteisuudesta ja pitkistä aikahorisonteista.¹⁴⁸ Aivan tutkimusjakson loppupuolella syntyi niin kutsuttu ”ilmastogate” (englanniksi climategate), jossa juuri ennen joulukuussa 2009 pidettyä Kööpenhaminan ilmastokokousta julkisuuteen vuodettiin yli 1000 sähköpostia ja muuta dokumenttia maailman merkittäviltä ilmastotutkijoilta. Vuodettujen sisältöjen avulla pyrittiin osoittamaan, että ilmastotieteilijät olivat manipuloineet tai piilottaneet tutkimusdataa, estäneet pääsyn siihen ja pyrkineet myös estämään ilmastonmuutoskeptikkojen tieteellisten artikkelien pääsyn vertaisarvoituihin julkaisuihin.¹⁴⁹

Ilmastogate kirvoitti lyhyessä ajassa useita asiantuntijakokemuksia, joissa pohdittiin tieteen etiikkaan liittyviä kysymyksiä. Osa kirjoittajista koki tarvetta puolustaa sähköpostimurron kohteeksi joutuneita tutkijoita, kun toiset kehottivat tarkastelemaan tapahtunutta objektiivisemmin, kriittisemmin ja käytännönläheisemmin. Jotkut esittivät, että ”[h]yvää tarkoittavien tiedemiesten on ehkä vaikea uskoa, että tutut kollegat olisivat rikkoneet alansa eettisiä ohjeita”.¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ Joensuu, ympäristöekonomisti, Suomen Vihreä lippu -toimikunnan puheenjohtaja, Espoo. [hs.fi/arkisto 18.8.2008](https://www.hs.fi/arkisto/18.8.2008); Niitepöld, Suomen Ympäristökasvatuksen seura ry:n puheenjohtaja, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 19.6.2007](https://www.hs.fi/arkisto/19.6.2007); Toiviainen, ei titteliä, Helsinki. [hs.fi/arkisto 9.3.2008](https://www.hs.fi/arkisto/9.3.2008).

¹⁴⁸ Laaksonen, Viisanen & Kulmala, Kuopion yliopiston ympäristöfysiikan professori, Ilmatieteen laitoksen tutkimusjohtaja ja professori, Helsingin yliopiston akatemiaprofessori. [hs.fi/arkisto 26.1.2007](https://www.hs.fi/arkisto/26.1.2007); Kokko, Eläinekologian professori, diplomi-insinööri, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 24.2.2007](https://www.hs.fi/arkisto/24.2.2007); Jäppilä, Filosofian maisteri, Helsinki. [hs.fi/arkisto 21.1.2008](https://www.hs.fi/arkisto/21.1.2008); Valsta, Helsingin yliopiston professori, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 30.1.2008](https://www.hs.fi/arkisto/30.1.2008).

¹⁴⁹ Carrington 2011; Pearce 2010.

¹⁵⁰ Virtanen, Yle Ajankohtaisjournalismin tuottaja, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 15.12.2009](https://www.hs.fi/arkisto/15.12.2009).

Ilmastogaten koettiin horjuttaneen tieteen uskottavuutta. Eräs asiantuntija piti sitä varoittavana esimerkkinä ilmastonmuutoksen politisoitumisesta, joka uhkasi tieteen luovuttamattomia arvoja ja periaatteita; objektiivisuutta, kriittisyyttä, itseänsä korjaavuutta ja autonomisuutta. Lisäksi hän liitti viestimurron kohteeksi joutuneet tutkijat osaksi ilmastokartellia, ”joka hallitsee alaa, määrittelee totuuden ja näkee viholliset piirinsä ulkopuolella”.¹⁵¹ Kirjoittajan pelko ei ollut aiheeton, sillä ilmastogate antoi mahdollisuuden kyseenalaistaa ilmastonmuutokseen liittyvän tieteellisen tutkimuksen perusteita ja tieteelle tyypillistä ajatusta, jossa tiede nähdään itseään korjaavana. Tämä näyttäytyi alla olevassa asiantuntijatason mielipidekirjoituksessa tiedeyhteisön sisältä nousseena kritiikkinä vallinneita tutkimustraditioita kohtaan.

Tiedeyhteisön jäsenet ja tiedetoimittajat kiillottavat kilvan kilpiään julistamalla, että tieteellinen tutkimus vaikkapa ilmastonmuutoksesta perustuu aineistoon ja tosiasioihin, ja että tiede "korjaa itse itseään". Tämä on tarkoitushakuista idealisointia. Voisi olla paikallaan tarkastella tiedettä sen käytäntöjen eikä ihanteiden valossa. Tutkimustulosten tulkinta perustuu vääjäämättä aineiston lisäksi tutkijan ja laajemman tiedeyhteisön maailmankatsomukseen [...] Rehellinen tutkimuksen käytäntöjen tarkastelu paljastaa tutkijan ensisijaisen päämäärän olevan tiedeyhteisön huomion saaminen eli julkaisu vertaisarvioituissa tieteellisissä aikakauslehdissä. Saadakseen julkaisuja tutkijan on edustettava vertaisarvioitujen tieteellisten aikakauslehtien toimituspoliittisia linjauksia, joiden perustana on ensisijaisesti tiedepolitiikka, siis päätoimittajan ja toimitusneuvoston edustama maailmankuva.¹⁵²

Ilmastogate haastoi ja horjutti jossain määrin tieteellistä maailmankatsomusta, jota voidaan pitää yhtenä länsimaisen modernin yhteiskunnan merkittävänä kulttuurisena paradigmana. Paradoksaalisesti, tieteelliselle osaamiselle koettiin olevan suuri tarve, sillä useiden maapallolla vaikuttaneiden systeemien koettiin olevan keskenään linkittyneitä ja arkisen ymmärryksen ulottumattomissa.¹⁵³ On myös mahdollista liittää ilmastogate osaksi laajempaa tapahtumaketjua, joka mahdollisti uudenlaisten yhteiskunnallisten vaikuttajien ja vallanpitäjien esiin nousun 2010-luvulla. Nämä henkilöt nojasivat toimintaansa tieteellisen argumentaation sijaan vallitsevan tiedon kyseenalaistamiseen ja vaihtoehtoihin faktoihin.

---

¹⁵¹ Korhola, Helsingin yliopiston ympäristömuutoksen professori, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 17.12.2009.

¹⁵² Ketokivi, professori, Helsinki/Lausanne. hs.fi/arkisto 18.12.2009.

¹⁵³ Haataja, ei titteliä, Vantaa. hs.fi/arkisto 12.6.2008

3 Ilmastonmuutoskokemukset kulttuurisena ilmiönä

3.1 Ilmastonmuutos yksilötason kokemuksena

3.1.1 Yksilön tunteet

Tutkittaessa ja tulkittaessa 2000-luvun alun ilmastonmuutoskokemuksia Suomessa, ei ole syytä ohittaa tunteita, jotka muodostavat tärkeän elementin kokemushistoriallisessa tutkimuksessa.¹⁵⁴ Kiinnittämällä huomiota yksilön tunneprosesseihin, on mahdollista tehdä näkyväksi, ettei ihmisen toiminta ole aina järjen ohjaamaa, vaan toiminnan taustalla vaikuttavat erilaiset tunteet ja tunneprosessit. Tunteita tutkimalla on mahdollista nähdä tekojen tai sanojen taakse, ja mahdollisesti ymmärtää jotain oleellista tutkimusajankohtana vallinneista kulttuureista ja niissä eläneiden ihmisten maailmankatsomuksista.¹⁵⁵ Tunteisiin on perinteisesti liittynyt paljon dikotomioita, esimerkiksi joidenkin tunteiden mieltämistä positiivisena ja toisten negatiivisena. Tunteiden arvottaminen hyviin ja huonoihin tunteisiin ei kuitenkaan tarjoa hedelmällistä työskentelytapaa lähteiden historiallisen luentaan ja tulkintaan.¹⁵⁶ Sen sijaan lähteistä on mahdollista tehdä monipuolisempia tulkintoja tutkimusajankohdan ihmisten kokemuksista, jos tutkimuksessa pohditaan esimerkiksi mitä kirjoittajat ovat käsittäneet eri tunteilla ja niiden sävyillä.¹⁵⁷

Yksilötason ilmastonmuutoskokemuksiin liittyi runsaasti tunteita, joita saattoi ruokkia ilmastonmuutosilmiön pysyvyys mediassa. Useissa kirjoituksissa koettiin, että ilmastonmuutoksesta kirjoitettiin mediassa jatkuvasti eikä siltä ei ollut mahdollista vältyä.¹⁵⁸ Tunteista yleisimmät olivat epäreilisuus ja epäoikeudenmukaisuus, suuttumus, harmistus ja kiukku, pelko ja huoli, syyllisyys ja syyllistäminen sekä toiveikkuus, usko omien tekojen vaikuttavuuteen ja yksilön vastuunkantoon. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että yksilötason ilmatonmuutoskokemuksissa ilmaistiin tunteita asiantuntijakokemuksia värikkäämmin, runsaammin ja kärjistetympin. Tämän voi ajatella kertovan niistä odotuksista, joita asiantuntijoihin ja heidän viestintäänsä

---

¹⁵⁴ Kivimäki 2019, 22–30.

¹⁵⁵ Matt & Stearns 2014, 2.

¹⁵⁶ Plamper, luku 4, kappale 4; Sorvali 2019, 5.

¹⁵⁷ Sorvali 2019, 4.

¹⁵⁸ Korhola, ympäristömuutoksen professori, Helsingin yliopisto. [hs.fi/arkisto 2.4.2009](https://hs.fi/arkisto/2.4.2009); Kämäri, tutkimusjohtaja, Suomen ympäristökeskus. [hs.fi/arkisto 15.2.2007](https://hs.fi/arkisto/15.2.2007); Kärkkäinen, ilmastonmuutoksen viestintäohjelman ohjelmapäällikkö, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 29.3.2007](https://hs.fi/arkisto/29.3.2007).

kohdistettiin tutkimusajankohtana; asiantuntijan tuli viestiä asiapitoisesti ja käyttää yksilöitä harkitumpia tunneilmauksia.

Mielipidekirjoituksissa ei välttämättä sanoitettu suoraan epäreiluuden ja epäoikeudenmukaisuuden tunnekokemuksia, mutta niitä oli löydettävissä rivien välistä tutkimalla kirjoittajan valitsemia tunteiden ilmaisutapoja ja pohtimalla teksteissä tehtyjä sanavalintoja. Näihin tunteisiin liittyi ajoittain oikeudenmukaisuuden ja tasavertaisuuden tarpeiden ilmauksia. Esimerkiksi autoverotuksen kiristämisen koettiin epäreiluksi, sillä sen koettiin syrjivän maaseudulla asuvia ja autolla työssäkäyviä, jonka vuoksi autoverotus koettiin vääräksi ratkaisuksi ilmastonmuutosongelmaan.¹⁵⁹ Epäreiluuden ja epäoikeudenmukaisuuden tunteet kohdistuivat usein valtiovaltaan, päättäjiin ja politiikkoihin. Useat yksilöt kokivat päättäjien ilmastopolitiikan epäreiluksi, sillä niin sanottua tavallista kansaa ja päättäjiä koskivat erilaiset velvoitteet. Kansalaisia kannustettiin päästöjen alentamiseen ja samanaikaisesti päättäjät ajelivat surutta virka-autoillaan ja kaavoittivat taajama-alueiden ulkopuolelle ostoskeskuksia, johon matkustaminen onnistui pääasiallisesti vain autoilla.¹⁶⁰

Epäreiluuden ja -oikeudenmukaisuuden tunteisiin liittyivät läheisesti epätasa-arvon kokemukset. Näille kokemuksille tyypillistä oli, että varallisuutta tai päätäntävaltaa omaavien henkilöiden koettiin omalla toiminnallaan enemmän edistävän ilmastonmuutosta kuin taistelevan sitä vastaan. Samanaikaisesti pienituloisten osa yhteiskunnassa näyttäytyi haastavana ja kuormittavana.

Ne, joille varallisuus näin kasaantuu, viettävät luksuselämää kuluttaen eniten luonnonvaroja ja edistäen ilmastonmuutoksen tuhoja. Kun tuloeroja koko ajan järjestelmän seurauksena kasvatetaan, alimmat tuloluokat kurjistuvat. Miksi he haluaisivat tukea tällaista menoa äänestämällä? [...] Nykyajan syrjäytetyltä tai työntekijältä, joka tekee elämää ylläpitävää perustason huoltotyötä nälkätasolla ja uupuneena, ei voi odottaa kovin sosiaalista mielenlaatua eikä äänestysintoa. Sanaa "tasa-arvo" eivät nykypäättäjät tunne [...] Heidän mielestään köyhä on vain kateellinen. Oppikoot, että kateus voi olla vain rikkaiden ominaisuus, köyhällä sitä kutsutaan oikeudenmukaisuuden tajuksi.¹⁶¹

¹⁵⁹ Hytölä, ei titteliä, Konnevesi. hs.fi/arkisto 14.8.2008.

¹⁶⁰ Penttilä, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 29.8.2008; Silmukari, ei titteliä, Hausjärvi. hs.fi/arkisto 26.7.2008.

¹⁶¹ Koski, ei titteliä, Espoo. hs.fi/arkisto 8.10.2008.

Tässä kokemuksessa huomioni kiinnittyi erityisesti kirjoittajan lainausmerkkien sisään sijoittamaan tasa-arvo-sanaan. Tulkitsen, että kirjoittaja on halunnut tällä ilmaisuvallinnallaan korostaa, että hänen mielestään päättäjien sanavarastossa tasa-arvo ei todellisuudessa tarkoita tasa-arvoa. Tulkitsen kirjoittajan ennemminkin viittaavan sillä käänteisesti epätasa-arvoon, jota hän koki päättäjien harjoittaman yhteiskuntapolitiikan ruokkivan entisestään. Epätasa-arvon kokemuksesta viestii myös kirjoittajan tekemä jako rikkaisiin ja köyhiin. Kirjoittaja koki, että järjestelmä eli yhteiskunta kasvattaa tuloeroja, jonka seurauksena oli alimpien tuloluokkien jatkuva kurjistuminen. Epäreiluksi kirjoittaja koki tilanteen erityisesti siksi, että vauraammat yhteiskunnan jäsenet saattoivat jatkaa luonnonvaroja tuhlailevaa elämäntyyliään piittaamatta sen seurauksista ilmastonmuutokselle. Viimeinen lause paljastaa myös sen, että kirjoittaja koki vahvasti, etteivät varallisuutta omaavat henkilöt olleet välttämättä kykeneviä oikeudenmukaisiin päätöksiin, vaan kirjoittaja koki oikeudenmukaisuuden hyveen kuuluvan enemmän vähävaraisille ihmisille.

Useissa kirjoituksissa oli aistittavissa myös suuttumusta, kiukkua ja harmitusta.¹⁶² Näitäkään tunteita ei sanoitettu teksteissä kirjaimellisesti, vaan tunteita piti tulkita esimerkiksi voimakkaiden tunneilmaisujen avulla, josta esimerkkinä seuraava lainaus.

Tulevat sukupolvet repivät hiukset päästään, kun he kuulevat puuhasteluistamme. Sitten he vievät meidät navetan taakse, elleivät satu olemaan huomattavasti meitä humanimpaa sakkia. "Miksi hemmetissä ette tehneet mitään silloin kun jotain oli vielä tehtävissä?" [...]. Soisi pian loppuvan tämän ilmastopelleilyn.¹⁶³

Tulkitsen kirjoittajan ilmaiseen omaa kiukkuaan kuvitteellisten tulevaisuuden sukupolvien ääntä hyödyntäen. Kenties tämä itsestä etäännytetty ilmaisutapa mahdollisti voimakkaampien tunteiden esilletuomisen, kuin omalla nimellä kommunikoidessa olisi ollut mahdollista. Ehkä suuttumus ja kiukku eivät olleet sosiaalisesti hyväksytyjä tuntemuksia tutkimusajankohtana? Suuttumuksesta, kiukusta ja harmistuksesta kertovat myös ilmaukset, jossa kirjoittaja viittaa hiusten päästä repimiseen ja navetan taakse viemiseen. Lisäksi hän käyttää suuttumuksen ilmaukseen kevyttä hemmetti kirosanää ja

---

¹⁶² Novan, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 13.7.2008; Tarvas, ei titteliä, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 9.10.2007; Pasanen, ei titteliä, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 15.10.2007.

¹⁶³ Linjama, fil.maist. Joensuu. hs.fi/arkisto 19.1.2008.

pitää tutkimusajankohdan ilmastotoimintaa puuhasteluna ja ilmastopelleilynä. Päätelen kirjoittajan pitäneen silloisia ilmastotoimenpiteitä riittämättömin usean muun aikalaisensa tavoin.¹⁶⁴

Ihmiset kokivat ilmastonmuutoksen suurena uhkana tutkimusajankohtana, joka ilmeni pelon ja huolen tunteina mielipidekirjoituksissa.¹⁶⁵ On hyvä muistaa, ettei näitä reaktioita voida pitää pelkästään tutkimusajankohdalle tyypillisinä tuntemuksina, vaan samansuuntaisia pelon tunteita oli herännyt esimerkiksi viisisataa vuotta aiemmin uuden ajan alussa, jolloin pieni jääkausi koetteli ihmisiä. 2000-luvun suomalaisissa ilmastonmuutostokemuksissa ei kuitenkaan pelätty uuden ajan ihmisen tavoin jumalan kosta, eikä ajateltu ilmastonmuutoksen johtuvan jumalan vihasta. Sen sijaan ilmastonmuutos ymmärrettiin ja selitettiin mielipidekirjoituksissa luonnontieteellisenä ilmiönä, joka paljastaa tieteen merkittävän aseman yhteiskunnassa ja tieteellisen ajattelun vaikutuksen yksilön ilmastonmuutostokemuksiin. Vaikka ymmärrys ilmiön taustasyistä oli muuttunut, ihmisten ilmastonmuutosilmiötä kohtaan tuntemat tunteet vaikuttivat hämmästyttävän samanlaisilta.¹⁶⁶ Pelon ja huolen ilmauksia oli tulkittavissa kirjoituksista sekä rivien välistä että kirjoitusten yleisestä tunnelmasta, mutta niitä ilmaistiin myös melko suorasti, erityisesti lasten ja nuorten mielipidekirjoituksissa.¹⁶⁷

Hei pääministeri, olen 11-vuotias tyttö ja vaikka olen näin nuori, niin minua mietityttää paljon ilmastonmuutos. Miksi sinä ja muut ette Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella ottaneet kantaa ilmastojuuttuun? Uskon, että moni muukin ikäiseni on miettinyt ilmastoa tulevaisuudessa. Kun ajattelen sitä, niin olen nähnyt siitä jopa painajaisunta, jossa jääkarhut kuolivat ja kärsivät.¹⁶⁸

Lainauksessa pelon kokemus tiivistyy pienen tytön painajaisuniksi ja ilmastonmuutoksen jatkuvaksi pohtimiseksi koululaisen arjessa. Pelko ei kuitenkaan aina kohdistunut suoraan itse ilmastonmuutokseen tai sen aiheuttamaan ympäristön muuttumiseen, vaan kirjoittajat

---

¹⁶⁴ Ks. esim. Pasanen, ei titteliä, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 15.10.2007](https://www.hs.fi/arkisto/15.10.2007/); Tarvas, ei titteliä, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 9.10.2007](https://www.hs.fi/arkisto/9.10.2007/); Kiistala, ei titteliä, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 3.12.2007](https://www.hs.fi/arkisto/3.12.2007/). Ellermaa, filosofian maisteri, Espoo. [hs.fi/arkisto 15.4.2008](https://www.hs.fi/arkisto/15.4.2008/); Joensuu, ympäristöekonomisti, Suomen Vihreä lippu -toimikunnan puheenjohtaja, Espoo. [hs.fi/arkisto 18.8.2008](https://www.hs.fi/arkisto/18.8.2008/); Mäkitalo, ei titteliä, Masku. [hs.fi/arkisto 22.12.2009](https://www.hs.fi/arkisto/22.12.2009/).

¹⁶⁵ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 78.

¹⁶⁶ Pulakka, 2020.

¹⁶⁷ Auvinen, ei titteliä, Kerava. [hs.fi/arkisto 20.2.2008](https://www.hs.fi/arkisto/20.2.2008/); Amaechi, ei titteliä, Tampere. [hs.fi/arkisto 13.12.2007](https://www.hs.fi/arkisto/13.12.2007/).

¹⁶⁸ Laitinen, koululainen, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 9.2.2007](https://www.hs.fi/arkisto/9.2.2007/).

pelkäsivät ilmastonmuutoksen aiheuttamia epäsuoria yhteiskunnallisia seurauksia, kuten yleisten elinkustannusten nousua ja elintason laskua.¹⁶⁹

Ilmastonmuutos aiheutti kirjoittajissa syyllisyyden tunteita, jotka liittyivät usein arjen omien valintojen ja heränneen ilmastotietoisuuden synnyttämään ristiriitaan. Yksityisautoilu, lentäminen ja lihansyönti olivat aiheita, jotka herättivät kirjoittajissa sekä syyllisyyden kokemuksia että syyllistämisen tarvetta.¹⁷⁰ Useat kirjoittajat kokivat, että eri yhteiskunnalliset tahot, kuten verottaja, ympäristöjärjestöt ja energiayhtiöt käyttivät ilmastonmuutosta keppihevosenä, jonka avulla ne edistivät omia tavoitteitaan.¹⁷¹

Kaikkihan me olemme siihen syyllisiä, joten syyllistäminen on ilmastonmuutoksen hidastamisen perusteltu työtapana. Kustakin ihmisestä jää ekologinen jalanjälki omien valintojensa takia. Hyvin tuomittavaa, suorastaan syntistä, on käyttää autoa kulkuvälineenä kotimaassa. Mutta erityistä paatumusta synnissään osoittavat ne, jotka matkustavat lentokoneilla lomamatkalle. Lentomatikustajille suunnitellut päästömaksut ja ilmastosyillä perustellut ajoneuvojen polttoaineiden lisämaksut ovat mielestäni nykyajan anekauppaa. "Kun päästömaksu valtion kassaan kilahtaa, matkamies vailla syyllisyyttä koneeseen vilahtaa!"¹⁷²

Meitä Telluksen asukkaita on viime aikoina tullut tavaksi syyllistää miltei kaikesta mahdollisesta puhuttaessa ilmastosta. Yksityisautoilijat ovat perinteisesti olleet syntipukkilistan kärjessä. Nyt lentomatikustuksestakin syyllistetään ja siinä sivussa matkustuksesta yleensäkin. Mitä syömistottumuksiin tulee, lihansyöjät ovat vegaanien mielestä pahimpia ilmaston lämpötilan vaihteluihin vaikuttavia kansalaisia. Säälittävintä on ollut tämänkin lehden mielipidesivulla esiintynyt vertailu juuston syömisen ja ajettujen henkilöautokilometrien välillä!¹⁷³

---

¹⁶⁹ Kettunen, ei titteliä, Vantaa. hs.fi/arkisto 11.12.2009; Jansson, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 12.7.2008.

¹⁷⁰ Ks. esim. Sillanpää, ei titteliä, Joensuu. hs.fi/arkisto 29.3.2007; Perttilä, valtiotieteiden maisteri, Espoo. hs.fi/arkisto 8.9.2007; Allo, valtiotieteen lisensiaatti, ekonomisti, perheenäiti, Helsinki. hs.fi/arkisto 6.5.2007; Heikkinen, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 31.1.2008; Aittokallio, ei titteliä, Piikkiö. hs.fi/arkisto 2.2.2008; Kyllönen, ei titteliä, Kouvola. hs.fi/arkisto 5.6.2008; Furman, vegaani, kuvataiteilija, Kauniainen. hs.fi/arkisto 10.6.2008; Nurmi, ei titteliä, Kauhajoki. hs.fi/arkisto 15.3.2008; Kaavi, energiatekniikan teekkari, Helsinki. hs.fi/arkisto 6.2.2008.

¹⁷¹ Hytölä, ei titteliä, Konnevesi. hs.fi/arkisto 14.8.2008; Penttilä, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 29.8.2008. Nissinen, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 1.9.2008.

¹⁷² Nurmi, ei titteliä, Kauhajoki. hs.fi/arkisto 15.3.2008.

¹⁷³ Linnilä, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 21.7.2008.

Syyllisyyden ja syyllistämisen tunnekokemuksiin liittyy kiinteästi myös niin kutsuttu vapaamatkustajuuden ongelma, jossa koettiin epäreiluksi se, etteivät kaikki ihmiset osallistuneet yhteisiin ilmastotalkoisiin. Näitä omaa etuaan ajattelevia vapaamatkustajia saikin erään kirjoittajan mielestä syyllistää.

Sitä, joka kuluttaa kaikkien yhteistä hyvää tarpeettomasti ja itsekkäin perustein, saa syyllistää [...] Itsekkyuden korostaminen ilmastokeskustelussa on paikallaan, sillä siitähän loppujen lopuksi on kyse [...] Suomessa ilmastonmuutoksesta on puhuttu paljon, eikä kukaan voi väittää olevansa epätietoinen tekojensa seurauksista. Siksi ei ole oikein, että osa ihmisistä jättäytyy tietoisesti ekotekojen ulkopuolelle.¹⁷⁴

Kuten lainauksen viimeinen lause osoittaa, syyllisyyden ja syyllistämisen tematiikkaan liittyy etiikan ulottuvuus, jossa ihmisten tekoja arvoitettiin ilmastonmuutoksen näkökulmasta joko eettisesti oikeaksi tai vääräksi. Ilmastonmuutos osaltaan teki näkyväksi vallitsevia yhteiskunnallisia arvojärjestelmiä ja ilmastonmuutoksen koettiin pakottavan kutakin tahoa pohtimaan omien valintojensa seurauksia.¹⁷⁵

3.1.2 Kuluttaminen ja kuluttajuuden identiteetti

Kuluttaminen ja kuluttajuuden identiteetti muodostivat toisen merkittävän teeman yksilötason ilmastonmuutuskokemuksissa. Kuluttajuuden ja kuluttamisen voidaan katsoa saaneen alkunsa läntisessä Euroopassa teollistumisen myötä 1800-luvulla, ja levinneen laajemmin eri yhteiskuntaluokkiin ja mantereille massatuotannon seurauksena 1900-luvulla, erityisesti sen jälkipuoliskolla.¹⁷⁶ Vanhat yhteiskuntarakenteet, jotka aiemmin olivat tuoneet elämään turvaa ja ennakoitavuutta, muuttuivat nopeassa tahdissa modernisaation seurauksena.

Materialistista kulutusmyönteisyyttä on pidetty läntiselle modernismille tyypillisenä piirteenä. Se on mahdollista liittää osaksi modernin yhteiskunnan kapitalistisen järjestelmän viitekehystä, josta käsin kulutusmyönteisyyden voidaan nähdä vaikuttaneen yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin. On jopa esitetty, että kuluttaminen voidaan nähdä yhtäaikaaisesti sekä syynä että vastineena modernistisen identiteetin kriisiin, joka sai alkunsa modernisaatioprosessissa tapahtuneiden yhteisöjen, arvojen ja tiedon

---

¹⁷⁴ Eskola, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 2.10.2008.

¹⁷⁵ Majava, kuvataiteen maisteri, Helsinki. hs.fi/arkisto 11.6.2008.

¹⁷⁶ Trentmann 2004, 381; Stearns 2001, ix, 15–16, 20.

monimuotoistumisesta.¹⁷⁷ On mahdollista ajatella, että modernismin synnyttämä valtaisa yhteiskunnallinen muutos on osaltaan ruokkinut tarvetta uskoa uuteen markkinafundamentalismin¹⁷⁸ utopiaan. Kuluttamiseen ja kuluttajuuteen liittyy lisäksi individualismin käsite, jota voidaan tarkastella modernin, länsimaisen ja kapitalistisen yhteiskuntajärjestyksen osa-alueena, yksilön tapana jäsentää modernia maailmaa ja omaa paikkaansa siinä.¹⁷⁹

Aineistosta nousi esiin useita kirjoituksia, jotka käsitelivät kuluttamisen, kuluttajuuden ja ilmastonmuutosilmiön välisiä suhteita. Esimerkiksi ennen finanssikriisiä, individualistinen kuluttajuus nähtiin samanaikaisesti sekä oman identiteetin rakentamisen keinona että mahdollisuutena lunastaa oma paikkansa yhteiskunnassa. Koettiin, että perheet ottivat velkaa kalliin omakotitalon hankkimiseen ja harrastivat shoppailua ja matkustamista. Samalla koettiin, ettei mikään riittänyt ja oli jatkuvasti parannettava itseään. Ilmastonmuutoksen näkökulmasta individualistinen kuluttajuus näyttäytyi kuitenkin ristiriitaisena, koska kuluttamisen koettiin ruokkivan ilmastonmuutosta.¹⁸⁰ Lisäksi kuluttajuutta kritisoitiin, eikä ekologisia kuluttajavalintoja koettu ratkaisuna uhkaavaan ilmastonmuutosongelmaan.

Ilmastonsuojelu on paisunut viime aikoina jonkinlaiseksi muoti-ilmiöksi [...] Samaan aikaan ekologiset kuluttajavalinnat ovat osa yhä useamman länsimaisen kansalaisen arkea [...] Väitän, että kuluttaja ei tule ratkaisemaan ilmasto-ongelmaa [...] Kun ekologisuudesta tehdään kuluttamista, ovat markkinavoimat onnistuneet jo puoliksi syleilemään sen kuoliaaksi. Vaikuttaa siltä, että keskivertokuluttajalle tärkeintä ei ole todellinen ympäristökuorman vähentäminen, vaan vihreyden näyttäminen naapureille ja kanssaihmisille. Kuluttamattomuus ei paha kyllä näy päällepäin, toisin kuin pihamaalle parkkeerattu hybridiauto. Siksi vihreys muuttuu irvikuvakseen keskivertokuluttajan käsissä [...] Kuluttajuus vaikutuskeinona on myös epädemokraattinen. Mitä enemmän sinulla on rahaa eli kulutusvoimaa, sitä merkittävämpiä ovat kulutusvalintasi.¹⁸¹

---

¹⁷⁷ Trentmann 2004, 373, 377; Stearns 2014, 31–32.

¹⁷⁸ Markkinafundamentalismilla viitataan tässä tutkimuksessa ideologiaan, jolle tyypillisenä piirteenä voidaan kuvata vapaiden markkinoiden pitämistä parhaana yhteiskunnallisen järjestyksen ohjaajana, ks. esim. Lindholm 2019, 21–22.

¹⁷⁹ Block 2014, 198.

¹⁸⁰ Suutari, ei titteliä, Lahti. [hs.fi/arkisto 26.2.2007](https://hs.fi/arkisto/26.2.2007).

¹⁸¹ Martela, dipl. ins, valt. Yo, Espoo. [hs.fi/arkisto 13.10.2007](https://hs.fi/arkisto/13.10.2007).

Lainaus toimii erinomaisena esimerkkinä tutkimusajankohdalle tyypillisestä kokemuksesta, jossa ekologisuutta ja markkinavoimia ei nähty yhteen sovitettavina elementteinä ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa, vaan niitä pidettiin toisensa poissulkevinä vaihtoehtoina. Koettiin, etteivät ekologiset tuotteet auttaneet ilmastonmuutoksen vastaisessa taistossa, vaan tarvittiin radikaalia muutosta koko kulutuskulttuuriin. Jotkut kirjoittajat uskoivatkin, että 2000-luku tulisi näkemään sivistyksen, henkisten arvojen ja kestävä kehityksen vuosituhantena 1900-luvun tavarantuotannon vuosisadan jäädessä historiaan.¹⁸²

Samanaikaisesti kuluttajuuden sanastoon oli kuitenkin löytämässä tietään vastuullisuuden käsite, jonka avulla eräässä asiantuntijakokemuksessa haastettiin sekä yrityksiä että yksittäisiä kuluttajia tekemään ilmaston näkökulmasta moraalisempia valintoja.¹⁸³ Vastuullisuuden käsite heijastelee kulutuskulttuurissa orastanutta paradigman muutosta. Tutkimusajankohtana kuluttamisen vähentämisen ja hillitsemisen vaatimukset nousivat aineistosta esiin huomattavasti vastuullista kuluttamista useammin ja yritysmaailman voidaan katsoa vasta alkaneen heräillä vastuullisuuden ajatukseen.¹⁸⁴ Yhtenä merkittävänä yritysvastuuajattelun vauhdittajana voidaan pitää vuoden 2007 alussa julkaistua taloustieteen professori Nicholas Sternin tutkimusryhmän urauurtavaa raporttia, jossa ilmastonmuutos nähdään vakavana, mutta vielä hallittavana uhkana. Raportissa ilmastonmuutosta lähestytään erityisesti sen taloudellisten vaikutusten kautta ja sen pääsanoma voidaan tiivistää havaintoon, että voimakkaat ja aikaisin aloitetut ilmastonmuutoksen vastaiset toimenpiteet tulevat halvemmiksi kuin toimimatta jättäminen.¹⁸⁵ Pidän Sternin raporttia vedenjakajana, joka havahdutti globaalisti myös yrityksiä aloittamaan aktiivisemmän toiminnan ilmastonmuutoksen vastaisessa työskentelyssä. Raportti kiritti liike-elämää kantamaan enemmän vastuuta toimintansa ympäristöseurauksista. Sternin raportti ei kuitenkaan pyrkinyt muuttamaan vallinnutta

---

¹⁸² Harju, filosofian tohtori, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 14.1.2007](#).

¹⁸³ Aspara & Tikkanen, Helsingin kauppakorkeakoulun tutkija & professori, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 3.2.2007](#).

¹⁸⁴ Ks. esim. Paukku, Hewlett-Packard Oy:n toimitusjohtaja, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 25.5.2007](#); Mäkitalo, ei titteliä, Masku. [hs.fi/arkisto 22.12.2009](#); Rohweder, kauppatieteiden tohtori, kestäväkehitys ja vastuullinen liiketoiminta, Haaga Helia amk, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 19.12.2007](#); Palomäki, ympäristötaloustieteiden maisteri, Espoo. [hs.fi/arkisto 21.10.2007](#); Alén, kaupungin valtuutettu (vihr), Vantaa. [hs.fi/arkisto 13.10.2007](#); Ollila, ei titteliä, Espoo. [hs.fi/arkisto 8.6.2007](#); Palu, lukiolainen, Espoo. [hs.fi/arkisto 29.12.2008](#); Valsta, Helsingin yliopiston professori, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 23.9.2008](#); Kosunen, entinen ekonomisti, Helsinki. [hs.fi/arkisto 23.12.2008](#).

¹⁸⁵ Stern 2007, executive summary i.

talousjärjestelmää, vaan sanoitti ilmastonmuutoksen tuoman uhan yritysten käyttämälle talouskielelle.

3.2 Yksilön ja yhteiskunnan välinen dynamiikka

3.2.1 Utopia ilmastonmuutoskokemuksissa

Ilmastonmuutoskokemusten tarkastelu utopiakäsitteen avulla avaa uusia tulkinnan mahdollisuuksia ja mahdollistaa kokemusten nivomisen osaksi yhteiskunnallista kontekstia. Raija Julkusen Jürgen Habermanista tekemää tulkintaa mukailleen ja lähdeaineistooni pohjautuen uskallan väittää, että useiden suomalaisten ajattelusta oli löydettävissä utopistisia elementtejä, jotka liittyivät esimerkiksi hyvinvointivaltioon, kapitalismiin, markkinafundamentalismiin ja globalisaatioon.

Hyvinvointivaltion ajatus kytkeytyy tänäkin päivänä yhteiskuntajärjestykseen, joka perustuu palkkatyöhön ja sen mukanaan tuomiin oikeuksiin.¹⁸⁶ Tämän ajatuksen haastajana voidaan pitää 1980-luvulla vahvistunutta kapitalismin utopiaa, jota esimerkiksi Reaganin ja Thatcherin kannattama uskonservatismi edusti. Jotkut pitivät kapitalismin seuraajaksi määriteltävää vapaata markkinafundamentalismia ja globalisaatiota viimeisimpinä, realisoituneina suurina yhteiskunnallisina utopioina.¹⁸⁷ Vaikka kapitalismin, uusliberalismin ja markkinafundamentalismin käsitteiden merkityksissä on eroavaisuuksia, niiden taustalla voidaan ajatella vaikuttavan samojen utopististen uskomuksien, joissa vapaat markkinat nähdään parhaana yhteiskuntajärjestyksen takaajana maailmanlaajuisesti. Tämä uskomus on osaltaan muokannut maailman poliittista näyttämöä 1970-luvulta aina tähän päivään asti.¹⁸⁸

Toiset kutsuvat 2000-lukua ajaksi ”utopian jälkeen”, viitaten esimerkiksi Marxisin kaltaisten suurten sosiaalisten muutosten teorioiden vähentymiseen ja intellektuellien vähentyneeseen uskoon suuriin suunnitelmiin, joilla parantaa ihmisten hyvinvointia.¹⁸⁹ Itse kuitenkin esitän Julkusta mukailleen ja aineistooni nojaten, etteivät utopiat olleet kuolleet 2000-luvun alussa, vaan ilmastonmuutos teki tutkimusajankohtana vallinneita utopioita näkyväksi.¹⁹⁰ Tutkimusaineistosta oli mahdollista tehdä havaintoja toisiaan

---

¹⁸⁶ Ks. Julkunen 2017, 51–52.

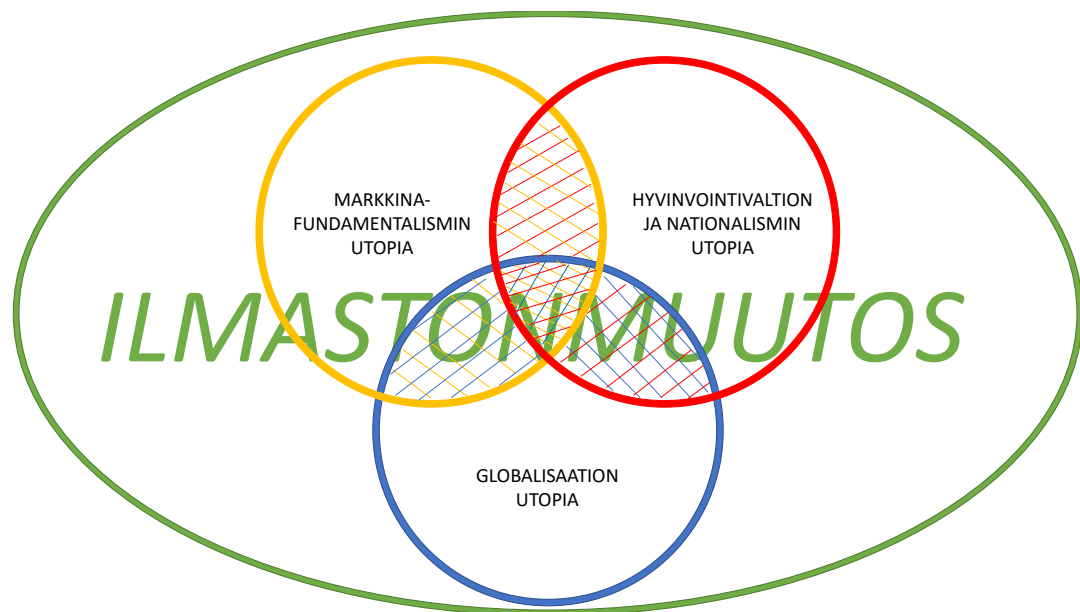
¹⁸⁷ Jameson 2010, 22.

¹⁸⁸ Block & Somers 2014, 3–4; Julkunen 2017, 53.

¹⁸⁹ Gordin, Tilley & Prakash 2010, 3.

¹⁹⁰ Ks. Julkunen 2017, 56.

leikkaavista samanaikaisista utopioista, jotka vaikuttivat yksilöiden ilmastonmuutoskokemuksiin ja laajemmin yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Näitä olivat esimerkiksi vapaiden markkinoiden, globalisaation, hyvinvointivaltion ja nationalismin utopiat, jotka limittyivät toisiinsa. Niitä ei voida pitää toistensa kilpailijoina, vaan niiden välillä oli nähtävissä riippuvuussuhteita.¹⁹¹ Utopioiden leikkauspisteessä oli mahdollista kokea useiden yhteiskunnassa vaikuttavien utopioiden yhtäaikainen läsnäolo. Ilmastonmuutos loi utopioiden kerrostumaan uuden taustatason vaikuttaen niistä jokaiseen sekä yksittäin että yhdessä. Tätä utopioiden yhtäaikaista läsnäoloa kuvaan kuvassa 7.

Kuva 7. Ilmastonmuutosilmiö lävisti 2000-luvun alun suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttaneet utopiat. Kuva: Mervi Teerikangas-Järvi.

Aineistosta oli löydettävissä muutamia ilmastonmuutoskokemuksia, joiden kirjoittaja oli mahdollista sijoittaa näiden kolmen utopian leikkauspisteeseen. Huomioitavaa on, että nämä seuraavat kaksi esimerkkiä edustivat ainoastaan pientä osaa koko mielipidekirjoitusaineistosta, ja kaikkia kolmea utopiateemaa käsittelevät kirjoitukset olivat selkeässä vähemmistössä.

Tietoyhteiskunnan aikakaudella globaali kilpailu sanelee kaikki säännöt, ja muu on merkityksetöntä. Suuryhtiöt nyhtävät halpatyövoimasta kiihtyvällä tempolla irti kaiken minkä saavat, ja muun muassa työolosuhde- sekä ympäristöasioissa mennään sieltä mistä

¹⁹¹ Julkunen 2017, 51–53.

aita on kaadettu [...] Tärkeintä on, että tulosta syntyy ja sijoittajat vaurastuvat entisestään. Tällä porsastelulla tuntuu enimmäkseen olevan myös EU:n poliittinen siunaus, tietenkin kaikkivoipaan kilpailuun vedoten. Perinteistä mallia noudattava työnteko ei siis kannata, joten "yhteiskuntavastuu on määriteltävä uudelleen". [...] Kun pikkuhiljaa aletaan saada käsitystä ja näyttöjä siitä, millaisia myllerryksiä ilmastonmuutos tulee aiheuttamaan, alkaa olla kyseenalaista puhua voittajista.¹⁹²

Ensimmäisessä lainauksessa globalisaation ja markkinafundamentalismin utopioihin viittaavina elementteinä voidaan pitää kirjoittajan kokemusta globaalista kilpailusta, joka kasvattaa yritysten tulosta ja sijoittajien vaurautta unohtaen sosiaalisen vastuun ja ympäristönäkökulmat. Tulkitsen kirjoittajan kokeneen, että suuryhtiöt hyväksikäyttivät halpatyövoimaa markkinafundamentalisimille tyypilliseen tapaan. Lisäksi tekstissä kritisoitiin markkinafundamentalismin utopiaa viittaamalla siihen porsasteluna, jolla oli Euroopan Unionin tuki. Kirjoittaja sivusi tekstissään myös kannattamattomaksi muuttunutta perinteistä työntekoa mallia, joka johtaisi uudenlaiseen yhteiskuntajärjestelmän määrittelyyn. Tällä uskon kirjoittajan viittaneen globaalin kilpailun ja markkinafundamentalismin puristuksiin joutuneeseen hyvinvointivaltion utopiaan.

Toisessa valitsemassani esimerkissä pohjoismaisten sosiaalidemokraattisten puolueiden johtajat ottivat kantaa ilmastonmuutoksen aiheuttamaan tarpeeseen muuttaa vallitsevaa yhteiskuntajärjestystä.

Mailman ollessa muutoksen kourissa on pohjoismaisten yritysten tarjottava ratkaisuja. Ne edesauttavat taloudellista kehitystä. Voimme olla edelläkävijöitä ja rakentaa kestäviä yhteiskuntia. Meillä on suuret mahdollisuudet vahvistaa hyvinvointivaltioitamme. Oikeiston politiikka ei toimi - epäoikeudenmukaisuudet ja epävarmuus eivät ratkaise yhteiskunnallisia ongelmia. Kun epävarmuus pakottaa tarrautumaan menneeseen, seurauksena on lama. Pohjoismainen mallimme on meille tärkeä, ja haluamme jatkaa hyvinvointiyhteiskuntiemme kehittämistä.¹⁹³

Kirjoittajat ottavat vahvasti kantaa hyvinvointivaltion ja -yhteiskuntien kehittämisen puolesta, joka viestii uskosta hyvinvointivaltion utopian läsnäoloon tutkimusajankohdan

---

¹⁹² Lindell, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 28.2.2008.

¹⁹³ Sahlin, Stoltenberg, Schmidt & Urpilainen, sosiaalidemokratia puoluejohtajia, Ruotsi, Norja, Tanska & Suomi. hs.fi/arkisto 24.11.2008.

yhteiskunnassa. Kirjoittajat eivät pitäneet yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisuna oikeiston politiikkaa, jonka tulkitseen viittauksena markkinafundamentalismin utopiaan. Kyseisen utopian voidaan nähdä kuitenkin olleen tutkimusajankohtana kuitenkin niin hallitseva, että se vaikutti myös sosiaalidemokraattisten päättäjien ajattelun taustalla. Tämä paljastuu kirjoituksen osassa, jossa he pitivät pohjoismaisia yrityksiä ja taloudellista kehitystä avaintekijöinä kestävän kehityksen mukaisen yhteiskuntien rakentamisessa. Globalisaation utopia tuli taas näkyväksi kirjoittajien viittauksessa pohjoismaiseen malliin, jossa nationalististen valtioiden rajat ylittävä, kansainvälinen yhteistyö koettiin tärkeäksi hyvinvoinnin takaajaksi.

Monista mielipidekirjoituksia oli löydettävissä kokemuksellisia elementtejä, joissa ilmastonmuutosta pohdittiin yhden tai kahden utopian leikkauspisteestä käsin. Esimerkiksi valloilla olleen markkinafundamentalismin koettiin perustuvan ahneuteen ja yksilöiden mielihalujen tyydyttämiseen, ja sen koettiin ulottaneen vaikutusvaltansa laajasti yhteiskunnan eri osa-alueille. Markkinafundamentalismin vaikutuspiiriin kuuluvan tihkumisteorian¹⁹⁴ koettiin korvanneen hyvinvointivaltiolla tyypillisenä piirteenä pidettyjen tulonsiirtojen mallia.¹⁹⁵ Eräät kirjoittajat kokivat, että suomalaisilla olisi varaa tinkiä elintasostaan, koska hyvinvointivaltion merkittävimmät perustarpeet oli jo tyydytetty aikoja sitten. Tämän vuoksi peräänkuulutettiin ilmastonmuutoksen takia tarvittavaa mielenmaiseman muutosta ja tarvetta päästä eroon jatkuvan kasvun vaatimuksesta, jota voidaan pitää tyypillisenä markkinafundamentalismin piirteenä. Lisäksi haastettiin tutkijoita kehittämään uutta suomalaisen yhteiskunnan mallia, eli hyvinvointiyhteiskuntaa, jossa pystyttäisiin hoitamaan perushyvinvointi tutkimusajankohtaa pienemmällä bruttokansantuotteella.¹⁹⁶ Useissa kirjoituksissa myös muistutettiin, että ilmastonmuutos vaikutti globaalilla tasolla erityisesti köyhien ihmisten arkeen, jonka vuoksi ongelmia tulisi tarkastella laaja-alaisesti ja kansainvälisesti.¹⁹⁷ Globalisaation utopiaan liittyvissä ilmastonmuutoskokemuksissa korostettiin, että

---

¹⁹⁴ Tihkumisteoria on kiistanalainen talousteoreettinen lähestymistapa, joka perustuu ajatukselle, että tuloerojen kasvu parantaisi talouskasvua, jonka seurauksena kasvanut hyvinvointi valuisi myös muille tuloluokille. Janhunen 2015, 58–59.

¹⁹⁵ Åkerberg, kauppatieteiden maisteri, Helsinki. [hs.fi/arkisto 19.11.2009](https://hs.fi/arkisto/19.11.2009); Kääntönen, fil. maist. historian ja yhteiskuntaopin lehtori, eläkkeellä, Tampere. [hs.fi/arkisto 17.8.2007](https://hs.fi/arkisto/17.8.2007).

¹⁹⁶ Åkerberg, kauppatieteiden maisteri, Helsinki. [hs.fi/arkisto 19.11.2009](https://hs.fi/arkisto/19.11.2009); Romanov, kahdeksaslukkalainen, Helsinki. [hs.fi/arkisto 11.7.2007](https://hs.fi/arkisto/11.7.2007).

¹⁹⁷ Rautiainen, lukiolainen, Kuusankoski. [hs.fi/arkisto 12.10.2007](https://hs.fi/arkisto/12.10.2007); Ikäheimo, ei titteliä, Kirkkonummi. [hs.fi/arkisto 4.5.2009](https://hs.fi/arkisto/4.5.2009); Juti, ei titteliä, Harjavalta. [hs.fi/arkisto 27.7.2007](https://hs.fi/arkisto/27.7.2007); Jensen & Sandel, 12 vuotta & 11 vuotta, Helsinki & Porvoo. [hs.fi/arkisto 29.5.2007](https://hs.fi/arkisto/29.5.2007); Kronman, Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen johtaja puhejohtaja, ei paikkakuntaa. [hs.fi/arkisto 7.3.2008](https://hs.fi/arkisto/7.3.2008).

suomalaisen yhteiskunnan tulisi kantaa kansainvälistä vastuuta heikommassa asemassa olevista.

Ilmastonmuutokokemuksissa ei lähtökohtaisesti pyritty haastamaan hyvinvointivaltion utopiaa. Sen sijaan ilmastonmuutosta vastustavien toimenpiteiden aktivoiminen nähtiin mahdollistavan hyvinvointivaltion kilpailukyvyyn säilymisen. Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Suomen sosialidemokraattiset puoluejohtajat ottivat kantaa yhteiskunnallisten uudistusten puolesta ja näkivät markkinafundamentalismien perusteita horjuttaneen talouskriisin ja ilmastonmuutoksen yhdistelmän mahdollisuutena vahvistaa hyvinvointivaltiota.

Työllisyyskriisi on täällä. Työttömyys kasvaa, ja työllisyysaste laskee maissamme [...] Tarvitsemme investointeja myös tulevaisuuden energiaan. Ilmastonmuutos edellyttää investointeja uuteen, tehokkaaseen tekniikkaan.¹⁹⁸

Tämän voidaan aikansa kontekstissa ymmärtää tarkoittaneen hyvinvointivaltiokäsitteen legitimitetin kyseenalaistamattomuutta ja sen nivomista kiinteämmin osaksi markinafundamentalismien rakenteita. Toimintatavan voidaan nähdä heijastelleen pyrkimystä kuljettaa rinnakkain sekä hyvinvointivaltion että markkinafundamentalismien utopioita ja pyrkiä luomaan ratkaisuja ilmastonmuutosongelmiin näiden kahden utopian avulla.

Utopiaa voidaan lähestyä myös yksilön ajattelua ohjaavana tekijänä, joka saattaa joissakin tapauksissa myös rajoittaa yksilön mielikuvitusta koskien mahdollisia yhteiskunnallisia muutoksia. Tästä erinomaisena esimerkkinä toimivat seuraavat kaksi mielipidekirjoitusta.

Valitettavaa on, että koko ilmastonmuutoskeskustelussa jätetään tyystin varjoon se mahdollisuus parempaan maailmaan, jonka elämäntapojemme muutos meille kaikille antaisi. Kuinka moni meistä raataakaan päivästä toiseen työpaikallaan sietämättömäksi käyneessä, kiireisessä oravanpyörässä, joka pahimmillaan johtaa loppuun palamiseen, perheiden hajoamiseen, ehkä jopa itsemurhiin? Kaikki tämä kasvun nimissä, jotta me kaikki voisimme kuluttaa enemmän ja olla onnellisempia. Ilmastonmuutos ja siihen liittyvä tarve radikaaliin elämäntapojen muutokseen voisivat antaa meille kaikille

---

¹⁹⁸ Sahlin, Stoltenberg, Schmidt & Urpilainen, sosiaalisdemokratia puoluejohtajia, Ruotsi, Norja, Tanska & Suomi. hs.fi/arkisto 24.11.2008.

mahdollisuuden pysähtyä miettimään, minkälaisessa yhteiskunnassa haluaisimme oikeasti elää. Olisiko sittenkin olemassa toisenlainen todellisuus, jonka voisimme yhdessä luoda? Todellisuus, joka rakentuisi hidastamiselle, välittämislle ja hyvinvoinnin jakamiselle jatkuvan kilpailun, turhanpäiväisen kuluttamisen ja muiden riistämisen sijaan? Yhteiskunta on juuri sellainen kuin me haluamme sen olevan ja millaiseksi me teemme sen. Siksi parempi maailma on mahdollinen heti, kun päätämme niin. Ainakin minä haluaisin asua maailmassa, jossa kaikilla olisi oikeasti hyvä olla. Miksi emme tekisi ilmastonmuutoksesta sen tekosyn, joka antaa meille tähän mahdollisuuden?¹⁹⁹

Talouskasvun ja kilpailun nimiin vannotaan edelleen, vaikka tiedemaailman viestit ilmastonmuutoksesta ovat entistä hälyttävämpiä. Ongelman ydintä, eli elämäntapaamme ja sen kehityssuuntaa, ei tunnusteta ongelmaksi, vaan pidetään yllä näennäistä uskoa siihen, että asia on hoidettavissa kuntoon muutoinkin. Kehityksen muuttaminen riittävän nopealla aikataululla sellaiseksi, että tämä riippuvuussuhde saataisiin muutettua globaalissa mittakaavassa toisenlaiseksi, on utopiaa. Kauniista puheistamme huolimatta me asetamme jatkuvasti talouden ja rahan ihmisen ja inhimillisyyden edelle.²⁰⁰

Molempien kirjoittajien voidaan nähdä kuvanneen markkinafundamentalismien voimaa suhteessa uusien utopioiden luomiseen: Ensimmäinen kirjoittajista koki, että moni ihminen oli valmis uhraamaan oman elämänsä kasvun, eli markkinafundamentalismien utopian, vuoksi. Molemmat kirjoittajat kokivat markkinafundamentalismille tyypillisten talouskasvun ja kilpailun elementtien heikentävän ihmisten elämänlaatua. Molemmissa teksteissä oli havaittavissa myös globalisaation utopiaan viittavia elementtejä: Ensimmäinen kirjoittaja haaveilee *maailmasta*, jossa kaikkien olisi hyvä olla. Toinen kirjoittaja puhuu taas kehityksen muuttamisesta *globaalissa* mittakaavassa.

Mielestäni molemmat kirjoittajat näkivät utopian Gordin, Tilley ja Prakashin esittämällä tavalla täydellisesti suunniteltuna ja hyvää tekevänä, mutta heidän kokemuksistaan on tulkittavissa merkittävä ero suhtautumisessa uuden utopian luomiseen. Ensimmäinen kirjoittajista koki ilmastonmuutoksen tarjoavan mahdollisuuden uuden utopian luomiselle, ja halusi herätellä ihmisiä uskomaan siihen. Jälkimmäinen kirjoittajista taas koki, ettei talouskasvun ja kilpailun varaan perustunutta tutkimusajankohdan elämäntapaa olisi ollut mahdollista muuttaa oikeudenmukaisempaan ja tasa-arvoisempaan suuntaan, ainakaan koko maailman mittakaavassa.

---

¹⁹⁹ Uusi-rauva, kauppatieteiden maisteri, MBA, Helsinki. hs.fi/arkisto 16.11.2009.

²⁰⁰ Savastola, Diplomi-insinööri, Siilinjärvi. hs.fi/arkisto 26.5.2007.

3.2.2 Dystopia ilmastonmuutoskokemuksissa

Dystopia terminä liittyy kiinteästi kokemuksen käsitteeseen. Ihmiset kokevat ympäröivän maailman usein enemmän dystooppisena kuin utopistisena. Dystooppiselle kokemukselle tyypillisenä piirteenä voidaan pitää ajatusta hirveästä tulevaisuudesta, jos dystopiaan liittyviä oireita ei havaita ja hoideta välittömästi.²⁰¹ Kokonaisvaltaisuutta voidaan pitää dystooppisille ilmastonmuutoskokemuksille tyypillisenä ilmenemismuotona; *koko* maapallon ja *koko* ihmiskunnan tulevaisuuden koettiin olevan vakavasti uhattuna ja asiaan oli reagoitava *heti*.²⁰² Osa kirjoittajista koki ilmastonmuutoksen uhkaavan koko ihmiskunnan tulevaisuutta, ja he pitivät ilmastonmuutosta elämän ja kuoleman kysymyksenä.²⁰³ Toiset kirjoittajat kokivat, että maailma oli jo tutkimusajankohtana ajautunut katastrofaaliseen tilaan, jonka seurauksena elämä käy yhä raadollisemmaksi ja ihmiskunta oli pulassa.²⁰⁴ Monet kokivat suurta hätää maapallon tulevaisuudesta. Tulevaisuuden nähtiin piirtyvän epäreiluna suurimalle osalle maapallon väestöstä.²⁰⁵ Ilmastonmuutokseen liittyvien dystooppisten yksilökokemusten voidaankin tulkita heijastelleen erinomaisesti tutkimusajankohtana vallinneen yhteiskunnan haavoittuvuuksia ja kriisin huipentumia, jota seuraava lainaus useilta osin heijastelee.

Kun ihmiskunnan määrä on nykyinen ja jatkaa tasaista kasvua, vääjäämättä kaikki öljy, kaasu ja muu fossiiliset polttoaineet tullaan käyttämään loppuun melko pian. Se peli on jo menetetty päästökaupoista ja sopimuksista riippumatta [...] Kun fossiiliset polttoaineet on tuhlattu, alkaa hyvin kivulias ja raaka eloonjäämistäistelu. Siinä puolustusvoimillakin voi olla nimensä mukainen rooli. Kun öljy ja kivihiili loppuvat, käytetään hyväksi kaikki muu energiaksi kelpaava, metsät ensimmäisten joukossa. Ilman toimivaa energiahuoltoa ravinnon tuotanto romahtaa, yhteiskunnan infrastruktuuri on vaarassa mennä saman tien. Käyttökelpoinen vesi loppuu monin paikoin, maa saastuu, eikä pidä tuudittautua hapen ikuiseen riittävyteen, jos syntymekanismi tuhotaan. Nykyinen ja kasvava ihmiskunta ei vain enää selviä. Ihmiskunnan liian suuri koko on perussyy ilmastonmuutokseen ja

²⁰¹ Gordin, Tilley & Prakash 2010, 1–2.

²⁰² Salmi, ei titteliä, Lahti. hs.fi/arkisto.

²⁰³ Kosunen, entinen ekonomisti, Helsinki. hs.fi/arkisto 23.12.2008; Amaechi, ei titteliä, Tampere. hs.fi/arkisto 13.12.2007; Laurila, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 28.4.2009.

²⁰⁴ Ks. esim. Amaechi, ei titteliä, Tampere. hs.fi/arkisto 13.12.2007; Mäki, taiteilija, taiteen tohtori, Helsinki. hs.fi/arkisto 2.7.2008; Kosunen, entinen ekonomisti, Helsinki. hs.fi/arkisto 23.12.2008; Furman, vegaani, kuvataiteilija, Kauniainen. hs.fi/arkisto 10.6.2008.

²⁰⁵ Mäki, taiteilija, taiteen tohtori, Helsinki. hs.fi/arkisto 2.7.2008; Furman, vegaani, kuvataiteilija, Kauniainen. hs.fi/arkisto 10.6.2008.

muuhun luonnon pahoinvointiin [...] Valitettavasti en usko ihmiskunnan kykenevän muuttamaan suuntaa siten, että katastrofi olisi vältettävissä.²⁰⁶

Tästä ilmastonmuutoskokemuksesta on löydettävissä tutkimusajankohdan modernille yhteiskunnalle tyypillisiä kulttuurin piirteitä, joiden koettiin ohjaavan ihmiskuntaa vääjäämättä kohti mahdollisia dystooppisia tulevaisuuksia. Kirjoittaja koki fossiilisten polttoaineiden loppumisen suurena uhkana, joka johtaisi yhteiskunnallisten rakenteiden romahtamiseen ja dystooppisen tulevaisuuskuvan muuttumiseen todellisuudeksi. Gordin, Tilley'n ja Prakashin kolmiota ajatellen, kirjoittajan dystooppisessa tulevaisuuskuvassa on runsaasti myös kaaoksen elementtejä. Eli dystopian ilmenemismuoto ei välttämättä näyttänytkään ilmastonmuutoskokemuksissa aina suunnitelmallisena ja epäoikeudenmukaisena, vaan tulevaisuus saattoi näyttäytyä myös kaoottisena.

Dystooppisen tulevaisuuskuvan välttämiseksi esitettiin erilaisia ratkaisuja kuten esimerkiksi pakkolakeja. Koettiin, että näillä olisi mahdollista saada kuriin ympäristöä tuhoavat teollisuuden päästöt ja turha tavarantuotanto. Lisäksi uskottiin, että niillä voitaisiin pakottaa ihmiset kierrättämään ja lopettamaan yksityisautoilu.²⁰⁷ Mielenkiintoisen pakkolakien tulevaisuuskuvasta teki ajatus, että niiden avulla voitaisiin mahdollisesti välttää ilmastonmuutoksen pahimmat seuraukset, mutta nämä valinnat saattaisivat johtaa toisenlaiseen dystoppiseen yhteiskuntaan, joka ei vastaisi enää tutkimusajankohdan demokraattista yhteiskuntaa. Enneminkin voitaisiin puhua totalitaarisesta kehityksestä, jossa ilmastonmuutoksen myötä kulttuuristen rakenteiden muokkaaminen nähtiin vääjäämättömänä ratkaisuna, mutta joka loisi mahdollisuuden toisenlaisen, totalitäärisen dystopian ilmenemiseen.

3.2.3 Ilmastonmuutosdenialismi ja media

Ilmastonmuutosdenialismi voidaan sijoittaa osaksi ympäristönsuojelun vastaliikkeen kehityskulkua, joka sai alkunsa Yhdysvalloissa 1980-luvulla. Kehityskulkua vauhditti presidentti Ronald Reagan, jonka pyrkimyksenä oli vähentää hallinnon otetta yksityisestä sektorista. Toista merkittävää tekijää ilmastonmuutosdenialismin synnyssä näyttelivät yksityiset, konservatiiviset ajatushautomot, jotka yhteistyössä yritysmaailman kanssa

---

²⁰⁶ Auvinen, ei titteliä, Kerava. hs.fi/arkisto 20.2.2008.

²⁰⁷ Amaechi, ei titteliä, Tampere. hs.fi/arkisto 13.12.2007.

alkoivat edistämään niin kutsuttua ”ympäristöskeptismiä”. Ajatushautomojen tarkoituksena oli haastaa ympäristön saastumiseen ja tuhoutumiseen liittyvät tieteelliset todisteet, jotka uhkasivat yritystoimintaa.²⁰⁸ ”Ympäristöskeptismissä” hyödynnettiin samaisia epävarmuuden ja epäilyn strategioita, joita tupakkateollisuus oli käyttänyt jo 1900-luvun loppupuoliskolla pyrkiessään kiistämään tieteellisen tutkimuksen havaitsemaa yhteyttä tupakan ja syövän välillä.²⁰⁹ Öljy-yhtiöt, jotka ymmärsivät jo 1950-luvulla merkittävän roolinsa ilmastonmuutoksen aiheuttajana, turvautuivat samoihin strategioihin pyrkiessään takaamaan liiketoimintansa jatkumisen huolimatta niistä tieteellisistä todisteista, jotka paljastivat toimialan haitallisuuden ympäristölle. 2000-luvun alkupuolella öljyteollisuus kovensi keinovalikoimaansa, ja ryhtyi epävarmuuden ja epäilyn strategioiden lisäksi kritisoimaan akateemisia, vertaisarvioituja julkaisuja, valtion apurahoja, tieteellisiä instituutioita ja tieteentekijöiden etiikkaa ja asiantuntemusta.²¹⁰ Tämän toiminnan mahdollisti yhdysvaltaisten konservatiivisten instituutioiden kokoama kymmenien miljoonien dollarien budjetti, josta rahoitettiin ilmastonmuutokseen skeptisesti suhtautuneita tieteentekijöitä ja julkaisuja. Konservatiiviset instituutiot pyrkivät luomaan mielikuvaa ilmastonmuutoksesta vallanhimoisten byrokraattien juonena, jota he hyödyntäisivät omiin itsekkäisiin tarkoituksiinsa.²¹¹

Ilmastonmuutosskeptisiä asenteita oli havaittavissa myös Euroopassa 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, mutta varsinaisen ilmastonmuutodenialismin yleisyys esimerkiksi Länsi-Euroopassa oli Yhdysvaltoja vähäisempää.²¹² Tutkimusajankohtana 10 prosenttia suomalaisista piti puhetta ilmastonmuutoksesta epäselvänä asiana ja yksi prosentti perättömänä tai väärinkäsityksenä.²¹³ Huomattavaa kuitenkin on, että vuonna 2006 Ajatuspaja e2:en tutkimuksessa suomalaisista 19 prosenttia piti puhetta ilmastonmuutoksesta liioitteluna, mutta vuonna 2009 toteutetussa Eurobarometrissä osuus oli noussut 29 prosenttiin, joka vastasi eurooppalaista keskiarvoa.²¹⁴ Tämän kehityskulun syitä voi vain aprikoida, sillä lähdeaineistosta tai tutkimuskirjallisuudesta ei löytynyt suoraa selitystä tälle asennemuutokselle.

²⁰⁸ McCright & Dunlap 2011a, 155–156; McCright & Dunlap 2011b, 1163; Hoggan & Littlemore 2009, 77–79.

²⁰⁹ McCright & Dunlap 2011a, 181; Oreskes & Conway 2010, 14–35.

²¹⁰ McCright & Dunlap 2011a, 158; Von Mirbach 2017.

²¹¹ Weart 2011, 45–46.

²¹² Erkamo 2019, 28–30.

²¹³ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 12, 14, 16.

²¹⁴ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 12, 14, 16; European Commission 2009, 44.

Teoreettisemmalla tasolla ilmastonmuutosdenialismia on mahdollista lähestyä systeemisellä työkaluna, jolla on pyritty puolustamaan ja ylläpitämään modernia yhteiskuntajärjestystä, josta ovat hyötynneet fossiilisiin polttoaineisiin liiketoimintaansa nojanneet teollisuuden alat ja erilaiset konservatiivisena pidetyt liikkeet. On jopa esitetty, että fossiilisten polttoaineiden ja demokraattisten yhteiskuntien kehitys on kulkenut käsikädessä; fossiilisten polttoaineiden käyttöönotto ja kehittyminen hiilestä öljyyn osaltaan mahdollisti demokraattisten yhteiskuntien synnyn ja kehittymisen.²¹⁵

Ilmastonmuutosdenialismissa kietoutuvat tulkintani mukaan yhteen yksilön tunteet ja poliittinen vaikuttaminen. Kuten luvussa kaksi osoitin, ilmastonmuutosilmiö itsessään oli 2000-luvun alussa voimakkaasti politisoitunut, jonka vuoksi ilmastonmuutoskokemusten yhteydessä voidaan puhua tunteiden poliittisesta ulottuvuudesta, joihin osaltaan media pystyi vaikuttamaan.²¹⁶ Ilmastonmuutosdenialismin systeemisyydestä on kerätty näyttöä akateemisessa tutkimuksessa erityisesti Yhdysvalloissa, mutta tutkimuksia löytyy jonkin verran myös muualta maailmasta esimerkiksi Kanadasta ja Australiasta. Tällä systemaattisuudella ja ilmastonmuutoksen politisoinnilla on pyritty vaikuttamaan asiantuntijoihin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin, ja oletettavaa on, että toiminnalla on ollut vaikutuksensa myös tavallisiin kansalaisiin, vaikkakin tätä ulottuvuutta on tutkittu vähemmän.²¹⁷ Pidän mahdollisena, että tunteiden poliittista ulottuvuutta pyrittiin käyttämään hyväksi ilmastonmuutosdenialismin systeemisessä masinoinnissa myös Suomessa. Esimerkiksi yhdessä mielipidekirjoituksessa viitattiin, että myös suomalaisessa valtavirtamediassa hyödynnettiin strategioita, joilla pyrittiin hämärtämään tieteellistä totuutta ilmastonmuutoksesta.

MOT:n "ilmastodokumentteja" voinee pitää Yhdysvalloista alkunsa saaneen sumutuksen kotikutoisina jatkeina. Koska ilmastotieteessä ei ole pitkään aikaan ollut suuria perustavia kysymyksiä, ilmastotutkimuksen tuloksia hämärretään väärää tietoa levittämällä ja epävarmuutta lietsomisella sinne, missä sitä ei ole. [...] Tämä on toivottavasti myös viimeinen vaihe tässä suuressa harhautuksessa, jonka seuraukset voivat olla karneat, jos ilmastonmuutoksen torjunta viivästyy liikaa [...] Tupakkateollisuus on jo joutunut vastaamaan teoistaan oikeudessa. Ei liene kuin ajan kysymys, milloin öljy- ja muu fossiiliteollisuus kokee saman kohtalon.²¹⁸

---

²¹⁵ Mitchell 2010, 117–118, 120.

²¹⁶ Malin 2014, 185.

²¹⁷ Ks. McCright & Dunlap 2011a, 155–156; Krange, Kaltenborn & Hultman 2018, 2.

²¹⁸ Luukko, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 23.12.2009.

Kirjoittaja viittaa kirjoituksessaan samoihin keinoihin, joita Yhdysvalloissa oli käytetty ”ympäristöskeptismissä” öljyalan etujen edistämiseksi. Näitä olivat esimerkiksi väärän tiedon levittäminen, epävarmuuden lietsominen ja harhauttaminen. Kirjoituksen perusteella voidaan ajatella, että myös suomalaisesta ilmastonmuutoskeskustelusta oli löydettävissä ilmastonmuutosdenialismia.

On hyvä tiedostaa, että kulttuuri vaikuttaa median tapaan käsitellä ilmastonmuutosta. Osittain tästä syystä eri maiden mediat ovat käsitelleet ilmastonmuutosta eri tavoin ja lisäksi ilmastonmuutosuutisoinnin fokus on vaihdellut maittäin ja muuttunut ajan kuluessa: Yhdysvalloissa huomio siirtyi alun tieteellisistä ilmastonmuutosuutisista kohti ilmastonmuutokseen liittyviä lainsäädännöllisiä poliittisia kiistoja ja sopimuksia. Suomessa ilmastoasioista alettiin vähitellen viestiä tiedenäkökulman lisäksi esimerkiksi kulttuuriin, talouteen, elämäntyyliin ja jopa urheiluun liittyvissä artikkeleissa.²¹⁹

Ilmastonmuutosdenialistinen näkökulma sai vuosien 1988–2002 välillä jalansijaa erityisesti yhdysvaltalaisissa valtavirtamedioissa, mukaan lukien aikansa merkittävät lehtitalot kuten New York Times, Washington Post, Los Angeles Times ja Wall Street Journal.²²⁰ Tuolloin lehtitalojen rooli tiedonvälityksessä oli merkittävä, eikä internet esimerkiksi vielä vuosituhaten vaihteessa kilpaillut mediankäyttäjien huomiosta nykypäivän tavoin.²²¹ Ilmastonmuutosdenialistiset näkemykset onnistuivat pääsemään yhdysvaltalaismedioiden valtavirtaan, sillä journalistiset tahot antoivat journalististen normiensa ja arvojensa mukaisesti tasapuolisesti tilaa sekä ilmastonmuutoksen todenperäisyyden puolesta puhuneille tieteentekijöille että heidän haastajilleen, jotka pyrkivät kyseenalaistamaan saatuja tutkimustuloksia.²²² Yritin etsiä tutkimustietoa vastaavasta ilmiöstä suomalaisessa mediassa, mutta vaikuttaa siltä, ettei aiheesta ole tehty tutkimusta. Sen sijaan esimerkiksi ilmastotutkimukseen perustuvaa tietoutta jakaneen Ilmatieteenlaitoksen edustaja kertoi laitoksessa tehdystä linjauksesta, jonka tarkoituksena oli välttää tilanteita, jossa ilmastotieteilijä ja ei-ilmastotieteilijä esitettäisiin rinnakkain samanarvoisina asiantuntijoina. Ilmatieteenlaitoksella koettiin, että tällaisesta

---

²¹⁹ McCright & Dunlap 2000, 500; Lyytimäki 2011, 651, 657.

²²⁰ Boykoff & Boykoff 2004, 126.

²²¹ Internet & Technology. Internet/Broadband Fact Sheet, Pew Research Center 2019.

<https://www.pewresearch.org/internet/fact-sheet/internet-broadband>; Ampuja, Koivisto & Väliaverron 2014, 27–28.

²²² Boykoff & Boykoff 2004, 126.

vastakkainasettelusta saattaisi syntyä suurelle yleisölle mielikuva kahden tasaveroisen asiantuntijan väittelystä, vaikka Ilmatieteenlaitoksen edustajan kokemuksen mukaan denialistien tarkoituksena oli tieteellisen tiedon hämärtäminen.²²³

Suomalaisen ilmastojournalismin tasoon ja median rooliin ilmastonmuutosuutisoinnissa otettiin kantaa muutamissa mielipidekirjoituksissa. Osassa kirjoituksista ilmastojournalismin koettiin olevan hyvällä tasolla.²²⁴ Toisissa taas kritisoitiin toimittajia siitä, etteivät he päästäneet ilmastoskeptikkoja ääneen, jonka vuoksi heidän koettiin olevan myös tiedemaailmassa heikommassa asemassa rahoituksen ja virkojen saamisen näkökulmasta. Mediaa jopa syyllistettiin ilmastopolitiikan kritiikittömästä käsittelystä ja esitettiin, ettei media täyttänyt kriittisyyden velvollisuuttaan, kun he eivät antaneet palstatilaa ilmastonmuutosskeptikoille. Sen sijaan median koettiin keskittyvän uutisoinnissaan maailman pelastamiseen ja leimanneen virallista totuutta epäileviä ”änkyroiksi, energiayhtiöiden lahjomiksi, hulluiksi, epätieteellisiksi, pettureiksi”.²²⁵

Oman haasteensa ilmastonmuutosilmiön uutisointiin loivat raportoitavan kohteen ja median toimintatapojen erilaiset aikajänteet: ympäristöongelmat, joihin ilmastonmuutosilmiö voitiin liittää, olivat tyypillisesti pitkän aikavälin prosesseja, kun taas median representaatiot keskittyivät lyhyen aikavälin, dramaattisiin ja konkreettisiin tapahtumiin, joilla tavoiteltiin mediakäyttäjän välitöntä huomiota.²²⁶ Tällä aikajänteiden eritahtisuudella ja median huomiohakuisuudella saattoi olla ilmastonmuutosilmiön ja siihen liittyvien kokemusten kannalta kauaskantoisia seurauksia, kuten erässä Helsingin Sanomien asiantuntijatason mielipidekirjoituksessa esitetään.

Termit kuten "kriisi", "katastrofaalinen", "vaarallinen", "dramaattinen", "peruuttamaton", "luultua pahempi", "viimeinen varoitus" ja "maapallon pelastaminen" ovat pesiytyneet ilmastonmuutosta koskevaan uutisointiin. Kuitenkaan esimerkiksi Hallitustenvälisen Ilmastopaneelin (IPCC) raporteissa ei käytetä mitään näistä ilmaisuista. Yksipuolinen

²²³ Heikura, Ilmatieteenlaitoksen viestintäpäällikkö, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 23.11.2009.

²²⁴ Heikura, Ilmatieteenlaitoksen viestintäpäällikkö, ei paikkakuntaa. hs.fi/arkisto 23.11.2009

²²⁵ Stenius, toimittaja, ruotsinkielisen toimittajaliiton puheenjohtaja 2001–2004, Emäsalo, Porvoo. hs.fi/arkisto 23.12.2009. Tässä kohdassa koen tärkeäksi mainita, että tutkimusaineiston kontekstia hahmotellessani kävin tutustumassa myös ilmastokriittisiin foorumeihin, joissa huomasin, että ilmastonmuutosskeptikot kokivat, etteivät he saaneet ääntään kuuluviin Helsingin Sanomien yleisönasastolla ja iloitsivat, kun heidän näkemyksiään edustava kirjoitus tuli julkaistuksi. Tutkimuksellisista syistä rajasin kuitenkin ilmastonmuutosskeptikkojen foorumin pois tästä tutkimuksesta. Ks. esim. Tanskanen 2009. <https://ilmastofoorumi.fi/foorumi/viewtopic.php?t=739>

²²⁶ Lyytimäki 2015, 251.

informaatio herättää vastaanottajassa terveen tarpeen kyseenalaistaa valmiiksi tulkittua ja julistuksen muotoon puettua uutisointia. Toisaalta jatkuva kauhukuvien lietsonta voi kääntyä apatiaksi ja kohtaloukoksi. Voidaan myös kysyä, saadaanko päättäjissä ja kansalaisissa herätettyä vastuuta tuomalla esiin pelkkiä kielteisiä ja toinen toistaan dramaattisempia uutisia.²²⁷

Asiantuntijan huoli oli aiheellinen, sillä jotkut kirjoittajat kokivat, että ilmastonmuutokseen liitettiin kansalaisten tarkoitushakuista pelottelua. Ajateltiin, että median ruokkima ilmastonmuutoskeskustelu oli edennyt jo hysterian tasolle.²²⁸ Eräs kirjoittaja koki ihmisten olevan kyllästyneitä ”yksipuolisiin maailmanlopun ennustuksiin”. Lisäksi hän piti ilmaston lämpenemistä hyvänä asiana, sillä se esimerkiksi vähentäisi lämmitystarvetta, pidentäisi viljelykautta ja helpottaisi liikennettä.²²⁹ Tässä ajatuskulussa nousee hyvin esille ilmastonmuutosilmiön haasteet; paikallisella tasolla ja tietyillä aikaväleillä joissakin paikoissa ilmastonmuutos saattaisi synnyttää myös positiivisia seurauksia. Kuitenkin tutkimusajankohtana tiedeyhteisö oli jo hyvin yksimielisen siitä, että pitkällä aikavälillä ja globaalista näkökulmasta katsottuna ilmastonmuutos olisi erittäin suuri uhka ihmiskunnalle.

Kokemuksen näkökulmasta voidaan ajatella, ettei tiedemaailman sanoma ilmastonmuutoksen globaalista uhkista ollut tavoittanut kaikkia yksilöitä. Tämä voi osittain johtua siitä, että tieteentekijöillä oli haasteita, ja jopa epäonnistumisia, tieteellisen diskurssin ja tiedon kääntämisessä medialle ymmärrettävään muotoon, joka pystyisi sen siirtämään eteenpäin lukijoilleen.²³⁰ Ilmiö oli havaittavissa myös mielipidekirjoituksissa, joissa pohdittiin ilmastotieteen epävarmuutta ja tieteentekijöiden, asiantuntijoiden ja ilmastoskeptikkojen erilaisia rooleja sekä vastakkainasettelua suomalaisessa mediassa käydyssä ilmastonmuutoskeskustelussa.²³¹ Toivottiin, että keskustelu ja ilmastoskeptismi herättäisivät ihmisissä halun perustua ilmastotieteen perusteisiin sen epäilyn sijaan.²³²

Ilmastonmuutosilmiön kompleksisuus saattoi osaltaan vaikuttaa siihen, etteivät kaikki mielipidekirjoittajat kokeneet, että ilmastonmuutos olisi ihmisen aiheuttamaa, vaikkakin

²²⁷ Korhola, ympäristömuutoksen professori, Helsinki. hs.fi/arkisto 2.4.2009.

²²⁸ Winterhalter, fil. toht., Espoo. hs.fi/arkisto 20.2.2007; Murros, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 29.12.2007.

²²⁹ Karanko, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 21.4.2009.

²³⁰ McCright & Dunlap 2000, 500; Boykoff & Boykoff 2004, 126.

²³¹ Eerola, geologi, Espoo. hs.fi/arkisto 18.11.2009.

²³² Korhonen, tekniikan tohtori, Espoo. hs.fi/arkisto 15.11.2009.

tutkimusajankohtana kahdeksankymmentäneljä prosenttia suomalaisista piti ilmastonmuutosta kokonaan tai pääosin ihmisen aiheuttamana.²³³ Toisaalta ilmastonmuutos myös synnytti kokemuksia, joissa ihmiset alkoivat aktiivisemmin pohtimaan omaa rooliaan osana luontoa ja ympäröivää maailmaa.

Luonto selviää ilman ihmistä ja ilmasto vaihtelee, mutta ihminen on osa luontoa, eikä pysty selviämään ilman ympärillämme olevaa elonkehää. On siis järjetöntä pelata arpapeliä ja luottaa siihen, että elämä maapallolla jotenkin sopeutuu ihmisen dominanssiin.²³⁴

Lainauksen pohjalta voi esittää johtopäätöksen, etteivät kaikki kokeneet modernismin paradigmalle tyypillisenä pidettävää ihmisen hallinnan tunnetta vallitsevana asiantilana. Sen sijaan koettiin, että ilmastonmuutos teki näkyväksi ihmisen paikan osana luonnon kiertokulkua – ei luonnon hallitsijana ja luomakunnan kruununa. Tämän voidaan tulkita heijastelevan kulttuurista murrosta, jossa ilmastonmuutos pakotti länsimaisen modernin ihmisen katsomaan peiliin, ja paljasti näkymän, joka ei vastannut odotuksia. Voidaan siis ajatella, että ilmastonmuutos vaikutti kulttuurisella tasolla joidenkin ihmisten näkemyksiin itsestään ja ympäröivästä yhteiskunnasta.

Ilmastonmuutostietoisuuden kasvu ei kuitenkaan aiheuttanut välitöntä kulttuurista murrosta ja alkuperäisaineistosta löytyi myös ilmastonmuutosdenialismille tyypillisiä hämärtämisen ja kiistämisen strategioita. Näiden avulla pyrittiin sekä kyseenalaistamaan ilmastonmuutosilmiötä että kiistämään ihmisen ja hiilidioksidin rooli ilmastomuutoksessa.²³⁵ Muutamissa kirjoituksissa esimerkiksi pyrittiin kieltämään hiilidioksidin yhteys lisääntyneisiin säiden ääri-ilmiöihin ja vähättelemään hiilidioksidin säilymisaikaa ilmakehässä.²³⁶ Tämän lisäksi ilmastonmuutosta pyrittiin selittämään sään luonnollisilla vaihteluilla, aiemmilla leudoilla talvilla ja aiemmilla pienillä jääkausilla.²³⁷ Eräs kirjoittajista piti Tuvalun saaren kasvihuonekaasuista johtuvaa uppoamista kestomyyttinä, sillä kirjoittajan mukaan merenpinta Tuvalulla ei ollut noussut lainkaan.²³⁸

---

²³³ Ekholm, Jutila & Kiljunen 2007, 18.

²³⁴ Erjovuo, ei titteliä, Espoo. hs.fi/arkisto 10.10.2007.

²³⁵ Ks. esim. Tanskanen, vapaa tiedetoimittaja, Vihti. hs.fi/arkisto 8.11.2009; Ahlbeck, tekn. toht. ympäristötekniikan dosentti, Turku. hs.fi/16.1.2007; Karanko, ei titteliä, Helsinki. hs.fi/arkisto 21.4.2009.

²³⁶ Tanskanen, vapaa tiedetoimittaja, Vihti. hs.fi/arkisto 8.11.2009; Ahlbeck, tekn. toht. ympäristötekniikan dosentti, Turku. hs.fi/16.1.2007.

²³⁷ Ahlbeck, tekn. toht. ympäristötekniikan dosentti, Turku. hs.fi/16.1.2007; Winterhalter, fil. toht., Espoo. hs.fi/arkisto 20.2.2007.

²³⁸ Ahlbeck, tekn. toht. ympäristötekniikan dosentti, Turku. hs.fi/16.1.2007.

Tuvalun saarella kirjoittaja viittaa Tyynenmeren saariin, joiden olemassaoloa ilmastonmuutoksen mukanaan tuoma merenpinnan kohoaminen uhkasi. Uppoavat saarivaltiot toimivat tutkimusajankohtana jääkarhujen tavoin merkittävänä ilmastonmuutosilmiön symboleina, joilla pyrittiin konkretisoimaan ilmastonmuutoksen vakavia seurauksia ihmis- ja eläinkunnalle.²³⁹ Tulkitsen, että argumentillaan kirjoittaja pyrki osoittamaan vallinneen symbolin valheelliseksi. Kirjoittajan voidaan ajatella pyrkineen symbolin tuhoamisella hämärtämään, jollei jopa kiistämään, tiedeyhteisön esiin nostamia ilmastonmuutoksen tutkimustuloksia, tai ainakin esittämään niitä kyseenalaisessa valossa. Tätä voidaan pitää ilmastonmuutosdenialismille tyypillisenä toimintana, jossa pyritään kyseenalaistamaan tiedeyhteisöä ja sen tutkimustuloksia sekä samanaikaisesti harjoittamaan poliittista vaikuttamista. Vastaavanlaisesta asenteesta kielii myös seuraava lainaus.

Hiilidioksidikaasun rooli spekuloidussa ilmastonmuutoksessa on muutoinkin tiedemiespiireissä kiistelty aihe. Hiilestä yritetään nyt joulukuisen Kööpenhaminan suuren "herätyskokouksen" alla tehdä syntipukkia. Muun muassa Britanniassa hallitus on budjetoinut kuusi miljoonaa puntaa koululapsille suunnattuun pelottelukampanjaan "hiilipeikosta", joka tulee ja syö, jos "hiilijalanjälki" ei ole kunnossa. Surullisin päätös vuosisataan tulee Yhdysvaltain ympäristönsuojeluviranomaiselta US EPA:lta, joka huhtikuussa julisti tämän elämänsä tärkeimmän kaasun "ilmansaasteeksi". Tuolla paperilla vihreiden "kansanpoliisit", ympäristötarkastajat, voivat kriminalisoida lähes jokaisen ihmisen toiminnon autoista puutarhajuhliin.²⁴⁰

Lainauksen alussa kirjoittaja esittää, ettei hiilidioksidikaasun roolista tai edes ilmastonmuutosilmiöstä olisi vallinnut konsensusta tiedeyhteisössä, vaan että koko ilmiö ja siihen mahdollisesti vaikuttavat syyt olisivat kyseenalaisia. Huomioitavaa on, että mielipidekirjoitus on julkaistu vuoden 2009 lopussa. Tällöin IPCC oli julkaissut jo neljännen synteesiraporttinsa, jonka kantava sanoma oli, että ilmasto on muuttumassa nopealla aikavälillä ihmisen toiminnasta syntyneiden kasvihuonekaasujen seurauksena.²⁴¹ Ilmastonmuutosdenialismiin liitettävissä oleva poliittinen ulottuvuus on mielestäni havaittavissa lainauksen loppuosassa. Kirjoittaja pyrki tekstissään osoittamaan, kuinka Britannian ja Yhdysvaltain päättäjät käyttivät ilmastonmuutosta

²³⁹ Yle, Koko Malediivien väestö lähdössä ilmastopakolaisiksi. <https://yle.fi/uutiset/3-5866474>; Mannila 2006.

²⁴⁰ Tanskanen, vapaa tiedetoimittaja, Vihti. [hs.fi/arkisto 8.11.2009](https://hs.fi/arkisto/8.11.2009).

²⁴¹ IPCC 2007, 2–6.

keppihevosenä, jonka avulla he pyrkivät säätämään kansalaistensa toimintaa. Tässä on mielestäni viitteitä salaliittoteoreettiseen ajatteluun, jossa valtiovallan edustajien uskotaan pyrkivän ilmastonmuutoksen varjolla lisäämään kansalaisiinsa kohdistuvaa hallintaa.²⁴² Kirjoittajan mukaan ilmastonmuutosta käytettiin nyt erityisesti ympäristöliikkeen piirissä vaikuttavien päättäjien vallan vahvistamiseen.

Enemmistö ilmastonmuutoskeptisten tai -denialististen kirjoitusten kirjoittajista ei maininnut kirjoituksessaan titteliä, jonka vuoksi luokittelen näiden kirjoittajien tekstien edustavan yksilökokemustasoa. Alaviitteistä voi huomata, etteivät denialistisia ja skeptisiä elementtejä sisältäneet mielipidekirjoitukset kuitenkaan rajoittuneet yksilökokemuksiin, vaan niiden laatijoina oli myös akatemisen taustan omaavia henkilöitä. Joistakin kirjoituksista paistoi läpi myös sääilmiöihin liittyvä hämmästy.

Heinäkuun yhdeksäntenä päivänä kello 5.30 lämpötila oli 6,1 astetta! Voisiko joku taas kertoa, mitä se ilmaston lämpeneminen oikein tarkoittaa? Ennen näin keskikesällä tarkeni sentään juoda aamukahvit ulkona.²⁴³

Luokittelen kokemuksen ilmastonmuutoskeptiseksi tai ilmastonmuutoskeptismiä tukevaksi kannanotoksi. Siinä ei pyritty kieltämään ilmastonmuutosilmiötä, mutta ilmaistiin ristiriita omien havaintojen ja median välittämän kuvan välillä. Tämä havainnollistaa mielestäni konkreettisesti ilmastonmuutosilmiön medioitumista²⁴⁴. Kuten kokemuksellisesta aineistosta on voinut huomata, media näytteli sekä ilmastonmuutoskokemusten rakentajan roolissa että toimi niiden näyttämönä. Tämän vuoksi voidaan ajatella, että medialla oli roolinsa ilmastonmuutoskokemuksiin liittyvien erilaisten tunteiden luoja ja välittäjänä. Voidaan sanoa, että ilmastonmuutoskokemukset ja niitä kuvaavat tunteet olivat mediavälitteisiä ja ilmastonmuutosilmiö oli yhteiskunnan tavoin medioitunut tutkimusajankohtana. Tämän kehityksen mahdollisti kaksi merkittävää seikkaa: kiinteästi yhteiskuntaan nivoutuneet erilaiset tekniset viestinnän muodot ja median kasvanut vaikutusvalta suhteessa muihin yhteiskunnallisiin instituutioihin.²⁴⁵

---

²⁴² Ks. esim. Barkun 2013, 39; Byford 2011, 77–78.

²⁴³ Itänen, ei titteliä, Raisio. hs.fi/arkisto 11.7.2008.

²⁴⁴ Medioitumisella viitataan alan teoreetikkojen konsensukseen, jossa median roolia pidetään merkittävänä kaikilla yhteiskunnan ja kulttuurin saroilla, ja joidenkin tutkijoiden mukaan sen voidaan jopa ajatella läpäisevän koko kulttuurin ja yhteiskunnan, ks. Ampuja, Koivisto & Väliaverron 2014, 25.

²⁴⁵ Ks. Ampuja, Koivisto & Väliaverron 2014, 25, 27.

4 Johtopäätökset

2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen ilmastonmuutoskokemukset olivat hyvin moninaisia. Pääasiallisesti ilmastonmuutos koettiin Suomessa sekä yksilö- että asiantuntijatasolla ihmiskunnan olemassaoloa uhkaavana ilmiönä. Kaikki eivät kuitenkaan kokeneet tilannetta täysin toivottomana, vaan halusivat uskoa vaikutusmahdollisuuksiinsa ja siihen, että ilmastonmuutosta on mahdollista hidastaa joko vaikuttamalla omiin valintoihinsa tai yhteiskunnallisiin rakenteisiin.

Ilmastonmuutoskokemuksissa nousi esiin vallitsevan yhteiskunnallisen talousjärjestelmän, hyvinvointiyhteiskunnan ja yksilöllisen kuluttajuuden välisiä ristiriitoja. Näiden käsitteiden avulla on mahdollista tarkastella laajemmin yksilön kokema asemaa tutkimusajankohdan Suomessa. Ilmastonmuutoksen, ja sen uutisoinnin voidaan ajatella lisänneen yksilöiden tietoisuutta modernien yhteiskuntarakenteiden ja maapallon kantokyvyn välisestä ristiriidasta, josta useat urauurtavat tutkijat olivat varoittaneet jo puoli vuosisataa aiemmin.²⁴⁶ Kuluttamiseen liittyi myös hyvin paljon ristiriitaisia tunteita; toisaalta ymmärrettiin kuluttamisen välttämättömyys vallitsevan talousjärjestelmän ylläpitämiseksi, mutta toisaalta ymmärrys maapallon rajallisista resursseista ja kuluttamisen seurauksista oli jo saavuttanut niin sanotun tavallisen kadun talleajankin. Tämä ristiriita oli yksi keskeinen elementti yksilötason ilmastonmuutoskokemuksissa ja heijasteli isompaa yhteiskunnallista murrosta, jonka ilmastonmuutos oli nostanut yksilöiden tietoisuuteen.

Erityisesti yksilötasolla pohdittiin päättäjien ilmastonmuutoksen vastaisten viestien ja heidän tekojensa epäreiluutta ja ristiriitaisuutta; koettiin, että kansalaisilta odotettiin energiansäästöön ja ympäristönsuojeluun liittyviä toimenpiteitä, mutta samanaikaisesti päättäjät ajoivat autoilla ja lensivät lentokoneilla kokouksiinsa ympäristöstä välittämättä. Ilmastonmuutoskokemuksia voi oikeutetusti luonnehtia sisällöltään tunnerikkaiksi ja monivivahteisiksi. Epäreiluuden ja ristiriitaisuuden tunteiden lisäksi erityisesti yksilötason ilmastonmuutoskokemuksista oli löydettävissä runsaasti muita tunteita, kuten harmistusta ja kiukkua, pelkoa ja huolta, syyllisyyttä ja syyllistämistä sekä toiveikkuutta. Tunteisiin liittyi myös epäilyä ja kieltämistä, joita tässä työssä on käsitelty ilmastonmuutosskeptismin ja -denialismin käsitteiden avulla. Tutkimuksissa on osoitettu,

---

²⁴⁶ Ks. esim. Vogt 1948; Osborn 1952; Carson 1962; Ehrlich 1969.

että ilmastonmuutosdenialistisia asenteita on käytetty systemaattisesti yhteiskuntarakenteiden muovaamiseen esimerkiksi Yhdysvalloissa. Medialla oli merkittävä rooli tässä prosessissa. Tutkimukseni lähdeaineiston pohjalta uskallan esittää, etteivät ilmastonmuutosdenialistiset asenteet ja näkemykset saaneet vastaavissa määrin palstatilaa suomalaisessa mediassa, jonka vuoksi niillä ei voida nähdä olleen merkittävää vaikutusta tutkimusajankohdan yhteiskuntarakenteisiin.

Yhtenä johtopäätöksenäni esitän, että 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen suomalaisessa yhteiskunnassa oli havaittavissa sekä utopistisia rakenteita että dystooppista ajattelua, jonka ilmastonmuutoskokemukset tekivät näkyväksi. Lisäksi esitän, ettei utopistinen ajattelu ollut kadonnut suomalaisesta yhteiskunnasta, vaikka jotkut tutkijat ovatkin puhuneet 2000-luvusta utopioiden jälkeisenä aikana. Mielenkiintoinen havainto oli, että valloilla olleet markkinafundamentalismin, globalisaation ja hyvinvointivaltion utopiat olivat niin hallitsevia, että ne saattoivat osaltaan aiheuttaa kokijoissaan historiattomuuden tunnetta tai tulevaisuuden tunnon välisen yhteyden katkeamista. Nämä molemmat tuntemukset saattoivat toimia esteenä uusien utopioiden luomiselle ja aiheuttaa siten näköalattomuutta kokijoissa. Ilmastonmuutoksen esiin nostamat vallitsevat utopiat saattoivat osaltaan luoda tai vahvistaa käsitystä siitä, ettei syvälinen muutos ollut enää mahdollista, vaikka sitä toivottiinkin.²⁴⁷

Vaikka tutkimusajanjaksolla oli havaittavissa useita yhteiskunnallisessa kontekstissa vaikuttaneita utopioita, eivät kirjoittajat kuitenkaan kokeneet eläneensä menneisyyden synnyttämässä utopiassa. Ne harvat kirjoitukset, joissa utopiaan viitattiin suuremmin, viittasivat aina tulevaisuuteen. Utopian käsite näyttäytyikin tutkimuksessani ajallisesti haastavana käsitteenä. Missä vaiheessa menneisyydessä vallinnut utopia muuttuu sen kokijoiden nykyisyydeksi ja lakkaako se silloin olemasta utopia? Miksi tutkimusajankohdan henkilöt eivät kokeneet menneisyyden utopiaa enää utopiana, vaan vallitsevana todellisuutena? Onko meille ihmisille tyypillistä ajatella, että menneisyyden utopia on tämän päivän realismia?

Itse ilmastonmuutosilmiöön liittyi paljon suuria epävarmuuksia, jotka herättivät aikalaisissa dystooppisia kokemuksia. Niistä ei mielestäni kuitenkaan piirry kuvaa

---

²⁴⁷ Ks. esim. Jameson 2010, 23.

täydellisesti suunnitellusta ja epäoikeudenmukaisesta tulevaisuudesta, jota voidaan pitää puhtaan dystopian ilmentymänä.²⁴⁸ Siksi väitän, että vaikka osa tutkimusajankohdan ilmastonmuutoskokemuksista sisälsi runsaastikin dystooppisiksi luokiteltavia elementtejä, näiden kokemusten ei ole mahdollista tulkita edustaneen puhtaasti dystooppista tulevaisuuskuva, sillä niihin liittyi usein myös kaoottisuuden elementtejä.

Koska dystopiaa on mahdollista pitää utopian vastakohtana, voidaan dystooppisia elementtejä sisältäneiden ilmastonmuutoskokemusten välityksellä peilata tutkimusajankohtana vallinneita utopistisia ajatuksia. Dystooppisiin kokemuksiin liittyi usein syviä pelkoja ja huolia, joiden kokijat eivät toivoneet toteutuvan tulevaisuudessa. Kuvittelemalla vastakohtia näille dystooppisille kokemuksille, voidaan päästä kääntäen käsiksi tutkimusajankohtana vallinneisiin utopioihin. Ilmastonmuutoskokemusten taustalla voidaankin ajatella piilleen utopistisia toiveita hyvinvoivasta, resurssirikkaasta, oikeudenmukaisesta ja puhdasta luontoa omaavasta yhteiskunnasta, jonka tulevaisuus olisi toiveikasta ja jossa jälkipolvien olisi hyvä kasvaa.

Esitin tutkimuksessani kuvion²⁴⁹, jossa on hahmotettavissa tutkimusajankohtana yhteiskunnassa vallinneita utopioita, joita ilmastonmuutos teki näkyväksi. Tutkimuksen edetessä havaitsin, että kuvio kaipaa täydennystä, sillä siitä puuttuu yhteiskunnan medioitumista kuvastava elementti. Median roolia ilmastonmuutosilmiön popularisoijana ja ilmastonmuutoskokemusten muokkaajana voidaan pitää merkittävänä: Mediassa on esitetty, neuvoteltu ja uudelleen muotoiltu ilmastonmuutokseen liittyviä sosiaalisia merkityksiä. Media on pystynyt halutessaan suuntaamaan käyttäjiensä huomiota tiettyihin aiheisiin ja työntämään toiset aiheet syrjään. Media on voinut myös osaltaan motivoida ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun tai taivutella luopumaan siitä. Lisäksi media on kyennyt myös luomaan mielikuvia, joiden mukaan on jo tehty riittävästi ilmastonmuutoksen estämiseksi.²⁵⁰ Yhteiskunnan medioitumista on mahdollista tarkastella nykyajan metaprosessina, osana suurempaa modernistista yhteiskunnalliskulttuurista kehityskulkua, jossa esimerkiksi yksilöllisyys, deterritoriaalistuminen, ylipaikallisuus ja mediavälitteisyys kasvavat.²⁵¹ Medioitumisen voidaan nähdä vaikuttaneen sosiaalisesti, tilallisesti ja ajallisesti

---

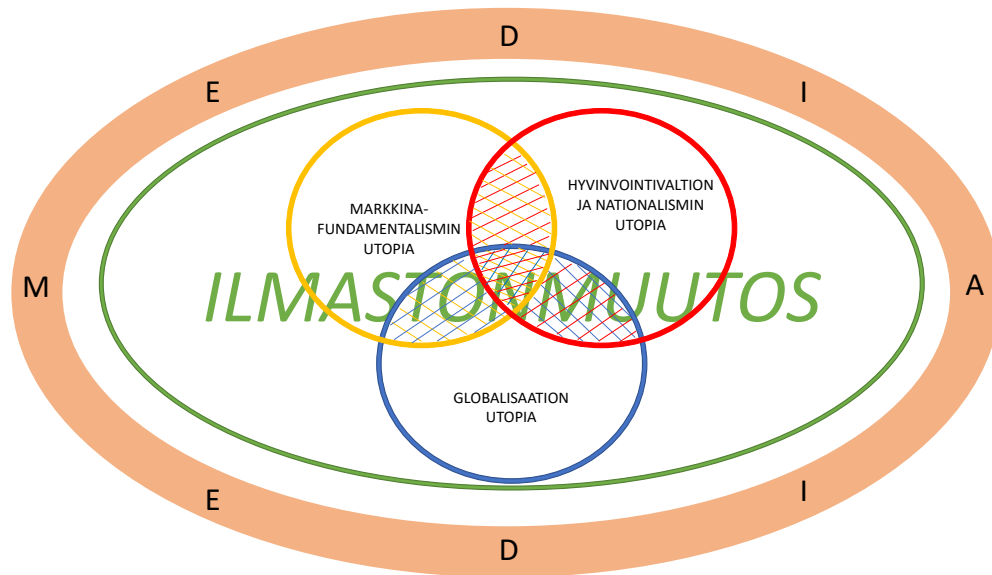
²⁴⁸ Ks. kuva 3.

²⁴⁹ Kuva 7.

²⁵⁰ Lyytimäki 2011, 651.

²⁵¹ Ampuja, Koivisto & Väliverronen 2014, 30; Kokko 2019, 139.

ilmastonmuutoskokemuksiin. Mielestäni on oikeutettua väittää, että yhteiskunnan medioituminen on mahdollistanut ylipaikalliset, eli paikasta riippumattomat, mediavälitteiset yksilö- ja asiantuntijatasoisen ilmastonmuutoskokemukset. Tämän vuoksi esitän yhtenä johtopäätökseni, että yhteiskunnan medioitumista voi ajatella eräänlaisena kehyksenä, jonka sisällä erilaiset utopiat ja ilmastonmuutosilmiö tulivat koetuksi.

Kuva 8. Ilmastonmuutosilmiö lävisti 2000-luvun alun suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttaneet utopiat, jotka nousivat näkyviksi mediavälitteisissä ilmastonmuutoskokemuksissa. Kuva: Mervi Teerikangas-Järvi.

Tutkimustyöni edetessä minulla heräsi useita kysymyksiä jatkotutkimusta varten: Miten ilmastonmuutoskokemukset Suomessa ovat muuttuneet vuosikymmenien saatossa? Eroavatko Suomessa koetut ilmastonmuutoskokemukset muissa maissa koetuista ilmastonmuutoskokemuksista? Näihin kysymyksiin vastaamiseksi tarvitaan lisää uutta tutkimusta, jossa on riittävän pitkä aikajänne ja riittävän monipuolinen lähdeaineisto. Tutkimuskentässä on ollut myös puhetta, että ilmastonmuutosdenialismi olisi yleisempää niin sanottujen valkoisten, konservatiivisten miesten keskuudessa.²⁵² Tämän vuoksi olisi mielestäni syytä tutkia onko ilmastonmuutoskokemuksista löydettävissä laajemmin sukupuolittuneisuutta? Tutkijoiden tulisi pyrkiä luomaan moniäänisyyttä ilmastonmuutoskokemuksiin tutkimalla esimerkiksi maahanmuuttajien ja muiden vähemmistöjen kokemuksia ilmastonmuutoksesta. Viimeinen ehdotukseni liittyy

²⁵² McCright & Dunlap 2011b; Krange, Kaltenborn & Hultman 2018.

ilmastonmuutoksen yksilöiden tunnetason kokemusten tutkimukseen. Koska ilmastonmuutos on maailmanlaajuinen ilmiö ja siihen liittyvät kokemukset ovat ylipaikallisia ja deterritoriaalisia, olisi hyvin mielenkiintoista tehdä aiheesta vertailevaa tutkimusta: Löytyykö ilmastonmuutoksen herättämistä tunteista yhtäläisyyksiä eri maiden välillä ja onko niissä myös havaittavissa eroavaisuuksia? Olisiko yksilön tunnetasoa kuvaamalla mahdollista päästä käsiksi myös tunteiden takana piileviin tarpeisiin? Mitä nämä tarpeet kertoisivat ihmisistä? Ovatko tarpeet kulttuurisesti määrittäneitä vai jotain hyvin universaalia?

Aivan lopuksi haluan tuoda meidät takaisin tähän hetkeen ja 2020-luvulle. Haluan muistuttaa, että kuten 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, myös omassa ajassamme tarvitsemme sekä dystopioita että utopioita. Dystopiat voivat auttaa meitä ihmisiä tunnistamaan ei-toivotun tulevaisuuden ja siten muuttamaan käytöstämme. Utopiat taas ovat ehtymätön ja uusiutuva luonnonvara, joiden avulla on mahdollista lähteä rakentamaan uutta tulevaisuutta. Utopioiden syntyyn tarvitaan yhteys menneisyyteen ja tulevaisuuteen, runsasta mielikuvitusta, rohkeutta ajatella ja rohkeutta toivoa. Aika näyttää muuttuuko tämän hetken vallitseva hiilineutraalisuusutopia jokin päivä nykyisyyden realismiksi markkinafundamentalismin, hyvinvointivaltion ja globalisaation tavoin vai lyövätkö dystooppiset kauhukuvat lukkoon ihmiskunnan kohtalon. Aika myös näyttää, millainen epookki merkitään historiankirjoitukseen 2000-luvun alun kohdalle, mutta tulevaisuus luodaan tässä ja nyt.

Lähteet

1.1 Lähdejulkaisut ja asiakirjakokoelmat

Ekholm Petri, Jutila Karina & Kiljunen Pentti: *Onpa ilmoja pidellyt. Ilmastonmuutos ja kansalainen*. Maahenki, Helsinki 2007.

European Comission: *Special Eurobarometer 322 Europeans' attitudes towards climate change*. Toim. TNS Opinion & Social. Bryssel, Belgia 2009.

1.2 Sanoma- ja aikakauslehdet

Ahlbeck Jarl: Somaliaa ei pidä määritellä ekologisesti toivottomaksi. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004454233.html>. Julkaistu 16.1.2007. [Haettu 15.3.2021].

Alén Sini: Vastustan kaikkia palkankorotuksia. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004518470.html>. Julkaistu 13.10.2007. [Haettu 25.4.2021].

Allo Mai: Autosta on tullut pyhä peltilehmä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004480677.html>. Julkaistu 6.5.2007. [Haettu 10.3.2021].

Amaechi Marianne: Pakkolaki ympäristön suojelemiseksi. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004533457.html>. Julkaistu 13.12.2007. [Haettu 5.4.2021].

Annell Toni: Ilmastonmuutosta ei torjuta tekoaltaita rakentamalla. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004547575.html>. Julkaistu 13.2.2008. [Haettu 18.4.2021].

Annell Toni: Turpeella ei ratkaista ilmasto-ongelmaa. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004601532.html>. Julkaistu 29.9.2008. [Haettu 11.1.2021].

Aspara Jaakko & Tikkanen Henricki: Kuluttajan valinnat vaikuttavat yritysten toimintaan. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004458639.html>. Julkaistu 3.2.2007. [Haettu 20.3.2021].

Aittokallio Esa: Moottoriurheilukilpailut joutaisivat jo historiaan. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004544934.html>. Julkaistu 2.2.2008. [Haettu 24.4.2021].

Auvinen Heikki: Luonnonvarat loppuvat ilman voimakasta väestöpolitiikkaa. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004549347.html>. Julkaistu 20.2.2008. [Haettu 10.1.2021].

Brunila Anne & Sundman Stefan: Yhteiskunta toimii sähköllä, mutta paljonko sitä saa tuottaa? Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004675026.html>. Julkaistu 27.8.2009. [Haettu 10.1.2021].

Eerola Toni: Luotammeko ilmastoasioissa ainoastaan samanmielisiin? Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004693375.html>. Julkaistu 18.11.2009. [Haettu 24.3.2021].

Ellermaa Margus: Al Gore voisi puhua luonnon puolesta. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004562445.html>. Julkaistu 15.4.2008. [Haettu 24.4.2021].

Erjovuo Jari: Turhaa kulutusta voi selvästi vähentää. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004517691.html>. Julkaistu 10.10.2007. [Haettu 10.1.2021].

Eskola Kaisa: Ilmastokeskustelussa itsekkäitä saa syyllistää. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004602233.html>. Julkaistu 2.10.2008. [Haettu 28.3.2021].

Furman Beryl, Ilmastonmuutos pakottaa katsomaan peiliin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004542471.html>. Julkaistu 23.1.2008. [Haettu 10.1.2021].

Furman Beryl, Myös eläinten tulee saada osansa hyvinvoinnista. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004576103.html>. Julkaistu 10.6.2008. [Haettu 28.3.2021].

Haataja Juha: Tieteelliselle osaamiselle on huutava tarve. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004576580.html>. Julkaistu 12.6.2008. [Haettu 15.3.2021].

Haavisto Pekka, Korpela Heikki & Melkas Eerika: Kioton pöytäkirjan tavoitteita on syvennettävä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004461769.html> Julkaistu 16.2.2007 [Haettu 11.1.2021].

Hassi Satu: Lipposen energiapolitiikka kolisee kiville. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004462054>. Julkaistu 17.2.2007 [Haettu 18.4.2021].

Hassi Satu: Suomella on ikioma totuus energiasta. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004567847.html>. Julkaistu 8.5.2008. [Haettu 11.1.2021].

Heikkilä Emma & Cederberg Nina: Myös yritykset mukaan energiansäästötalkoisiin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004531062.html>. Julkaistu 3.12.2007. [Haettu 11.1.2021].

Heikkinen Marko: Autoilijoilla on jo liikaa erilaisia maksuja. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004544397.html>. Julkaistu 31.1.2008. [Haettu 24.4.2021].

Heikura Eeva-Kaisa: Ilmastonmuutos ei ole mielipidekysymys. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004694480.html>. Julkaistu 23.11.2009. [Haettu 24.3.2021].

Hs.fi: *Helsingin Sanomien periaatelinja 2013*. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002604272.html>. Julkaistu 7.1.2013. [Haettu 19.10.2020].

Huhtala Anni: Ympäristöalan tutkimuksen tuettava poliittista päätöksentekoa. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004580275.html>. Julkaistu 29.6.2008. [Haettu 10.3.2021].

Huuska Petteri: Ilmastonmuutoksen torjunnan edelläkävijöitä tarvitaan. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004639506.html>. Julkaistu 16.3.2009. [Haettu 10.3.2021].

Hynninen Antti: Onko kehitysavun antaminen mielekästä? Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004519945.html>. Julkaistu 19.10.2007. [Haettu 18.4.2021].

Hytölä Matti: Ilmastonmuutosta käytetään keppihevosenä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004590376.html>. Julkaistu 14.8.2008. [Haettu 28.3.2021].

Hämäläinen Tommi: Turvesoiden rikkaudet hyödynnettävä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004470225.html>. Julkaistu 22.3.2007. [Haettu 11.1.2021].

Ikäheimo Nora: Ilmastonmuutosta torjuttava yhdessä. Verkkosivusto [hs.fi/mielipide/art-2000004650069.html](https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004650069.html). Julkaistu 4.5.2009. [Haettu 25.4.2021].

Itänen Lauri: Ilmastomme on lämmennyt? Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004582850.html>. Julkaistu 11.7.2008. [Haettu 15.3.2021].

Jansson Jan: Keskustelu ympäristöverosta on puutteellista. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004583109.html>. Julkaistu 12.7.2008. [Haettu 28.3.2021].

Jensen Isabella & Sandel Daniela: Älkää viipykö suihkussa liian kauan älkääkä roskatko!
Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004486494.html>. Julkaistu 29.5.2007.
[Haettu 10.1.2021].

Joensuu Marjut: Koulujen olisi panostettava ympäristökasvatukseen enemmän. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004591391.html>. Julkaistu 18.8.2008. [Haettu 15.3.2021].

Juti Riku: Globaaleja ongelmia on tarkasteltava laajasti. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004499702.html>. Julkaistu 27.7.2007. [Haettu 25.4.2021].

Jäppilä Leena: Ilmaston lämpeneminen on kiistaton tosiasia. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004541998.html>. Julkaistu 21.1.2008. [Haettu 18.4.2021].

Jäätteenmäki Anneli: Geopolitiikan painotus itään kyseenalaistaa Naton. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004578643.html>. Julkaistu 20.6.2008. [Haettu 18.4.2021].

Kaavi Antero: Ilmastomuutos kaadettu autoilijoiden niskaan. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004545860.html>. Julkaistu 6.2.2008. [Haettu 18.4.2021].

Kairamo Maija: Helsingin heleät kevätyöt eivät valaistusta kaipaa. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004571383.html>. Julkaistu 22.5.2008. [Haettu 11.1.2021].

Karanko Esa: Pohjolassa ilmastonmuutos on hyvä asia. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004647277.html>. Julkaistu 21.4.2009. [Haettu 15.3.2021].

Kasvio Antti: Taloushistoriassa kriisit ovat olleet innovaatioiden käyttöönoton aikaa.
Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004604892.html>. Julkaistu 13.10.2008.
[Haettu 15.3.2021].

Kekkonen Risto: Puolustusministeriö olisi syytä muuttaa turvallisuusministeriöksi.
Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004549118.html>. Julkaistu 19.2.2008.
[Haettu 18.4.2021].

Ketokivi Mikko: Myös tieteen käytännöistä pitää puhua. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004699999.html>. Julkaistu 18.12.2009. [Haettu 15.3.2021].

Kettunen Juha: Ilmastopimus tuntuu vähävaraisen kukkarossa. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004698449.html>. Julkaistu 11.12.2009. [Haettu 24.4.2021].

Kiistala Valtteri: Suomesta energiankäytön mallimaa. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004531072.html>. Julkaistu 3.12.2007. [Haettu 25.4.2021].

Kokko Hanna: Ilmaston muuttumista ei arvioida pelkin mallein. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004463702.html>. Julkaistu 24.2.2007. [Haettu 10.3.2021].

Koponen Reijo: Ilmastotalkoot tulee aloittaa makuuhuoneesta. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004608087.html>. Julkaistu 26.10.2008. [Haettu 18.4.2021].

Korhola Atte: Ilmastomuutoksen vaikutuksia ei pidä liioitella julkisuudessa. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004643315.html>. Julkaistu 2.4.2009. [Haettu 28.3.2021].

Korhola Atte: Ilmastotutkijoiden sähköposteista välittyy tieteelle vieraita käytäntöjä.
Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004699759.html>. Julkaistu 17.12.2009.
[Haettu 15.3.2021].

Korhola Eija-Riitta: Ydinvoimalaa vastaamaan tarvittaisiin tuhat tuulimyllyä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004568672.html>. Julkaistu 11.5.2008. [Haettu 18.4.2021].

Korhola Eija-Riitta: Tuulivoimakeskustelua häirinyt harhaanjohtava lukujen käyttö. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004564168.html>. Julkaistu 22.4.2008. [Haettu 11.1.2021].

Korhonen Riitta: Jos ilmastotiede olisi harhateillä, mihin meidän tulisi luottaa? Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004692783.html> Julkaistu 15.11.2009. [Haettu 24.3.2021].

Korkala Marja: Suomen kehitysapu on epäeettisellä tasolla. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004567843.html>. Julkaistu 8.5.2008. [Haettu 17.4.2021].

Koski Sinikka: Vallanpitäjät tuskin välittävät tasa-arvosta. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004603724.html>. Julkaistu 8.10.2008. [Haettu 24.3.2021].

Kosunen Reijo: Rajaton kulutuksen kasvu ei mahdollista. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004621729.html>. Julkaistu 23.12.2008. [Haettu 28.3.2021].

Kronman Gunvor: Kehitysputavoite pelastettava rohkealla politiikalla. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004553343.html>. Julkaistu 7.3.2008. [Haettu 17.4.2021].

Kyllönen Vesa: Lihansyöjä varastaa ruokaa muiden suista. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004574835.html>. Julkaistu 5.6.2008. [Haettu 25.4.2021].

Kämäri Juha: Ilmastokeskusteluun monimuotoisuutta. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004461517.html>. Julkaistu 15.2.2007. [Haettu 25.4.2021].

Kärkkäinen Kirsti: Huoli ilmastonmuutoksesta ei juuri näy käytännössä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004471948.html>. Julkaistu 29.3.2007. [Haettu 25.4.2021].

Kääntönen Matti: Markkinaliberalismi on uusi uskontomme. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004504341.html>. Julkaistu 17.8.2007. [Haettu 5.4.2021].

Laitinen Anette: Olen huolissani ilmastonmuutoksesta. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004460082.html>. Julkaistu 9.2.2007. [Haettu 5.4.2021].

Lampinen Kristiina: Biopolttoaineet eivät ole kestävä vaihtoehto. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004657652.html>. Julkaistu 6.6.2009. [Haettu 11.1.2021].

Laukko Helena: Kansainvälisiä järjestöjä on pakko uudistaa. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004609928.html>. Julkaistu 3.11.2008. [Haettu 12.3.2021].

Laurila Elisa: Olen pettynyt hallituksen saamattomuuteen ilmastonmuutosasiassa. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004648903.html>. Julkaistu 28.4.2009. [Haettu 28.3.2021].

Lauslahti Kristian: Kuljettajapula heikentää myös bussimatkustamisen laatua. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004595795.html>. Julkaistu 5.9.2008. [Haettu 12.3.2021].

Lehikoinen Aleks & Alho Jussi: Tekoaltaan rakentaminen lisääsi metaanipäästöjä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004550635.html>. Julkaistu 25.2.2008. [Haettu 11.1.2021].

Lindell Tommi: Globalisaation epäkohdat on otettava huomioon. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004551365.html>. Julkaistu 28.2.2008. [Haettu 22.3.2021].

Linjama Topi: Ilmastonmuutos on täällä nyt ja aina. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004541541.html>. Julkaistu 19.1.2008. [Haettu 28.3.2021].

Linnilä Kimmo: Ilmastohysterialla ei ole rajoja. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004585027.html> Julkaistu 21.7.2008. [Haettu 28.3.2021].

Luukko Kaj: Ilmastonmuutosta yritetään kiistää kuten aikoinaan tupakan haittoja. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004700999.html>. Julkaistu 23.12.2009. [Haettu 20.3.2021].

Majava Antti: Suomi on ajautunut ilmastosuojelun kehitysmaaksi. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004576345.html>. Julkaistu 11.6.2008. [Haettu 24.4.2021].

Mannila Johanna: Jääkarhusta tulossa ilmastonmuutoksen symboli. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000004401397.html>. Julkaistu 3.6.2006. [Haettu 25.4.2021].

Martela Mikko: Kuluttaja ei ratkaise ilmasto-ongelmaa. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004518463.html>. Julkaistu 13.10.2007. [Haettu 20.3.2021].

Melanen Matti & Per Mickwitz: Minne Suomesta hävisi ilmastopoliittinen keskustelu? Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004631928.html>. Julkaistu 11.2.2009. [Haettu 11.1.2021].

Murros Markku: Turha pelottelu pois ilmastokeskustelusta. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004536781.html>. Julkaistu 29.12.2007. [Haettu 15.3.2021].

Mäki Teemu: Verotus tehokas tapa vaikuttaa valintoihin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004580898.html>. Julkaistu 2.7.2008. [Haettu 28.3.2021].

Mäkitalo Janne: Vastuu ilmastonmuutoksen torjunnasta kuuluu meille jokaiselle. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004700812.html>. Julkaistu 22.12.2009. [Haettu 25.4.2021].

Nenonen Keijo: Ydinjätteen loppusijoitus perustuu tutkittuun tietoon. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004654842.html>. Julkaistu 25.5.2009. [Haettu 11.1.2021].

Niitepöld Merike: Ympäristökasvatus avuksi ilmastonmuutoksen hillintään. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004491732.html>. Julkaistu 19.6.2007. [Haettu 11.1.2021].

Nikkinen Hanna-Leena: Luontoarvoja lytätään laajalla rintamalla. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004570415.html>. Julkaistu 18.5.2008. [Haettu 17.4.2021].

Nissinen Petri: Kaupunkirakenteen hajautus voi kaduttaa. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004594853.html>. Julkaistu 1.9.2008. [Haettu 25.4.2021].

Novan Hanna: Myös tasavalta rajoittaa yksilönvapauksia. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004583364.html>. Julkaistu 13.7.2008. [Haettu 28.3.2021].

Nupponen Jarmo: Kaikkien tulee osallistua energiatalkoiisiin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004486712.html>. Julkaistu 30.5.2007. [Haettu 11.1.2021].

Nurmi Hanna: Ympäristö ei kiinnosta massoja. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004481885.html>. Julkaistu 11.5.2007. [Haettu 12.3.2021].

Nurmi Markku: Päästömaksut ovat nykyajan anekauppaa. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004555404.html>. Julkaistu 15.3.2008. [Haettu 28.3.2021].

Nuutinen Maria, Orivuori Salka, Suomi Katri: Kööpenhaminaa odotellessa ei saa vaipua epäuskoon. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004693808.html>. Julkaistu 20.11.2009. [Haettu 18.4.2021].

Nykänen Jussi: Ilmastomuutos luo uudet maailmanmarkkinat. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004556579.html>. Julkaistu 20.3.2008. [Haettu 10.3.2021].

Ollila Anne: Menkäämme luontoon viihdekeskusten sijaan. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004488984.html>. Julkaistu 8.6.2007. [Haettu 10.1.2021].

Palomäki Ulla: Pelkät puheet ja lamppujen sammuttelu eivät riitä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004520462.html>. Julkaistu 21.10.2007. [Haettu 25.4.2021].

Palu Sarah: Turhat heräteostokset on syytä jättää väliin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004622513.html>. Julkaistu 29.12.2008. [Haettu 15.3.2021].

Pasanen Reijo: Luonnon riistäminen saatava aisoihin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004518941.html>. Julkaistu 15.10.2007. [Haettu 24.4.2021].

Paukku Paul: Ympäristöä säästävä tuotanto on myös yritysten etu. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004485471.html>. Julkaistu 25.5.2007. [Haettu 25.4.2021].

Peltola Maire: Turpeen kaikki haitat ympäristönsuojelulakiin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004603936.html>. Julkaistu 9.10.2008. [Haettu 11.1.2021].

Penttilä Seija: Ilmastopolitiikka on perin ristiriitaista. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004594153.html>. Julkaistu 29.8.2008. [Haettu 24.4.2021].

Perttilä Tuomo: Kansalaisia ei saa syyllistää ympäristöasioilla. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004509795.html>. Julkaistu 8.9.2007. [Haettu 22.3.2021].

Pykkönen Janne: Väestönkasvua tulee rajoittaa myös meillä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004632901.html>. Julkaistu 15.2.2009. [Haettu 10.1.2021].

Pynnönen Eeva: Suomi voisi ottaa mallia Britannian ilmastolaista. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004656437.html>. Julkaistu 1.6.2009. [Haettu 10.3.2021].

Päivärinta Pinja: Lapsille ja nuorille saatava lisää ammattiauttajia. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004601073.html>. Julkaistu 27.9.2008. [Haettu 12.3.2021].

Rautiainen Miina: Suomen luonnon soisi säilyvän jälkipolville. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004518171.html>. Julkaistu 12.10.2007. [Haettu 12.3.2021].

Reijonaho Jaana: Pitäisikö ostaa lisää turhaa tavaraa? Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004608344.html>. Julkaistu 27.10.2008. [Haettu 15.3.2021].

Rohweder Liisa: Strategiset valinnat avuksi ilmastomuutoksen hallintaan. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004534926.html>. Julkaistu 19.12.2007. [Haettu 24.4.2021].

Romanov Ville: Suomalaisesta elintasosta on varaa tinkiä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004496109.html>. Julkaistu 11.7.2007. [Haettu 24.4.2021].

Sahlin Mona, Stoltenberg Jens, Thorning-Schmidt helle, Urpilainen Jutta: Pohjoismaisissa yhteiskunnissa tarvitaan nyt investointeja. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004614912.html>. Julkaistu 24.11.2008. [Haettu 15.3.2021].

Salmi Ilari: Mitä vaihtoehtoja kasvulle oikeasti on olemassa? Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004582856.html>. Julkaistu 11.7.2008. [Haettu 25.4.2021].

Savastola Mikko: Kuluttava elämäntapa on tunnustettava ongelmaksi. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004485745.html>. Julkaistu 26.5.2007. [Haettu 15.3.2021].

Savolainen Tuija: Muovi on vallannut kauppojen hyllyt. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004668424.html>. Julkaistu 27.7.2009. [Haettu 12.3.2021].

Seppänen Tytti: Pohjoismaisella yhteistyöllä on yhä paljon annettavaa. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004461528.html>. Julkaistu 15.2.2007. [Haettu 12.3.2021].

Sillanpää Raija: Ehkä meidän pitäisi lopettaa lentomatkailu. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004471943.html>. Julkaistu 29.3.2007. [Haettu 25.4.2021].

Silmukari Reijo: Hallitus tuhlaa energiaa. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004586118.html>. Julkaistu 26.7.2008. [Haettu 5.4.2021].

Stenius Geo: Media käsittelee ilmastopolitiikkaa lähes kritiikittömin sanakääntein.
Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004701003.html>. Julkaistu 23.12.2009.
[Haettu 28.3.2021].

Sulkava Risto: Suomiko ympäristönsuojelun kärkimaa? Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004489998.html>. Julkaistu 12.6.2007. [Haettu 11.1.2021].

Suutari Pirjo: Vähäisempi kuluttaminen voisi lisätä onnellisuutta. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004464163.html>. Julkaistu 26.2.2007. [Haettu 20.3.2021].

Söderblom Jan: Ympäristö ei näytä kiinnostavan päättäjiä. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004466872.html>. Julkaistu 9.3.2007. [Haettu 20.3.2021].

Tanskanen Hannu T.: Hiilestä yritetään tehdä mörköä ja syntipukkia. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004691239.html>. Julkaistu 8.11.2009. [Haettu 28.3.2021].

Tanskanen Hannu: Hannu Tanskanen HS 8.11. Verkkosivusto
<https://ilmastofoorumi.fi/foorumi/viewtopic.php?t=739>. Julkaistu 8.11.2009. [Haettu
28.3.2020].

Tarvas Tuomo: Ilmastonmuutosta ei oteta Suomessa todesta. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004517480.html>. Julkaistu 9.10.2007. [Haettu 24.4.2021].

Tarvas Tuomo: Talouskriisi ei saa estää ilmastotalkoita. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004618238.html>. Julkaistu 8.12.2008. [Haettu 11.1.2021].

Tarvas Tuomo: Säästeliäskö pakoilee vastuutaan? Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004627218.html>. Julkaistu 21.1.2009. [Haettu 15.3.2021].

Tapprest Emilia: Nuorille kerrottava enemmän ilmastosta. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004472462.html>. Julkaistu 31.3.2007. [Haettu 12.3.2021].

Thors Astrid: Kehitysrahasto ilmasto- ja ympäristörahasiksi. Verkkosivusto
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004547573.html>. Julkaistu 13.2.2008. [Haettu 17.4.2021].

Tiittanen Vilma-Riikka: Kenkien hävittäminen käsittämätöntä tuhlausta.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004591645.html>. Julkaistu 19.8.2008. [Haettu 12.3.2021].

Tiusanen Pentti: Ilmastonmuutoksen torjuntaan tarvitaan tekoja. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004459822.html>. Julkaistu 8.2.2007. [Haettu 10.3.2021].

Toiviainen Kari: Uskomusten opetus kouluissa lopetettava. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004553908.html>. Julkaistu 9.3.2008. [Haettu 15.3.2021].

Tuloisela Tuomas: Luontoarvoja muistetaan usein vain juhlapuheissa. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004573380.html>. Julkaistu 30.5.2008. [Haettu 10.1.2021].

Tuomenvirta Leena, Ydinvoima on vain näennäisratkaisu. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004456431.html>. Julkaistu 25.1.2007. [Haettu 10.1.2021].

Uusi-rauva Christa: Ilmastonmuutoksesta voi seurata hyvääkin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004693001.html>. Julkaistu 16.11.2009. [Haettu 2.4.2021].

Virsu Veijo: Uusi voimala rakennettava sisämaahan. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004457842.html>. Julkaistu 31.1.2007. [Haettu 11.1.2021].

Virtanen Matti: Tutkijoiden sähköpostit todistavat ilmastotieteen vakavasta kriisistä. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004699332.html>. Julkaistu 15.12.2009. [Haettu 15.3.2021].

Virtanen Samuli: Lennot Brysseliin ovat vain rahan haaskausta. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004550397.html>. Julkaistu 24.2.2008. [Haettu 11.1.2021].

Valsta Lauri: Ilmastotietoa pitää käyttää ilman täyttä varmuuttakin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004544174.html>. Julkaistu 30.1.2008. [Haettu 24.4.2021].

Valsta Lauri: Myös puiden istutus auttaa ilmastokriisiin. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004600110.html>. Julkaistu 23.9.2008. [Haettu 24.4.2021].

Von Troil Sten: Suomen sähköntuotannossa pyrittävä omavaraisuuteen. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004545414.html>. Julkaistu 4.2.2008. [Haettu 24.4.2021].

Watkins Kevin: Rikkailla mailla on vastuu ilmastonmuutoksen seurauksista. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004473737.html>. Julkaistu 5.4.2007. [Haettu 22.3.2021].

Winterhalter Boris: Oletus ilmastonmuutoksesta pohjautuu matematiikkaan. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004462728.html>. Julkaistu 20.2.2007. [Haettu 15.3.2021].

Ylikahri Ville: Helsinkiin ei tarvita kallista keskustatunnelia. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004475390.html>. Julkaistu 14.4.2007. [Haettu 18.4.2021].

Åkerberg Pertti: Vain mielentilan muutos voi pysäyttää ilmastonmuutoksen. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004693589.html>. Julkaistu 19.11.2009. [Haettu 22.3.2021].

2. Tutkimuskirjallisuus

Ampuja Marko, Koivisto Juha & Väliverronen Esa: Medioituminen: iskusana, analyttinen työkalu vai uusi paradigma? *Media & viestintä*. Vol 37, Nr 2, 2014, 22–37.

Aro Jessikka: Talouskriisi ajoi avustusjärjestöt ahtaalle. *Helsingin Sanomat*. Verkkosivusto <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000004652454.html>. Julkaistu 14.5.2009. [Haettu 18.4.2021].

Barclay Katie, Crozier-De Rosa Sharon & Stearns Peter N: Introduction: a guide to the Sources for the History of Emotions. *Sources for the History of Emotions : a Guide*. Toim. Katie Barclay, Sharon Crozier-De Rosa & Peter N. Stearns. Routledge, London 2021.

Barkun Michael: *A Culture of Conspiracy : Apocalyptic Visions in Contemporary America*. 2. painos. University of California Press, Berkeley 2013.

Block James E.: Occupy and the Utopian Moment: Social Theory and the challenge of Transformation. *Yesterday's Tomorrows: On Utopia and Dystopia*. Toim. Pere Gallardo & Elizabeth Russell. Cambridge Scholars Publisher, Newcastle upon Tyne 2014.

Block Fred & Somers Margaret R.: *The Power of Market Fundamentalism. Karl Polanyi's Critique*. Harvard University Press, Cambridge 2014.

Boykoff Maxwell T. & Boykoff Jules M: Balance as bias: global warming I US prestige press. *Global Environmental Change*, Vol 14, 2004, 125–136. Doi:10.1016/j.gloenvcha.2003.10.001 [Haettu 24.3.2021].

Bradshaw Corey J.A., Ehrlich Paul R., Beattie Andrew, Ceballos Gerado, Crist Eileen, Diamond Joan, Dirzo Rodolfo, Ehrlich Anne H., Harte John, Harte Mary Ellen, Pyke Graham, Raven Peter H., Ripple William J., Saltré Frédéric, Turnbull Christine, Wackernagel Mathis & Blumstein Daniel T.: Underestimating the Challenges of Avoiding a Ghastly Future. *Frontiers in Conservation Science* Vol. 1, Nr. 615419, 2021, 1–10. Doi: 10.3389/fcosc.2020.615419 [Haettu 16.1.2021].

Byford Jovan: *Conspiracy Theories A Critical Introduction*. 1.painos. London: Palgrave Macmillan, Hampshire 2011.

Carson Rachel: *Silent Spring*. The Riverside Press Cambridge, Boston 1962.

Carrington Damian: Hacked climate science emails Q&A: 'Climategate'. *Guardian*. Verkkosivusto <https://www.theguardian.com/environment/2010/jul/07/climate-emails-question-answer>. Julkaistu 22.11.2011. [Haettu 15.3.2021].

Carvalho Anabela: Reporting the Climate Change Crisis. *The Routledge Companion to News and Journalism Studies*. Toim. Allan Stuart. Routledge, New York 2010.

Crozier-De Rosa Sharon: Emotions of Protest. *Sources for the History of Emotions: a Guide*. Toim. Katie Barclay, Sharon Crozier-De Rosa & Peter N. Stearns. Routledge, London 2021.

Ehrlich, Paul R.: *The Population Bomb*. Sierra Club, San Francisco 1969.

Elonen Pii, Pohjanpalo Olli & Vuoristo Pekka: *Suurin osa työllisyyspaketin rahoista otetaan kehitysyhteistyöstä*. Helsingin Sanomat. Verkkosivusto. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004673305.html> Julkaistu 19.8.2009. [Haettu 18.4.2021].

Erkamo Sanna: *Ilmastonmuutosdenialismi ja antirefleksiivisyys. Vertaileva analyysi ilmastonmuutoksen kieltämisestä Euroopassa*. Pro Gradu -tutkielma, sosiologia, Turun yliopisto 2019.

Eskola Jari & Suoranta Juha: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino, Tampere 1998.

Eustace Nicole: Emotion and Political Change. *Doing Emotions History*. Toim. Susan J. Matt & Peter N. Stearns. University of Illinois Press, Urbana 2014.

Findikaattori: Energian kulutus. Verkkosivusto
<https://findikaattori.fi/fi/25#:~:text=Tilastokeskuksen%20mukaan%20energian%20kokonaiskulutus%20Suomessa,prosenttia%20v%C3%A4hemm%C3%A4n%20kuin%20edellisen%C3%A4%20vuonna.> Julkaistu 21.12.2020. [Haettu 12.3.2021].

Fishbein Martin & Ajzen Icek. *Predicting and Changing Behavior: The Reasoned Action Approach*. Taylor & Francis Group, Lontoo 2009. E-kirja. ProQuest Ebook Central.

Fleming James Rodger. *Historical Perspectives on Climate Change*. Oxford University Press, New York 1998.

Gollwitzer Peter M. & Bargh John A.: *The Psychology of Action. Linking Cognition and Motivation to Behavior*. Guilford Press, New York 1996.

Gordin Michael D., Tilley Helen & Prakash Gyan: Introduction: Utopia and Dystopia beyond Space and Time. *Utopia/Dystopia Conditions of historical possibility*. Toim. Michael D. Gordin, Helen Tilley & Gyan Prakash. Princeton University Press. New Jersey 2010.

Guldi Jo & Armitage David: *The History Manifesto*. Cambridge University Press, Cambridge 2014.

Haaparanta Leila & Ilkka Niiniluoto: *Johdatus tieteelliseen ajatteluun*. Gaudeamus, Helsinki 2017.

Hanhilahti Vilhanti: *Turpeeseen sidotut. Suomalaisen turvepolitiikan etujärjestövaikuttaminen ja vallan etupiirit*. Pro gradu -tutkielma, politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma, Tampereen yliopisto 2016.

Helm Dieter: Climate-Change Policy: Why Has so Little Been Achieved? *Oxford Review of Economic Policy*, vol 24, no. 2, Oxford University Press, Oxford 2008, 211–38.
 Doi:10.1093/oxrep/grn014.

Hodgson, Peter Edward: *Energy, the Environment and Climate Change*. Imperial College Press, Lontoo 2010.

Hoggan James & Littlemore Richard: *Climate Cover-Up. The Crusade to Deny Global Warming*. Greystone Books, Vancouver 2009.

Ilmasto-opas: Sopimukset ohjaavat kansainvälistä ilmastopolitiikkaa. Verkkosivusto
<https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/f65a78bb-dc8e-41a5-b09a-6fa36661880b/sopimukset-ohjaavat-kansainvalista-ilmastopolitiikkaa.html>. Päivitetty 19.3.2019. [Haettu 12.1.2021].

Ilmatieteen laitos: IPCC tukee ilmastopoliittista päätöksentekoa. Verkkosivusto
<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/ipcc-ilmastopaneeli>. [Haettu 12.1.2021].

IPCC: *Climate Change 2007: Synthesis Report*. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Toim. Rajendra K. Pachauri ja Andy Reisinger. IPCC, Geneve 2008.
https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/ar4_syr_full_report.pdf [Haettu 25.4.2021].

IPCC: Glossary. Verkkosivusto <https://www.ipcc.ch/sr15/chapter/glossary/> [Haettu 4.4.2021].

IPCC: Reports. Verkkosivusto <https://www.ipcc.ch/reports/>. [Haettu 10.3.2021].

IPCC: *Summary for Policymakers. Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty* Toim. Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield. In Press, 2018.

Jameson Fredric: *Utopia as a Method, or the Uses of the Future. Utopia/Dystopia Conditions of historical possibility.* Toim. Michael D. Gordin, Helen Tilley & Gyan Prakash. Princeton University Press. New Jersey 2010.

Janhunen Tuomas: *Tuloerojen muodostuminen ja niiden yhteys taloudelliseen kasvuun.* Pro gradu -tutkielma, johtamiskorkeakoulu, Tampereen yliopisto, 2015.

Johnson Bruce & Salmi Hannu: *Aistien historia. Kohteet ja menetelmät. Tulkinnan polkuja: Kulttuurihistorian tutkimusmenetelmiä.* Toim. Asko Nivala ja Rami Mähkä. Toinen painos. K&h, Turku 2013.

Julkunen Raija: *Muuttuvat hyvinvointivaltiot. Eurooppalaiset hyvinvointivaltiot reformoitavina.* SoPhi 137-verkkójulkaisu. Jyväskylän yliopisto 2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7146-5>.

Kaartinen Marjo & Korhonen Anu: *Historian kirjoittamisesta.* Kirja-Aurora, Turku 2005.

Kallioniemi Kari: *Populaarikulttuuri kulttuurihistorian tutkimuksen kohteena. Metodikirja: Näkökulmia kulttuurihistorian tutkimukseen.* Toim. Kaartinen Marjo, Mäkinen Katriina, Rossi Leena ja Tuhkanen Totti. Turun Yliopisto, Turku 1993. 59–70.

Kerkelä Leena, Lahtinen Markus, Esala Lauri, Kosunen Antti & Noro Kirsi: *Suomen pitkän aikavälin energia- ja ilmastopolitiikka ja teollisuuden kilpailukyky.* PTT raportteja 245.

Kinnunen Tiina: *Ennakkositoumuksista ymmärtämiseen – naishistorian ulottuvuudet. Historioitsijan arki ja tutkimuksen prosessi.* Toim. Sari Autio, Sari Katajala-Peltomaa ja Ville Vuolanto. Vastapaino, Tampere 2001.

Kivimäki Ville: *Reittejä kokemushistoriaan – Menneisyyden kokemus yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksessa. Eletty historia: kokemus näkökulmana menneisyyteen.* Toim. Johanna Annola, Ville Kivimäki ja Antti Malinen. Vastapaino, Tampere 2019.

Kline, Benjamin: *First Along the River a Brief History of the U.S. Environmental Movement.* Neljäs painos. Rowman & Littlefield Publishers, Maryland 2011.

Kokko Heikki: *Kosminen kokemus – Hengellisen ja maallisen dualismi 1800-luvun puolivälin suomenkielisessä kansanomaisessa ajattelussa. Eletty historia: kokemus näkökulmana menneisyyteen.* Toim. Johanna Annola, Ville Kivimäki ja Antti Malinen. Vastapaino, Tampere 2019.

Kortti Jukka: *Mediahistoria. Viestinnän merkityksiä ja muodonmuutoksia puheesta bitteihin.* SKS, Helsinki 2016.

Krange Olve, Kaltenborn Bjørn Petter & Hultman Martin: *Cool dudes in Norway: climate change denial among conservative Norwegian men. Environmental Sociology.* Vol 5, Nr 1, 2018. Doi: <https://doi.org/10.1080/23251042.2018.1488516>. [Haettu 4.4.2021].

Krugman Paul: *The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008*. W.W. Norton & Company Inc, New York 2009.

Kuha Miia: Pyhä aika ja tila 1600-luvun itäsuomalaisten paikallisyhteisöjen kokemusmaailmassa. *Eletty historia: kokemus näkökulmana menneisyyteen*. Toim. Johanna Annola, Ville Kivimäki ja Antti Malinen. Vastapaino, Tampere 2019.

Kukkola Jani: Kokemuksen tutkimuksen metatiede: kokemuksen käsitteen käytön ja kokemuksen ehtojen tutkimus. *Kokemuksen tutkimus VI: Kokemuksen käsite ja käyttö*. Toim. Jarkko Toikkanen ja Ira A. Virtanen. Lapland University Press, Rovaniemi 2018.

Kurvinen Heidi: Toimittajat ja toimitukselliset prosessit mediatekstien takana. *Historiallinen aikakauskirja 3/2018*, 310–322.

Lehtinen Ari & Pertti Rannikko: *Pasilasta Vuotokselle: ympäristökamppailujen uusi aalto*. Gaudeamus, Helsinki 1994.

Leskelä-Kärki Maarit: Tutkija ja kolme sisarta. Polkuja henkilökohtaisen historian tutkimukseen. *Tutkija kertojana: tunteet, tutkimusprosessi ja kirjoittaminen*. Toim. Johanna Latvala, Eeva Peltonen ja Tuija Saresma. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2004.

Levene Mark, Johnson Rob & Roberts Penny: *History at the End of the World? History, Climate Change and the Possibility of Closure*. Humanities-Ebooks LLP, 2009.

Lindholm Christer: *Totuudenjälkeinen talouspolitiikka. Thatcherista Trumppiin*. Vastapaino, Tampere 2019.

Lunkka Juha Pekka: *Maapallon Ilmastohistoria – Kasvihuoneista Jääkausiin*. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki 2008.

Lyytimäki Jari: Mainstreaming climate policy: the role of media coverage in Finland. *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, Vol 16, Nr 6, 2011, 649–661. <https://doi.org/10.1007/s11027-011-9286-x> [Haettu 25.9.2020].

Lyytimäki Jari: Prospects for Environmental Communication Based on 25 Years of Newspaper Coverage of Climate Change and Eutrophication in Finland. *Applied Environmental Education & Communication*, Vol 14, Nr 4, 2015, 246–255. Doi:10.1080/1533015X.2015.1109486 [Haettu 24.3.2021].

Lyytimäki Jari & Tapio Petri: Climate change as reported in the press of Finland: From screaming headlines to penetrating background noise. *International Journal of Environmental Studies* Vol 66, Nr 6, 2009, 723–735. <https://doi.org/10.1080/00207230903448490> [Haettu 12.10.2020].

Malin Bernton J.: Media, Messages, and Emotions. *Doing Emotions History*. Toim. Susan J. Matt & Peter N. Stearns. University of Illinois Press, Urbana 2014.

Matt Susan J.: Recovering the Invisible. Methods for the Historical Study of the Emotions. *Doing Emotions History*. Toim. Susan J. Matt & Peter N. Stearns. University of Illinois Press, Urbana 2014.

Matt Susan J. & Stearns Peter N.: Introduction. *Doing Emotions History*. Toim. Susan J. Matt & Peter N. Stearns. University of Illinois Press, Urbana 2014.

McCright Aaron M. & Dunlap Riley E.: Challenging Global Warming as a Social Problem: An Analysis of the Conservative Movement's Counter-Claims. *Social Problems*, Vol 47, Nr 4, 2000, 499–522. <https://www.jstor.org/stable/3097132>. [Haettu 24.3.2021].

McCright Aaron M. & Dunlap Riley E.: The Politicization of Climate Change and Polarization in the American Public's Views of Global Warming, 2001–2010. *The Sociological Quarterly*. Vol 52, Nr 2, 2011a, 155-194. <https://www.jstor.org/stable/23027550> [Haettu 4.4.2021].

McCright Aaron M & Dunlap Riley E: Cool dudes: The denial of climate change among conservative white males in the United States. *Global Environmental Change*. Vol 21, 2011b, 1163–1172. Doi:10.1016/j.gloenvcha.2011.06.003 [Haettu 4.4.2021].

McNeill John Robert & Engelke Peter: *The Great Acceleration : an Environmental History of the Anthropocene Since 1945*. The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge Massachusetts 2014.

Mitchell Timothy: Hydrocarbon Utopia. *Utopia/Dystopia Conditions of historical possibility*. Toim. Michael D. Gordin, Helen Tilley & Gyan Prakash. Princeton University Press. New Jersey 2010.

Oreskes Naomi & Conway Erik M: *Merchants of Doubt. How a Handful of Scientists Obscured the Truth on issues from Tobacco Smoke to Global Warming*. Bloomsbury Press, New York 2010.

Osborn Fairfield: *Rosvottu kiertotähtemme*. Alkuteos: Our Blundered Planet. Suomentanut Asser Jokinen. WSOY, Porvoo 1952.

Pearce Fred: Emails reveal strenuous efforts by climate scientists to 'censor' their critics. *Guardian*. Verkkosivusto <https://www.theguardian.com/environment/2010/feb/09/peer-review-block-scientific-papers>. Julkaistu 9.2.2010. [Haettu 15.3.2021].

Pew Research Center: Internet & Technology. Internet/Broadband Fact Sheet. Verkkosivusto <https://www.pewresearch.org/internet/fact-sheet/internet-broadband/>. Julkaistu 12.6.2019. [Haettu 24.3.2021].

Plamper Jan: *The History of Emotions. Introduction*. Alkuteos: Geschichte und Gefühl. Grundlagen der Emotionsgeschichte. Kääntäjä Keith Tribe. Oxford University Press, Oxford 2015.

Pulakka Kaisa: Kaisa Pulakan tutkimuksia: Pelko! Audio-kuunnelmasarja. To: Kaisa. T: Yle Areena Audio / Pertti Ylikojola. E: 11.4.2020. <https://areena.yle.fi/audio/1-50475197>.

Rapoza Kenneth: Aliens, Sandy And The Coming Global Superstorms. Verkkosivusto <https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2012/10/29/aliens-sandy-and-the-coming-global-superstorm/?sh=22e82e765793>. Julkaistu 29.10.2012. [Haettu 12.1.2021].

Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. Pdf-dokumentti. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>. Julkaistu 20.3.1987. [Haettu 19.10.2020].

Richter Burton: *Beyond Smoke and Mirrors Climate Change and Energy in the 21st Century*. Cambridge University Press, Cambridge 2010.

Schäfer Mike S.: Climate Change and the Media. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* Vol 3, 2015, 853–859.

Scott Joan W.: The Evidence of Experience. *Critical Inquiry* Vol 17, Nr 4, 1991, 773–797. doi:10.1086/448612. [Haettu 25.9.2020].

Siirilä Jani: *Tulkintoja kestävän kehityksen käsitteestä YK:n kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen teemavuosisikymmenen 2005–2014 yhteydessä*. Helsingin Yliopisto, Helsinki 2016.

Sim, Stuart: *The End of Modernity: What the Financial and Environmental Crisis Is Really Telling Us*. Edinburgh University Press, 2010. doi:10.3366/j.ctt1g09ws2. [Haettu 12.3.2021].

Simola Anna & Reunanen Esa: *Kaikki toistaiseksi hyvin. Kansainvälinen finanssikriisi talousjournalismissa*. Julkaisuja Sarja A 114 / 2010. Tiedotusopinlaitos, Tampereen Yliopisto, 2010.

Sorvali Satu: Onko syytä suuttua? Ärtymyksen ilmaisu 1890-luvun yleisönosastoissa. *Ennen ja nyt. Historian tietosanomat* 2/2019. Verkkosivusto https://www.ennenjanyt.net/2019/08/onko-syyta-suuttua-artymyksen-ilmaisu-1890-luvun-yleisönosastoissa/#_ftn7 [haettu 28.4.2020].

Stearns, Peter N.: *Consumerism in World History: the Global Transformation of Desire*. Routledge, 2001.

Stearns Peter N.: Modern Patterns in Emotions History. *Doing Emotions History*. Toim. Susan J. Matt & Peter N. Stearns. University of Illinois Press, Urbana 2014.

Stern, Nicholas: *The Economics of Climate Change: the Stern Review*. Cambridge University Press, Cambridge 2007.

Stranius Leo: *Ympäristöliikehännän aallot – Suomalaisen ympäristöprotestin tilanneanalyysi uudella vuosituhanella*. Ympäristöpolitiikan pro gradu -tutkielma, Yhdyskuntatieteiden laitos, Tampereen yliopisto, 2006.

Säteilyturvakeskus: *Ydinturvallisuus*. Toim. Jorma Sandberg. Säteily- ja ydinturvallisuus -kirjasarja. Pdf-tiedosto https://www.stuk.fi/documents/12547/494524/kirjasarjaV_ydinturvallisuus_1.pdf/95095d35-1496-4a62-8f90-d402c6ad6e7e Julkaistu 2004. [Haettu 12.3.2021].

Tilastokeskus: Internetin käyttötarkoitukset. Verkkosivusto http://tilastokeskus.fi/til/sutivi/2009/sutivi_2009_2009-09-08_tau_001.html. Julkaistu 8.9.2009. [Haettu 16.4.2020].

Tilastokeskus: Internetin käytön yleistyminen pysähtyi. Verkkosivusto http://tilastokeskus.fi/til/sutivi/2009/sutivi_2009_2009-09-08_tau_001.html. Julkaistu 8.9.2009. [Haettu 16.4.2020].

Tilastokeskus: Internetyhteydet ja internetin käyttö. Verkkosivusto https://www.stat.fi/til/sutivi/2011/sutivi_2011_2011-11-02_kat_001_fi.html. Julkaistu 2011. Päivitetty 14.6.2012.

Tilastokeskus: Suomen kasvihuonekaasupäästöt 1990–2019. Pdf-dokumentti https://www.stat.fi/static/media/uploads/tup/khkinv/yymp_kahup_1990-2019_2020.pdf. Julkaistu 2020. [Haettu 11.1.2021].

- Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat: Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain, 1990-2019. Verkkosivusto https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen__Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/maakoto_pxt_11vu.px/ [Haettu 12.3.2021].
- Toikkanen Jarkko ja Virtanen Ira A.: Kokemuksen käsitteen ja käytön jäljillä. *Kokemuksen tutkimus VI: Kokemuksen käsite ja käyttö*. Toim. Jarkko Toikkanen ja Ira A. Virtanen. Lapland University Press, Rovaniemi 2018.
- Tomain Joseph P.: *Ending Dirty Energy Policy Prelude to Climate Change*. Cambridge University Press, New York 2011.
- Tooze Adam: *Crashed. How a decade of financial crises changed the world*. Viking, New York 2018.
- Trentmann Frank: Beyond Consumerism: New Historical Perspectives of Consumption. *Journal of Contemporary History* Vol 39, Nr 3, 2004, 373–401. doi:10.1177/0022009404044446. [Haettu 20.3.2021].
- Tuomi Jouni ja Sarajärvi Anneli: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Tammi, 2018.
- Tökkäri Virpi: Fenomenologisen, hermeneuttis-fenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimuksen käytäntöjä. *Kokemuksen tutkimus VI: Kokemuksen käsite ja käyttö*. Toim. Jarkko Toikkanen ja Ira A. Virtanen. Lapland University Press, Rovaniemi 2018.
- United Nations Environment Programme: *Emissions Gap Report 2020*. Nairobi. Pdf-tiedosto <https://www.unep.org/emissions-gap-report-2020>. [Haettu 4.4.2021].
- Uosukainen Riikka: *Puolueiden ajatushautomot ovat saamassa uuden kilpailijan – keskusta hakee rahoitusta ajatuspaja Alkiolle*. Yle. Verkkosivusto <https://yle.fi/uutiset/3-11076716>. Julkaistu 19.11.2019. [Haettu 15.10.2020].
- Victor David G: *The Collapse of the Kyoto Protocol and the Struggle to Slow Global Warming*. Princeton University Press, Princeton 2008.
- Vogt William: *Road to Survival*. 3. painos. J. B. Lippincott & Co, Philadelphia 1948.
- Von Mirbach Johan: *Smoke and Fumes. The Climate Change Cover-Up*. Dokumenttivideo. <https://vimeo.com/ondemand/climatechangecoverup/327092818>. 2017. Julkaistu 29.3.2019. [Haettu 15.3.2021].
- VTT: *Turpeen tuotanto ja käyttö. Yhteenveto selvityksistä*. Pdf-tiedosto <https://www.bioenergia.fi/wp-content/uploads/2020/05/Turpeen-tuotanto-ja-k%C3%A4ytt%C3%B6-yhteenveto-selvityksist%C3%A4-VTT-tiedotteita-2550-.pdf>. Julkaistu 2010. [Haettu 12.3.2021].
- Weart Spencer: Global warming. How Skeptisism became denial. *Bulletin of the Atomic Scientists* Vol 67, Nr 1, 2011, 41–50. doi: 10.1177/0096340210392966. [Haettu 20.3.2021].
- Weart Spencer R.: *The Discovery of Global Warming: Revised and Expanded Edition*. Harvard University Press 2008. JSTOR, www.jstor.org/stable/j.ctt6wpmv8 [Haettu 20.4.2020].
- Yle: Koko Malediivien väestö lähdessä ilmastopakolaisiksi. Verkkosivusto <https://yle.fi/uutiset/3-5866474>. Julkaistu 20.8.2009. Päivitetty 21.8.2009. [Haettu 25.4.2021].

Ympäristöministeriö: Kioton pöytäkirja. Verkkosivusto <https://ym.fi/kioton-poytakirja> [Haettu 11.1.2021].

Ympäristöministeriö: Kansainväliset ilmastoneuvottelut. Verkkosivusto <https://ym.fi/kansainvaliset-ilmastoneuvottelut> [Haettu 8.1.2021].

Ympäristöministeriö: Pariisin ilmastopimus. Verkkosivusto <https://ym.fi/pariisin-ilmastopimus> [Haettu 4.4.2021].

Liitteet

Liite 1. Media Audit Finland, levikkitrendihaku 2005-2010

<http://mediaauditfinland.fi/levikit/tilastot/levikkitrendihaku/>. Ei saatavilla tällä hetkellä julkisessa verkossa. [Haettu 7.1.2020].

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
1	Heikkinen Sanomat sunnuntai	482767	476211	474726	468505	451605	435152
2	Heikkinen Sanomat	430785	426117	419791	426859	415363	404086
3	Heikkinen Sanomat ma-la	421693	417548	410392	412421	397838	383361
4	Itä-Suomen viikonvaihte	226399	218309	208487	402860	388642	374503
5	Itä-Suomen	195673	186465	176531	189388	185332	189524
6	Itälehden viikonvaihte	156693	166240	163459	161615	152948	150451
7	Äänilehti sunnuntai	140703	142695	143940	149605	139599	136245
8	Äänilehti	136743	138258	139165	143533	139516	135744
9	Äänilehti ma-la	136127	137551	138403	143444	137694	135564
10	Itälehden	130290	133007	131150	139130	135293	131539
11	Turun Sanomat sunnuntai	125887	126972	127718	138443	134570	130852
12	Turun Sanomat	111547	112360	112419	126921	123109	119700
13	Turun Sanomat ma-la	109282	109888	109935	122548	112778	107199
14	Maaseudun Tulevaisuus	82678	83604	83960	111845	109504	107052
15	Kaleva	82005	82037	81593	109402	107296	105217
16	Ääppälehti	81008	81377	81363	86654	83078	83158
17	Keskisuomalainen	75885	74840	74945	84254	83044	80324
18	Talouselämä, lauantai	72235	64757	64789	84059	82996	78216
19	Savon Sanomat	65053	64471	62237	83939	80826	70311
20	Etelä-Suomen Sanomat	60780	60889	61003	81716	78731	70118
21	Urhellun Is-erikolislehdet	58551	55277	55302	73559	73176	68880
22	Ilkka	55359	55217	55018	65056	71777	61546
23	Satakunnan Kansan	55106	53918	52908	60875	64113	58400
24	Hufvudstadsbladet söndag	52791	52781	52657	60002	60420	53768
25	Hufvudstadsbladet	51012	51130	51251	54722	60132	52837
26	Hufvudstadsbladet må-lö	50698	50845	51008	54668	54144	52370

Liite 2. Kallio 2020: Statistiikkapyyntö pro gradu -tutkimusta varten

Yksityinen sähköpostikeskustelu, kirjoittajan hallussa.

Re: Statistiikkapyyntö Pro Gradu -tutkimusta varten

MT Mervi Teerikangas-Järvi
To: Teija Kallio

Mennistä kilttoja paljon ja mukavaa syksyä jatkos ☺
Ystävällisin terveisin,
Bert Regard,
Mervi Teerikangas-Järvi
Opiskelijano / Student number 69330

From: Teija Kallio <Teija.Kallio@hs.fi>
Date: Monday 2. November 2020 at 12.00
To: Mervi Teerikangas-Järvi <cmntee@utu.fi>
Subject: FW: Statistiikkapyyntö Pro Gradu -tutkimusta varten

Hei Mervi,

Tässä vielä tilastot julkaisujen jutuista vuosina 2007-2009.

2009: 4741
2008: 5402
2007: 5321

ystävällisin terveisin
Teija Kallio/HS

From: HS Mielipide
Sent: Monday, November 2, 2020 11:23 AM
To: Mervi Teerikangas-Järvi <cmntee@utu.fi>
Subject: RE: Statistiikkapyyntö Pro Gradu -tutkimusta varten

Hei,

Ohessa on tilastot saapuneiden mielipidetekstien määristä. Yritän vielä selvittää toista kautta, kuinka monta juttua noina vuosina on julkaistu. Näppäntuntamani on, että noin neljäsosa teksteistä mahtui lehteen.

Vuosi 2007 18 812

Vuosi 2008 20 021

Vuosi 2009 19 215

ystävällisin terveisin
Teija Kallio
HS Mielipidetörmä

From: Mervi Teerikangas-Järvi <cmntee@utu.fi>
Sent: Friday, October 30, 2020 4:28 PM
To: HS Mielipide <mielipide@hs.fi>
Subject: Statistiikkapyyntö Pro Gradu -tutkimusta varten

Hei,

Treen Pro Gradu - tutkimusten ilmastorimuotoilemuksesta Suomessa vuosina 2007-2009. Pääsäällisenä aikuperiaattina käytän Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksia. Löytyykö teiltä tarkkaa tilastotietoa vuosilta 2007-2009 kuinka monta mielipidekirjoitusta lehteen on saapunut ja kuinka moni niistä julkaistiin? Vuodelta 2009 ja 2010 löysin nämä tiedot, jotka mielipidekirjoitusten vastaava toimittaja on julkaissut.

<https://www.hs.fi/mielipide/art/2000000178624.html>
<https://www.hs.fi/mielipide/art/20000004102150.html>

Kiitos arvostasi ja ennakko!

Ystävällisin terveisin,
Bert Regard,
Mervi Teerikangas-Järvi
Opiskelijano / Student number 69330

Liite 3. Teemoittelutaulukko

Temaattisen aineistoanalyysin työkalu.

Yleisteema	Avainsanojen lukumäärä	TOP 11
Yhteiskunta&politiikka&vaikuttaminen	245	x
Ympäristö&kestäväkehitys	222	x
Energia	181	x
Talous	170	x
Tiede&tutkimus&koulutus	157	x
Liikenne	143	x
Arvot&ajattelu&tunteet&ismit	130	x
Kaupunkisuunnittelu&rakentaminen&asuminen	111	x
Päästöt	82	x
Ravinto&ruoantuotanto	50	x
Journalismi&viestintä&keskustelu	42	x
Maantiede	37	
Liikunta&urheilu	34	
Talkoot&teot&tavoitteet	30	
Avustaminen	25	
Teollisuus&tuotanto	18	
Huvittelu	15	
Aseet&armeija&sotateollisuus	15	
Työelämä	14	
Globaali	13	
Ristiriidat&vastakkainasettelu	13	
Ikäluokat	10	
Muutos	8	
Yksilö	7	
Sukupuoli	6	
Teknologia	6	
Kansalliset toimenpiteet	6	
Terveys&hyvinvointi	6	
Luokittelematon	4	
Ongelmat&ratkaisut	4	
Kulttuuri	4	
Historia	3	
Metsästys	3	
Joukot&systemit	2	
Imago	2	
Koirankakka	2	
Paradigmat	2	
Uskonto	1	
Kiintiöt	1	
Laatu	1	
Grand Total	1825	

Liite 4. Teemattisen analyysin ajatuskartta

Temaattisen aineistoanalyysin työkalu.

